

JAARVERSLAG 2024

Stichting Bedrijfstakpensioenpensioenfonds Waterbouw

Prins Mauritslaan 5, 1171 LP Badhoevedorp

Telefoon 070 – 317 1717

Mail: secretariaat@bpfwaterbouw.nl

Internet: www.bpfwaterbouw.nl

Inhoud

1.	Bestuursverslag 2024	2
1.1	Voorwoord van het bestuur	2
1.2	Kerncijfers	4
1.3	Pensioenfonds Waterbouw, hét pensioenfonds voor de waterbouwsector	6
1.4	Governance	8
1.5	Beleid	13
1.6	Pensioenbeheer	17
1.7	Communicatie	25
1.8	Vermogensbeheer	29
1.9	Risicobeheer	34
1.10	Toekomstparagraaf	43
1.11	Code Pensioenfondsen	44
1.12	Vaststelling van het bestuursverslag	46
1.13	Verantwoordingsorgaan	47
1.14	Raad van toezicht	51
2.	Jaarrekening	57
2.1	Balans per 31 december	59
2.2	Staat van baten en lasten	60
2.3	Kasstroomoverzicht	62
2.4	Algemene toelichting op de jaarrekening	63
2.5	Toelichting op de balans	73
2.6	Toelichting op de staat van baten en lasten	93
3.	Overige gegevens	101
3.1	Statutaire winstbestemming	101
3.2	Actuariële verklaring	102
3.3	Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	104

1. Bestuursverslag 2024

1.1 Voorwoord van het bestuur

In dit jaarverslag legt het bestuur verantwoording af over het gevoerde beleid en de resultaten hiervan in 2024. In veel opzichten was 2024 een onrustig jaar. De verwachtingen voor de financiële markten waren in 2024 gespannen. Er was nog sprake van een kans op een recessie in Amerika en zwakke economische groei in Europa en China. Daarnaast bleef het oorlogsgeweld in Oekraïne en Gaza het nieuws domineren.

Op weg naar een nieuwe pensioenregeling

Per 1 juli 2023 is de Wet Toekomst Pensioenen (Wtp) ingegaan. De pensioenfondsen in Nederland moeten hun pensioenregeling aanpassen om te voldoen aan dit nieuwe pensioenstelsel. Dat geldt dus ook voor de regeling van Pensioenfonds Waterbouw.

Sociale partners hebben eind 2024 – na een achterbanraadpleging – gekozen voor de solidaire premiereregeling. De afspraken over de inhoud van de nieuwe pensioenregeling liggen op hoofdlijnen vast in het transitieplan dat eind 2024 gereed kwam. Het transitieplan is de opdracht van sociale partners aan het pensioenfonds. De gemaakte keuzes en overwegingen zijn opgenomen in dit plan. Ook is de wijze waarop de opgebouwde pensioenaanspraken en -rechten worden omgezet naar een pensioenkapitaal in de nieuwe regeling hierin vastgelegd. Tot slot is in het transitieplan opgenomen waarom er naar de mening van sociale partners sprake is van een evenwichtige transitie naar de nieuwe pensioenregeling. Het transitieplan is op 17 december 2024 ondertekend door de sociale partners en op de website van het fonds is gepubliceerd. Het fonds heeft een samenvatting gemaakt van het transitieplan welke eveneens op de website van het pensioenfonds is gepubliceerd.

Het bestuur van Pensioenfonds Waterbouw is in januari 2025 gestart met het analyseren van de opdracht van sociale partners en de detailuitwerking van de nieuwe solidaire pensioenregeling. Een goed uitvoerbare, uitlegbare regeling met lage uitvoeringskosten blijft hierin een speerpunt voor Pensioenfonds Waterbouw. Het pensioenfonds toetst de nieuwe solidaire pensioenregeling op evenwichtigheid en uitvoerbaarheid.

Sociale partners en bestuur verwachten per 1 januari 2027 over te gaan naar een nieuwe pensioenregeling. Het proces om te komen tot de definitieve overstap vraagt veel tijd en is complex. Het bestuur vindt het belangrijk dat de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel op een integrale en beheerste wijze wordt gerealiseerd. Wij zijn hierbij afhankelijk van meerdere factoren, bijvoorbeeld of de IT-systemen op tijd klaar zijn. Het bestuur heeft hiervoor een aantal beslismomenten geformuleerd. Aan de hand hiervan beoordeelt het bestuur of de transitie op een beheerste en integrale wijze kan plaatsvinden. Op onze website leest u meer over de Wtp en de stappen die het fonds zet om naar een nieuwe regeling te komen: www.bpfwaterbouw.nl.

Ontwikkeling financiële positie

In 2024 heeft het Pensioenfonds Waterbouw een totaalrendement behaald van 11,6% over de gehele portefeuille. De dekkingsgraad is, mede door het positieve beleggingsresultaat, gestegen naar 139,3% en bovendien is een toeslag toegekend van 3,9% per januari 2025. Eind 2023 had Pensioenfonds Waterbouw nog een dekkingsgraad van 135,0%.

Verhoging pensioenen met 3,9% per 1 januari 2025

Elk jaar kijkt het bestuur of er voldoende financiële ruimte is om de pensioenen te kunnen verhogen met de loonstijgingen. Dit doen we om uw pensioen waardevast te houden, nu en in de toekomst. Op 1 januari 2024 verhoogden we de pensioenen met 5,0%. Eind 2024 heeft het bestuur besloten de pensioenen per 1 januari 2025 te verhogen met 3,9%.

Korte vooruitblik 2025

De financiële markten in 2025 zijn volatiel en onzeker begonnen. De importmaatregelen hebben effect op de financiële markten en geopolitieke aandachtspunten maken de effecten onvoorspelbaar. Het jaar 2025 zal een belangrijk jaar zijn voor de besluitvorming over de nieuwe pensioenregeling onder de Wtp voor Pensioenfonds Waterbouw. Hiervoor gaan we onderdelen vooraf laten toetsen door De Nederlandsche Bank om zo in een vroeg stadium de benodigde besluitvorming en de goedkeuring hierop te kunnen krijgen. En uiteraard zal er worden gestart met de implementatie van de nieuwe pensioenregeling die naar verwachting per 1 januari 2027 zal gaan gelden.

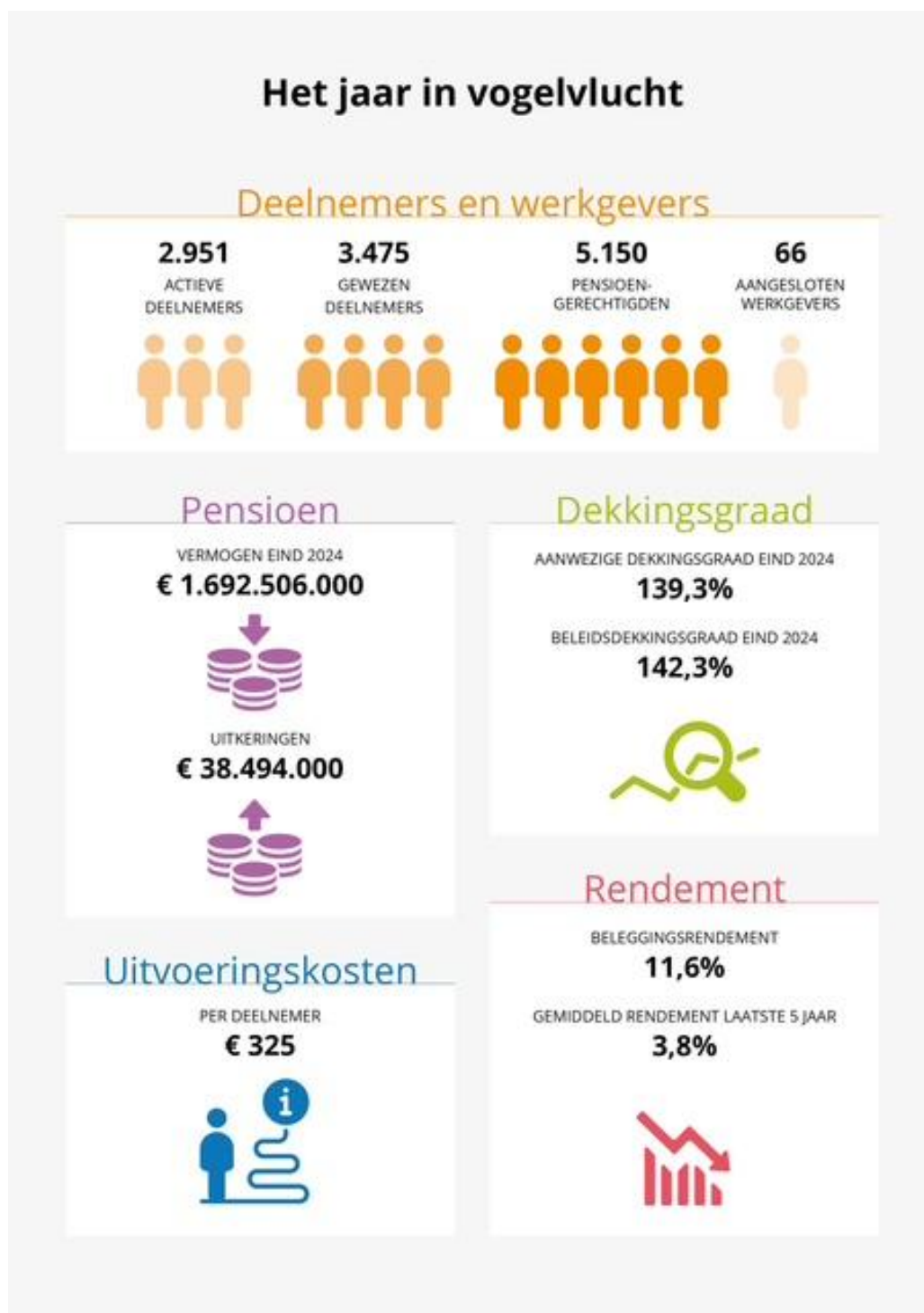
Tot slot bedanken wij de leden van de Raad van Toezicht, de leden van het Verantwoordingsorgaan, sociale partners, onze sleutelfunctiehouders, het bestuursbureau en uitbestedingspartners voor hun samenwerking, betrokkenheid en inzet in het afgelopen jaar. Wij hebben er vertrouwen in dat we de huidige pensioenregeling tot de overgang naar de nieuwe pensioenregeling én nadien de nieuwe pensioenregeling op een goede en efficiënte manier kunnen uitvoeren voor al onze deelnemers.

Namens het bestuur van Pensioenfonds Waterbouw,

Badhoevedorp, 16 juni 2025

1.2 Kerncijfers

Op de volgende pagina's tonen we de kerncijfers van Pensioenfonds Waterbouw. Zo zie je in één oogopslag hoe we het doen. Verderop in het jaarverslag lees je hier meer over.

Vijfjarenoverzicht

	2024	2023	2022	2021	2020
Totaal aantal werkgevers	66	65	68	62	70
Totaal aantal deelnemers	11.576	11.526	11.671	11.644	11.708
<i>Actieve deelnemers</i>	2.951	2.849	2.790	2.707	3.150
<i>Gewezen deelnemers</i>	3.475	3.430	3.559	3.512	3.251
<i>Pensioengerechtigden</i>	5.150	5.247	5.322	5.425	5.307
Ouderdompensioen	3.008	3.105	3.163	3.243	3.102
Nabestaandenpensioen	2.088	2.084	2.103	2.134	2.163
Wezenpensioen	54	58	56	48	42
Toeslagen (percentages)					
<i>Feitelijke toeslag</i>					
Actieve deelnemers	5,00%	3,75%	2,50%	0,00%	0,00%
Gepensioneerden en gewezen deeln.	5,00%	3,75%	2,50%	0,00%	0,00%
Invaliditeitspensioen	5,00%	3,75%	2,50%	0,00%	0,00%
<i>Toeslagambitie</i>					
Actieve deelnemers	5,00%	3,75%	2,50%	1,25%	2,25%
Gepensioneerden en gewezen deeln.	5,00%	3,75%	2,50%	1,25%	2,25%
Invaliditeitspensioen	5,00%	5,00%	2,40%	1,88%	2,33%
<i>Cumulatief nog te realiseren ambitie</i>					
Actieve deelnemers	9,35%	9,35%	9,35%	9,35%	8,00%
Gepensioneerden en gewezen deeln.	6,80%	6,80%	6,80%	6,80%	5,48%
Invaliditeitspensioen	9,72%	9,72%	8,37%	8,47%	6,47%
Financiële positie en solvabiliteit (x € 1.000)					
Pensioenvermogen	1.692.490	1.494.284	1.383.157	1.691.215	1.562.305
Technische voorzieningen	1.214.827	1.106.506	998.600	1.353.392	1.461.535
Aanwezig eigen vermogen	477.663	387.778	384.557	337.823	100.770
Dekkingsgraden (percentage)					
Aanwezige dekkingsgraad	139,3%	135,0%	138,5%	125,0%	106,9%
Beleidsdekkingsgraad	142,3%	143,0%	136,4%	117,5%	100,8%
Gehanteerde rekenrente	2,10%	2,29%	2,51%	0,59%	0,24%
Pensioenuitvoering (x € 1.000)					
Kostendekkende premie (zuiver)	32.276	25.280	35.705	34.931	29.982
Gedempte kostendekkende premie	31.892	25.504	24.731	24.872	23.216
Feitelijke premie	33.656	27.272	27.563	24.894	28.950
Pensioenuitvoeringskosten	2.634	2.161	1.849	1.647	2.940
Pensioenuitkeringen	38.494	36.805	35.349	34.524	34.398
Kosten per deelnemer (x € 1)					
Kosten per deelnemer	325	267	228	199	351
Beleggingen (x € 1.000)					
Beleggingen	1.680.864	1.487.257	1.372.164	1.683.855	1.549.820
Beleggingsresultaten	180.985	123.496	-297.605	140.367	106.210
Beleggingsperformance (percentages)					
Totaal rendement	11,6%	8,9%	-17,8%	9,0%	7,4%
Rendement benchmark	11,9%	7,7%	-15,5%	8,9%	8,6%
Z-score	-0,37	0,69	-1,56	0,06	1,33
Performancetoets (+1,28)	1,35	1,62	1,23	2,40	2,44
Beheerfee en transactiekosten	0,16%	0,15%	0,14%	0,19%	0,17%

1.3 Pensioenfonds Waterbouw, hét pensioenfonds voor de waterbouwsector

Structuur

Pensioenfonds Waterbouw is opgericht op 21 november 1956 en statutair gevestigd in Badhoevedorp. Het is een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds op grond van de Wet verplichte deelneming in een Bedrijfstakpensioenfonds 2000. Het fonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie en ingeschreven bij de Kamer van Koophandel onder nummer 41151182. De laatste statutenwijziging dateert van 18 januari 2022.

Missie, visie, strategie

Pensioenfonds Waterbouw heeft begin 2024 de nieuwe missie, visie en strategische doelen vastgesteld. Een aantal elementen uit de vorige missie en visie is ongewijzigd gebleven. Daarnaast komt een aantal aspecten uit de Wtp terug in de visie; deze werken onder andere door in het beleggings- en communicatiebeleid.

De missie van Pensioenfonds Waterbouw is:

Pensioenfonds Waterbouw is betrokken, betrouwbaar, staat voor eenvoud, kwaliteit en een duidelijk pensioen waarbij onze deelnemers centraal staan.

Visie

Pensioenfonds Waterbouw werkt pragmatisch aan een optimale verhouding tussen pensioenresultaat, risico's en kosten. Wij zijn daarbij alert op ontwikkelingen, kansen en bedreigingen en spelen hierop in, waarbij we waar mogelijk aansluiten op wat deelnemers en gepensioneerden willen.

Wij maken ons bij het uitvoeren van de opdracht van sociale partners hard voor de belangen van de deelnemers. Daarbij streven wij naar een goed en realistisch pensioenresultaat binnen de wettelijke kaders en de ter beschikking gestelde premie, waarbij wij willen voldoen aan de redelijke verwachtingen van alle belanghebbenden. Dit willen wij bereiken met een zorgvuldig beleggingsbeleid tegen zo laag mogelijke kosten en aanvaardbare risico's, passend bij de risicohouding van de deelnemers.

Wij werken aan pensioenbewustzijn en -inzicht van deelnemers en pensioengerechtigden in hun persoonlijke pensioensituatie zodat zij realistische verwachtingen kunnen hebben over hun pensioen, door middel van begrijpelijke communicatie. Daarbij wordt de deelnemer gestimuleerd actie te ondernemen als dat nodig is. Wij begeleiden en ondersteunen deelnemers bij het maken van keuzes op de voor hen relevante momenten.

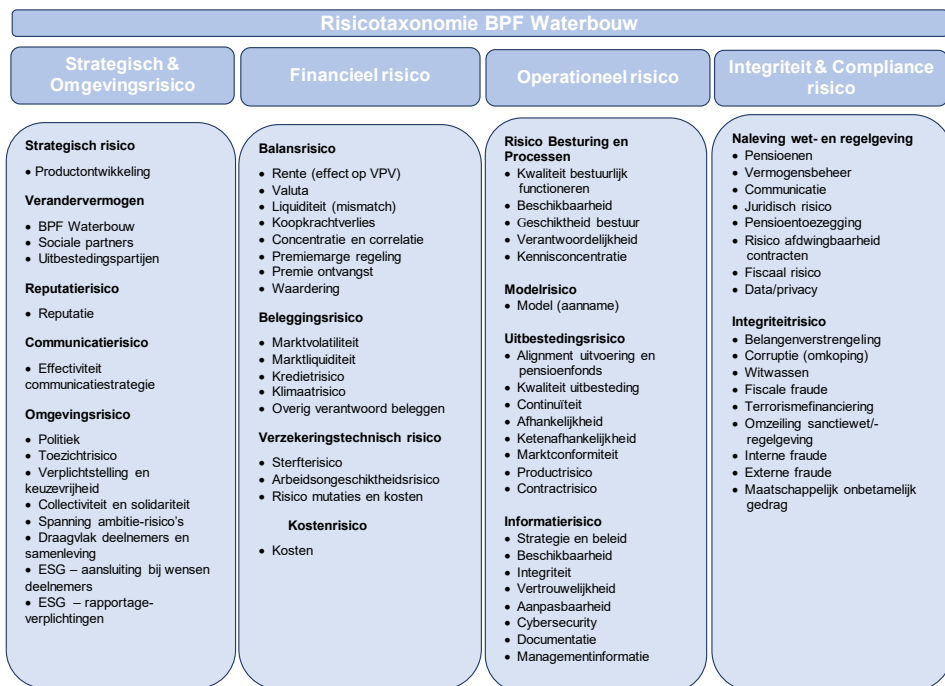
Strategisch doel

Het bestuur heeft voor de komende jaren een aantal strategische doelen geformuleerd die voortvloeien uit de missie en visie van het fonds:

1. Goed en realistisch pensioenresultaat op basis van de ter beschikking gestelde premie en passend bij de risicohouding
2. Draagvlak en vertrouwen bij alle belanghebbenden
3. Stimuleren pensioenbewustzijn en -inzicht door begrijpelijke communicatie met deelnemers en gepensioneerden
4. Kostenefficiënte uitvoering en besturing
5. Een zorgvuldig beleggingsbeleid uitvoeren tegen zo laag mogelijke kosten en aanvaardbare risico's
6. Continuïteit van de uitvoering waarborgen

De strategische doelstellingen zijn opgenomen in de integrale risicorapportage. Hierbij is per doelstelling bepaald of de belangrijkste risico's hierop aangepast moeten worden. Het bestuur heeft de strategische doelstellingen gekoppeld aan risico's:

Nr.	Strategische speerpunten/ Doelstellingen	Hoofdrisico's	Bijbehorende risico's
1	Goed en realistisch pensioenresultaat op basis van de ter beschikking gestelde premie en passend bij de risicohouding	Financieel risico	- Balansrisico - Beleggingsrisico - Verzekeringstechnisch
2	Draagvlak en vertrouwen bij alle belanghebbenden	Strategisch & Omgevingsrisico Integriteit & Compliancerisico	- Verandervermogen - Reputatierisico - Omgevingsrisico - Naleving wet- en regelgeving
3	Stimuleren pensioenbewustzijn en -inzicht door begrijpelijke communicatie met deelnemers en gepensioneerden	Strategisch & Omgevingsrisico	- Reputatierisico - Communicatierisico
4	Kosten efficiënte uitvoering en besturing	Financieel risico Operationeel risico	- Kostenrisico - Risico Besturing en Processen - Uitbestedingsrisico
5	Een zorgvuldig beleggingsbeleid uitvoeren tegen zo laag mogelijke kosten en aanvaardbare risico's	Financieel risico Strategisch & Omgevingsrisico	- Kostenrisico - Beleggingsrisico - Draagvlak deelnemers en samenleving - ESG – aansluiting bij wensen deelnemers - ESG – rapportage-verplichtingen
6	Continuïteit van de uitvoering waarborgen	Strategisch & Omgevingsrisico Operationeel risico	- Strategisch risico - Verandervermogen - Omgevingsrisico - Risico Besturing en Processen - Uitbestedingsrisico

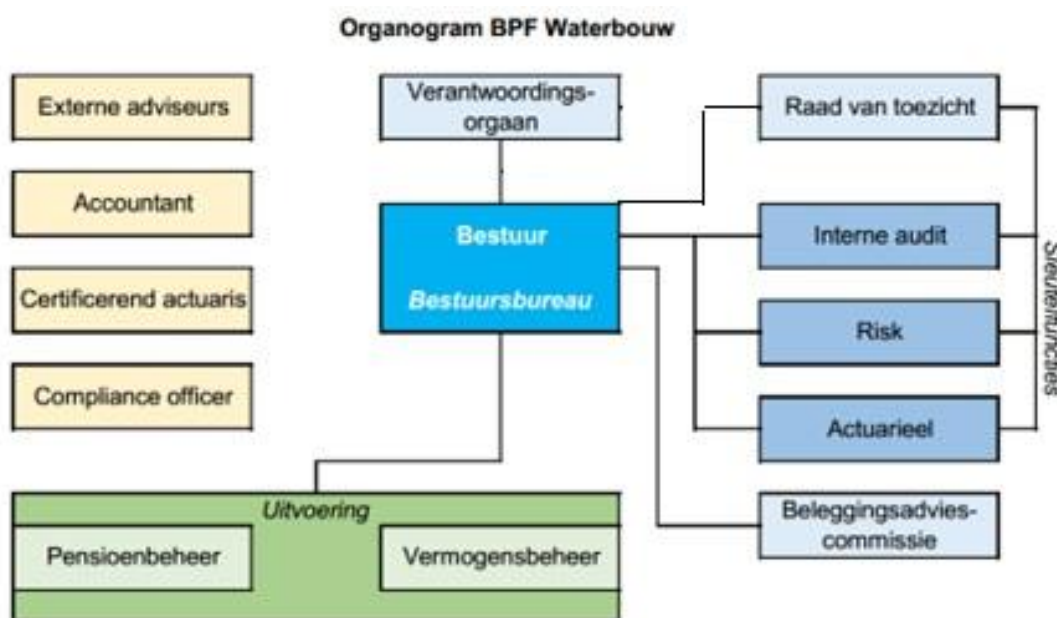
1.4 Governance

Pensioenfonds Waterbouw kent de volgende organen:

- Bestuur
- Raad van Toezicht
- Verantwoordingsorgaan

Deze organen worden ondersteund door het bestuursbureau van Pensioenfonds Waterbouw en door een aantal externe partijen die nauw betrokken zijn bij het fonds.

In onderstaand organogram is de organisatie per 31 december 2024 van Pensioenfonds Waterbouw zichtbaar.

Het bestuur

Het bestuur van het pensioenfonds is paritair samengesteld en bestaat uit zes leden, waarvan twee van werkgeverszijde, twee van werknemerszijde, één namens pensioengerechtigden en een onafhankelijk voorzitter.

- De bestuursleden van de zijde van werkgevers worden voorgedragen door de werkgeversorganisatie: de Vereniging van Waterbouwers;
- De bestuursleden van de zijde van werknemers worden voorgedragen door de volgende werknemersorganisaties:
 - FNV Nautilus;
 - CNV.
- Het bestuurslid namens pensioengerechtigden wordt gekozen door de direct gekozen vertegenwoordigers van pensioengerechtigden in het verantwoordingsorgaan.

Het bestuur wordt geleid door een onafhankelijk voorzitter die wordt aangewezen door de overige bestuursleden. De bestuursleden zijn gezamenlijk verantwoordelijk voor het fonds en nemen alle beslissingen.

Met de gekozen governance van het pensioenfonds en de hierna te noemen belangrijke onderdelen

van het beleid, verzorgt het bestuur de pensioenen van onze deelnemers en pensioengerechtigden zo goed mogelijk.

De samenstelling van het bestuur per 31 december 2024 is als volgt:

Mutaties bestuur

In mei 2024 is de heer Vis als onafhankelijk voorzitter toegetreden tot het bestuur. In 2024 is mevrouw Van den Berg herbenoemd voor een periode van vier jaar.

Raad van toezicht

De raad van toezicht heeft tot taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken binnen het pensioenfonds. Het intern toezicht draagt bij aan het effectief en slagvaardig functioneren van het pensioenfonds en aan een beheerste en integere bedrijfsvoering. De raad van toezicht legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over de uitvoering van de taken en bevoegdheden en in het jaarverslag.

De raad van toezicht bestaat uit drie onafhankelijke leden die na bindende voordracht van het verantwoordingsorgaan door het bestuur benoemd worden.

De samenstelling van de raad van toezicht per 31 december 2024 is als volgt:

Mutaties raad van toezicht

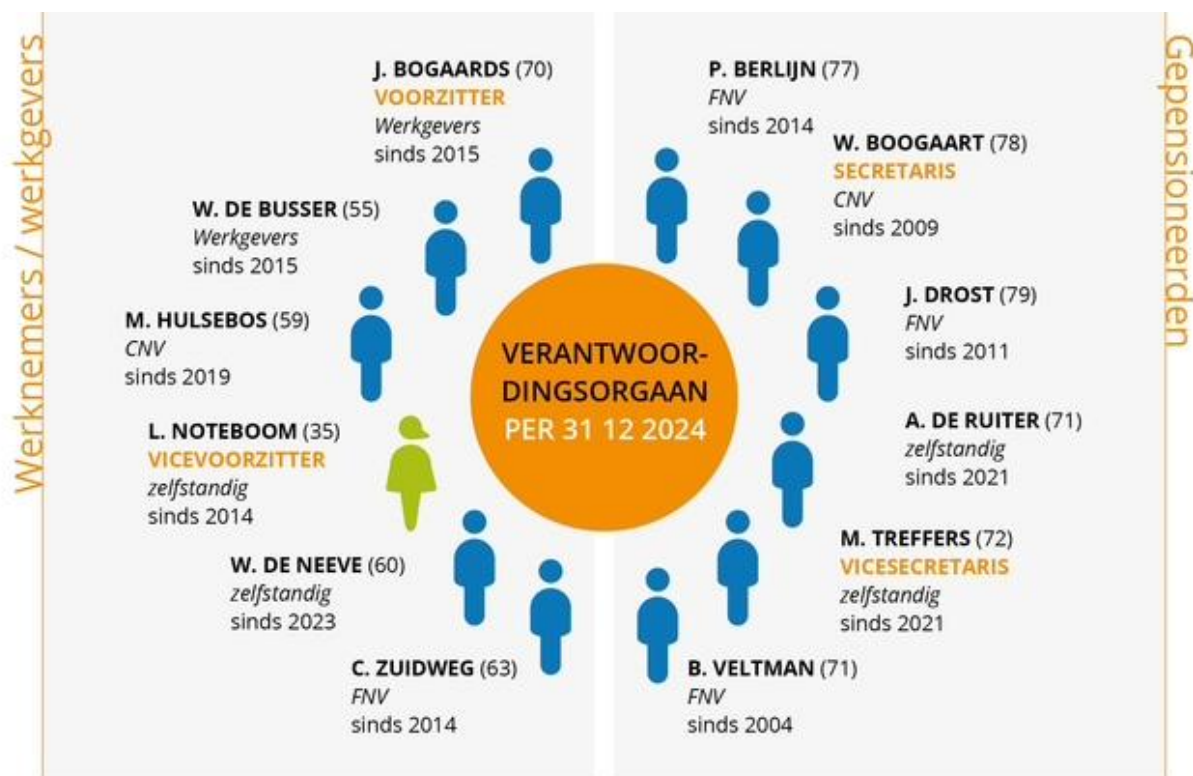
In 2024 zijn er geen mutaties binnen de Raad van Toezicht geweest.

Verantwoordingsorgaan

Naast het recht om advies te geven, heeft het verantwoordingsorgaan de bevoegdheid om een oordeel te geven over het handelen van het bestuur en de raad van toezicht. De leden van het verantwoordingsorgaan vertegenwoordigen werkgevers, werknemers en pensioengerechtigden uit de waterbouw sector.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit twaalf leden: twee vertegenwoordigers namens werkgevers, zes vertegenwoordigers namens pensioengerechtigden en vier vertegenwoordigers namens werknemers.

De samenstelling van het verantwoordingsorgaan per 31 december 2024 is als volgt:

Mutaties verantwoordingsorgaan

In 2024 zijn er geen mutaties binnen het Verantwoordingsorgaan geweest.

De inrichting en de bevoegdheden van het bestuur, raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan zijn vastgelegd in de statuten van het pensioenfonds en in de reglementen van de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan.

Sleutelfunctiehouders

De sleutelfunctiehouder risicobeheer is binnen het bestuur belegd bij de heer Strang, de sleutelfunctiehouder interne audit is geïnsourced en de sleutelfunctiehouder actuariel is belegd bij de certificerend actuaaris.

Per 31 december 2024 zijn de volgende sleutelfunctiehouders werkzaam voor het pensioenfonds:

Sleutelfunctiehouder	Naam
Actuariel	P.H.A. Heesterbeek
Interne Audit	I.G. Calmes
Risicobeheer	H.J.P. Strang

Beleggingsadviescommissie

De commissie bestaat eind 2024 uit twee bestuursleden, mevrouw M. van Beusekom (voorzitter) en mevrouw N. van den Berg en een lid van het bestuursbureau, de heer M. Lind. Onafhankelijke deskundigheid kan op ad hoc basis worden ingeroepen door de beleggingsadviescommissie (BAC).

Het bestuursbureau

Het bestuursbureau bestond per 31 december 2024 uit:

Naam	Functie
P. Bonewit	Sr. Bestuurs- en beleidsadviseur
M. van der Hout	Pensioenspecialist
M. Lind	Manager pensioenfondsen
D. Schuurman	Bestuurs- en beleidsadviseur
J. de Wit	Secretaresse

Overige externe partijen

Onafhankelijke accountant : PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Certificerend actuaire : Triple A

Adviseur actuarissen : Mercer, Sprenkels

Compliance officer : Trivu

1.5 Beleid

Code Pensioenfondsen

Pensioenfonds Waterbouw volgt de Code Pensioenfondsen. De Code is tot stand gekomen door samenwerking van de Pensioenfederatie met de Stichting van de Arbeid en is sinds januari 2014 van kracht. De Code Pensioenfondsen is per 1 januari 2024 herzien en vervangt per deze datum de code Pensioenfondsen uit 2018. De Code Pensioenfondsen 2024 is net als de vorige versies uit 2018 en 2014 opgesteld door de Pensioenfederatie en de Stichting van de Arbeid. Deze herziening heeft plaatsgevonden tegen de achtergrond van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Een aantal kernboodschappen die uit de Wtp voortvloeien zijn in deze code meegenomen. De herziening beoogt daarnaast recente relevante (maatschappelijke) ontwikkelingen die zich sinds de vorige versie hebben voorgedaan, zoals duurzaamheid en diversiteit & inclusie, in de code te laten terugkomen. Over de naleving van deze normen rapporteert het pensioenfonds in het bestuursverslag in hoofdstuk 1.11.

Diversiteit

Pensioenfonds Waterbouw heeft een diversiteitsbeleid. Bij de invulling van beschikbare zetels in het bestuur wordt ernaar gestreefd de normen uit de Code Pensioenfondsen te volgen.

In het geschiktheidsbeleidsplan is over diversiteit vastgelegd dat bij de samenstelling van het bestuur en het verantwoordingsorgaan de aandacht vooral uitgaat naar leeftijd en geslacht. Maar ook achtergrond, cultuur, opleiding, werkstijlen, overtuigingen, expertise en persoonlijke kwaliteiten spelen een rol bij de samenstelling van het bestuur. Het bestuur laat bij de invulling de vereisten op de functieprofielen en de kwaliteit van de kandidaten prevaleren.

Het bestuur bestaat uit 6 personen, waarvan drie vrouwelijke en drie mannelijke bestuurders. Er zijn geen bestuursleden jonger dan 40 jaar. Ook bij het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht wordt door Pensioenfonds Waterbouw diversiteit nagestreefd. Het verantwoordingsorgaan heeft 1 vrouwelijk lid dat jonger is dan 40 jaar. De raad van toezicht heeft in 2024 twee vrouwelijke leden. Er zijn geen leden jonger dan 40 jaar.

Geschiktheid

Het bestuur heeft een geschiktheidsbeleidsplan vastgesteld. In het geschiktheidsbeleidsplan zijn de uitgangspunten voor de deskundigheid en de competenties van de bestuurders opgenomen. Tevens zijn hierin functieprofielen op hoofdlijnen opgenomen voor een bestuurder en voor de voorzitter. Aan de hand van de geschiktheidsmatrix stelt het bestuur vast hoe een vacante bestuurszetel ingevuld dient te worden en stelt een specifiek functieprofiel op. Dit specifieke functieprofiel wordt ter instemming voorgelegd aan de raad van toezicht.

Het geschiktheidsbeleidsplan wordt jaarlijks geëvalueerd en indien nodig aangepast. Daarnaast wordt jaarlijks aan de hand van de geschiktheidsmatrix enerzijds en deskundigheden/competenties van de bestuursleden anderzijds een opleidingsjaarplan vastgesteld. Op deze manier houdt het bestuur de eigen geschiktheid op orde.

Zelfevaluatie

Het bestuur voert jaarlijks een collectieve zelfevaluatie uit. In 2024 heeft een zelfevaluatie plaatsgevonden onder leiding van een externe deskundige en samen met de raad van toezicht. De evaluatie heeft de leden meer inzicht gegeven in de dynamiek binnen het team en was er met name gericht op hoe het team nog beter kan samenwerken tijdens vergaderingen, de scherpte opzoeken richting inhoud om zodoende tot een optimale besluitvorming te komen.

Compliance

Compliance is het geheel van maatregelen dat zich richt op het implementeren, handhaven en naleven van wetten, regels of normen die waarborgen dat alle bij het pensioenfonds betrokken personen de integriteit en reputatie van Pensioenfonds Waterbouw niet zullen schaden door zich eerlijk en oprecht op te stellen. Het pensioenfonds hecht veel waarde aan naleving van de deze wet- en regelgeving.

De compliancemeldingen worden in iedere bestuursvergadering geagendeerd en besproken. De toepassing en de werking van de compliancemaatregelen worden jaarlijks gemonitord door de compliance officer. Deze rapporteert jaarlijks over de naleving van de gedragscode van het pensioenfonds door de personen voor wie de gedragscode geldt. De compliance officer heeft in het verslagjaar geen afwijkingen geconstateerd en heeft enkele aanbevelingen gedaan.

Verwerken persoonsgegevens

Bij Pensioenfonds Waterbouw worden noodzakelijkerwijs persoonsgegevens verwerkt. De AVG (algemene verordening gegevensbescherming) wordt hierbij strikt nageleefd. Met derde partijen zijn verwerkersovereenkomsten afgesloten die voldoen aan de verplichtingen vanuit de AVG.

Pensioenfonds Waterbouw beschikt eveneens over een verwerkingsregister.

De risico's voortvloeiende uit de verwerking van persoonsgegevens worden als volgt beheerst.

- Pensioenfonds Waterbouw verwerkt alleen de strikt noodzakelijke persoonsgegevens en houdt zich hierbij aan de verplichtingen vanuit de AVG;
- Pensioenfonds Waterbouw hanteert strikte toegangscontrole waarbij alleen geautoriseerde medewerkers toegang hebben tot specifieke gegevens;
- Pensioenfonds Waterbouw steunt op de ISAE 3402 type 2 verklaring van de administrateur van het fonds daar waar het gegevensverwerking bij de administrateur betreft;
- Pensioenfonds Waterbouw hanteert voor het risicomanagement het 3-lines model waarbij vanuit de 3^e lijn (sleutelfunctiehouder interne audit) audits uitvoert en daarbij ook de gegevensverwerking betreft.

Klachten en geschillen

De klachten- en geschillenprocedure van Pensioenfonds Waterbouw is per 1 januari 2024 aangepast zodat deze aansluit op de verplichtingen over het omgaan met klachten in de Wtp. De gedragslijn "Goed omgaan met Klachten" van de Pensioenfederatie regelt het behandelen, rapporteren en leren van klachten van deelnemers.

Sinds de invoering van deze gedragslijn is er een nieuwe definitie van een klacht. Elke uiting van ontevredenheid van een persoon, gericht aan de pensioenuitvoerder, wordt beschouwd als een klacht. Klachten die niet in onderling overleg worden opgelost, monden uit in een geschil. Geschillen kunnen worden voorgelegd aan de Ombudsman Pensioenen of aan de rechter. Met ingang van 1 januari 2024 kunnen geschillen worden voorgelegd aan de Geschillen Instantie Pensioenfonds (GIP) waarbinnen de deelnemer kan kiezen voor bemiddeling door de Ombudsman (of beslechting), of de burgerlijke rechter.

In 2024 zijn er 19 klachten, waarvan 2 geëscaleerde klachten van deelnemers ontvangen bij het pensioenfonds. Geëscaleerde klachten zijn klachten die via de pensioenadministrateur, Visma Idella, bij het Pensioenfonds Waterbouw terecht komen. Pensioenfonds Waterbouw geeft vanzelfsprekend aandacht aan het oplossen van een klacht en probeert zich te verplaatsen in de vraag achter de klacht en hierop in te spelen gedurende de afhandeling van de klacht.

Hieronder treft u het overzicht aan van de klachten, geëscaleerde klachten en geschillen:

Klachtenregister 2024		Aantal behandelde 19	
Onderwerp	Klachten	Geëscaleerde klachten	Geschillen
Service en klantgerichtheid	5	1	
Behandelingsduur			
Informatieverstrekking	1		
Deelnemersportaal	1		
Keuzebegeleiding			
Pensioenberekening- en betaling	5	1	

Registratie werknemersgegevens/ datakwaliteit	4		
Toepassing- wet- en regelgeving algemeen	1		
Financiële situatie			
Duurzaamheid			
Overig			

Alle bovenstaande klachten, inclusief de geëscaleerde klachten, zijn afgewikkeld.

Datalekken

Het pensioenfonds kent een procedure voor het melden van datalekken. In 2024 heeft het fonds te maken gekregen met 2 datalekken. De datalekken zijn ontstaan doordat twee poststukken op een onjuist adres zijn bezorgd. In overleg met de compliance officer is geconcludeerd dat het onwaarschijnlijk is dat het datalek leidt tot een risico voor de rechten en vrijheden van de beide personen. Van dit datalek is derhalve geen melding gedaan aan de Autoriteit Persoonsgegevens.

Toezi chthouder

DNB kondigt jaarlijks in januari aan welke toezichtthema's op de kalender staan. De volgende onderzoeken stonden centraal in 2024:

- Cybersecurity in de keten;
- ESG risico's;
- Wtp;
- Informatiebeveiliging.

Tevens heeft DNB via Pensioenfonds Waterbouw bij Visma Idella onderzoeken uitgevoerd. Daarnaast is er regelmatig contact met de toezichthouder geweest.

In 2024 zijn er geen dwangsommen of boetes aan het pensioenfonds opgelegd. Bovendien is geen bewindvoerder of curator aangesteld door de toezichthouder. Ten slotte is geen aanwijzingsbeschikking aan het pensioenfonds afgegeven door de toezichthouder.

Beloning

Het bestuur van Pensioenfonds Waterbouw heeft het beloningsbeleid schriftelijk vastgelegd voor alle fondsorganen, het bestuursbureau en bestuurders die tevens sleutelfunctiehouder zijn. Bij de vaststelling van het beloningsbeleid zijn wet- en regelgeving, alsmede de richtlijnen zoals die in de pensioensector van kracht zijn, in acht genomen. Volgens het beleid volgt de beloning de prijsinflatie.

Het bestuur heeft besloten om voor het vaststellen van de beloning van de fondsorganen per 1 januari 2024 gebruik te maken van de discretionaire bevoegdheid in het beloningsbeleid en de verhoging vast te stellen op basis van de loonindex in de waterbouwsector. Het verantwoordingsorgaan en raad van toezicht hebben hiermee ingestemd.

Bij het opstellen van het beloningsbeleid zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Het beloningsbeleid is beheerst en duurzaam;
- Het beloningsbeleid is passend gelet op de omvang en organisatie;
- Het beloningsbeleid moedigt niet aan tot het nemen van meer risico's dan voor het pensioenfonds aanvaardbaar zijn;
- Het beloningsbeleid staat in redelijke verhouding tot het tijdsbeslag dat gepaard gaat met het uitoefenen van de functies, de zwaarte en verantwoordelijkheid van de functie, de benodigde kennis en ervaring voor de functies.

Bestuurders en leden van de raad van toezicht ontvangen een vaste vergoeding per jaar. Bij een extra ureninzet van bestuursleden op verzoek van het pensioenfonds die boven het reguliere niveau uitstijgt, wordt - indien aan de voorwaarden van het beloningsbeleid is voldaan - een extra beloning toegekend. In 2024 zijn geen extra beloningen uitgekeerd. De totale beloning van de bestuursleden is weergegeven in paragraaf 2.6.13.

Leden van het verantwoordingsorgaan ontvangen naast de vaste vergoeding per jaar een variabele vergoeding per vergadering.

Gedurende het Wtp-traject besteden de bestuursleden en leden van de raad van toezicht tijdelijk meer tijd aan hun bestuurlijke werkzaamheden voor het fonds. Hiervoor wordt vanaf 1 januari 2025 tijdelijk een extra vergoeding aan het bestuur en de raad van toezicht toegekend in de vorm van een Wtp-toeslag van 25% van de vaste vergoeding tot een half jaar na invaren van de aanspraken in nieuwe regeling.

De reguliere vergoedingen vanaf 1 januari 2025 zijn als volgt:

Functie	Vergoeding per jaar
Voorzitter bestuur	€ 57.776
Bestuurder	€ 38.501
Voorzitter raad van toezicht	€ 20.532
Lid raad van toezicht	€ 15.401
Voorzitter en secretaris verantwoordingsorgaan	€ 4.250
Vice voorzitter en vice secretaris verantwoordingsorgaan	€ 3.250
Lid Verantwoordingsorgaan	€ 2.500

Binnen Pensioenfonds Waterbouw is geen sprake van prestatiegerelateerde beloningen. Bij ontslag wordt geen ontslagvergoeding uitgekeerd met uitzondering van eventuele een wettelijke transitievergoeding voor werknemers in dienst van Pensioenfonds Waterbouw.

1.6 Pensioenbeheer

Pensioenfonds Waterbouw voert de pensioenregeling van de waterbouwsector uit. De basispensioenregeling is een middelloonregeling. Ook is er een aanvullende spaarpensioenregeling waarin een pensioenspaarkapitaal wordt gevormd dat 10 jaar voorafgaand aan de pensioenrekenleeftijd van 68 jaar elk jaar voor een deel wordt omgezet in ouderdomspensioen, partnerpensioen en wezenpensioen. Daarnaast is er nog een vrijwillige regeling voor deelnemers waarin het ANW-hiaat kan worden verzekerd.

Onderstaand worden de belangrijkste kenmerken van de regelingen besproken.

Basispensioenregeling

In het pensioenreglement van Pensioenfonds Waterbouw is de reguliere (basis) pensioenregeling van het fonds opgenomen.

De volgende pensioenen worden verzekerd:

1. Ouderdomspensioen vanaf 68 jaar voor de deelnemer

Het ouderdomspensioen betreft een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een opbouw van het levenslange ouderdomspensioen (met nabestaandenpensioen op opbouwbasis) van 0,94% van de pensioengrondslag per deelnemingsjaar. De pensioengrondslag is (met uitzondering van de vrijwillige aansluiting waarvoor veelal een gemaximeerde grondslag geldt) gelijk aan het totale brutoloon over het deelnemingsjaar. Er wordt derhalve geen franchise gehanteerd.

2. Partner- en Wezenpensioen

- a. Partnerpensioen op opbouwbasis voor iedereen met een partnerrelatie (huwelijk, geregistreerd partnerschap en onder voorwaarden het ongehuwd voeren van een gezamenlijke huishouding)
- b. Wezenpensioen op opbouwbasis voor de kinderen van de deelnemer
- c. Tijdelijk weduwe- c.q. weduwnaarspensioen / tijdelijk partnerpensioen voor de echtgenote of partner van de deelnemer

Het partnerpensioen bedraagt ongeveer 70% van het (bereikbare) levenslang ouderdomspensioen. Het wezenpensioen bedraagt ongeveer 14% van het (bereikbare) levenslang ouderdomspensioen. Het tijdelijk weduwe- c.q. weduwnaarspensioen / tijdelijk partnerpensioen is een aanvullend pensioen dat in het verleden werd toegekend aan weduwen / weduwnaars en partners jonger dan 65 jaar ter compensatie van de zogenaamde AAA premies en later de zogenaamde Overhevelingstoelage (OHT). Er vinden geen nieuwe toekenningen meer plaats sinds de brutoering van de OHT.

3. Arbeidsongeschiktheidspensioen of invaliditeitspensioen voor de deelnemer

Het arbeidsongeschiktheidspensioen wordt toegekend en uitgekeerd aan de arbeidsongeschikte deelnemer die een uitkering op grond van de WIA of WAO ontvangt. Het arbeidsongeschiktheidspensioen vult de vervolguutkering, naar rato van de mate van arbeidsongeschiktheid, aan tot 70% van het laatstgenoten inkomen (gemaximeerd tot maximum premieloon SV).

Het invaliditeitspensioen bedraagt het verschil tussen de bedragen van de loondervingsuitkering WAO en de vervolguutkering WAO zoals die gelden op het moment van aanvang van de vervolguutkering.

4. Bijzonder partnerpensioen voor de gewezen partner van de deelnemer.

Het bijzonder partnerpensioen voor de gewezen partner is gelijk aan het partnerpensioen dat is opgebouwd tot de datum van het einde van het huwelijk of partnerschap.

Toeslagverlening

Bij het fonds is sprake van een voorwaardelijke toeslagverlening (indexering). Ieder jaar wordt door het bestuur een besluit genomen op de vraag of en in hoeverre de financiële positie van het fonds

naar het oordeel van het bestuur en binnen de toepasselijke wet- en regelgeving een (gedeeltelijke) toekenning van een toeslag mogelijk maakt. Er wordt naar gestreefd om de pensioenaanspraken van de deelnemers die nog pensioen opbouwen en de pensioenaanspraken van deelnemers die niet meer opbouwen en de reeds ingegane pensioenen binnen de geldende wettelijke richtlijnen jaarlijks te verhogen conform de algemene loonstijging in de sector met een maximum van 5%. Deze voorwaardelijke toeslagverlening wordt gefinancierd uit de eventuele overrendementen die het fonds behaalt. De premie bevat geen opslag voor toeslagverlening en evenmin heeft het fonds geld gereserveerd ten behoeve van de toeslagverlening. Het bestuur kan wel differentiëren als evenwichtige belangenafweging door het bestuur daar aanleiding toe geeft.

Premievrijstelling

Indien een deelnemer geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt is in de zin van de WAO of WIA wordt de pensioenopbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, waarbij, zolang de arbeidsongeschiktheid voortduurt, voor deze opbouw premievrijstelling wordt verleend. Als pensioengrondslag voor de premievrije opbouw geldt het inkomen dat in het jaar direct voorafgaande aan het intreden van de arbeidsongeschiktheid werd verdiend.

Spaarpensioenregeling

In het reglement spaarpensioenregeling Pensioenfonds Waterbouw is voor de deelnemers een (verplichte) regeling opgenomen waarin een pensioenspaarkapitaal wordt gevormd. Hiervoor wordt over 2024 opnieuw (maximaal) 3% van de voor de deelnemer geldende pensioengrondslag aan het fonds afgedragen. Deze inleg wordt (na aftrek van kosten) jaarlijks verhoogd met een rendementsbijschrijving, die wordt vastgesteld op basis van het 5 jaars gemiddelde rendement van de beleggingsportefeuille waarin het totale opgebouwde spaarkapitaal van de deelnemer in het voorgaande jaar was belegd. Voor de berekening van het percentage van de rendementsbijschrijving over de jaren 2019 tot en met 2024 is een overgangsregeling vastgesteld, aangezien de bepaling van het rendement per 1 januari 2019 is gewijzigd. De wijze van vaststelling van de rendementsbijschrijving kan door het bestuur worden gewijzigd.

Het pensioenspaarkapitaal wordt in aanloop naar de pensioeningangsdatum in delen omgezet in pensioen zoals in het pensioenreglement van Pensioenfonds Waterbouw staat. Het pensioenspaarkapitaal kan daarmee worden ingezet voor een hoger pensioen of een eerder ingaand pensioen. Vrijwel het gehele spaarkapitaal is na akkoord deelnemers per 1 januari 2019 omgezet naar aanspraken in de basisregeling. De reglementaire rendementsbijschrijving (en de voorwaardelijke toeslag) is eveneens per 1 januari 2019 vervangen door een vijfjaars gemiddeld rendement.

ANW-pensioen

In deze regeling wordt de mogelijkheid geboden aan de premiebetalende deelnemers om vrijwillig en op individuele basis het ANW-hiaat te verzekeren dat is ontstaan door de invoering van de ANW ter vervanging van de Algemene Weduwen- en Wezenwet per 1 juli 1996. Deze verzekering geeft de nabestaanden bij het overlijden van de verzekerde recht op een uitkering ter hoogte van de maximale ANW-uitkering wanneer als gevolg van die wetswijziging dit recht niet of niet meer bestaat.

Verplichtstelling

Pensioenfonds Waterbouw is een verplicht gesteld bedrijfstakpensioenfonds. Werkgevers die onder de verplichtstelling vallen, moeten zich aanmelden bij het fonds. Als fonds controleren we of alle werkgevers die onder deze verplichtstelling vallen, ook daadwerkelijk aangesloten zijn.

De aangesloten werkgever is verantwoordelijk voor het verstrekken van de juiste gegevens die nodig zijn om de pensioenregeling uit te kunnen voeren. Als aan de hand van het aanvraagformulier en andere schriftelijke bescheiden niet met voldoende zekerheid kan worden vastgesteld of de pensioenregeling van Pensioenfonds Waterbouw van toepassing is, wordt een werkingssfeeronderzoek bij de werkgever ingesteld. Dit gebeurt ook als het vermoeden bestaat dat een werkgever zich ten onrechte niet heeft aangemeld of ten onrechte een deel van het personeel niet heeft aangemeld.

Op basis van de uitkomsten van het werkingssfeeronderzoek besluit het bestuur, op basis van de normen die daarvoor gelden, om al dan niet een aansluiting bij Pensioenfonds Waterbouw tot stand te brengen, eventueel met terugwerkende kracht, en wordt bepaald voor welke (groep van) werknemers deze aansluiting dan geldt.

Vrijwillige¹ aansluiting

Door de beperkte territoriale reikwijdte van Nederlandse wetgeving geldt de verplichtstelling van Pensioenfonds Waterbouw alleen binnen Nederland en de Nederlandse territoriale wateren voor (kort gezegd) al het personeel dat werkzaam is in de bedrijfstak Waterbouw. Zodra een schip zich buiten Nederlandse territoriale wateren begeeft, geldt de verplichtstelling niet meer voor de werknemers werkzaam op dit schip.

Om ook voor die werknemers een aansluiting bij Pensioenfonds Waterbouw te behouden is met de betrokken werkgevers een overeenkomst tot vrijwillige aansluiting bij Pensioenfonds Waterbouw gesloten. Dergelijke overeenkomsten zijn ook gesloten met werkgevers die onder de werkingssfeer van Pensioenfonds Waterbouw vallen voor het personeel dat, ook bij werkzaamheden binnen Nederland, niet valt onder de verplichtstelling.

Het bestuur is bevoegd een werkgever, die niet onder de werkingssfeer van Pensioenfonds Waterbouw valt, maar wel een economische en/of organisatorische eenheid vormt met een verplicht aangesloten onderneming of verwantschap heeft met de bedrijfstak, op verzoek van die werkgever, vrijwillig bij Pensioenfonds Waterbouw aan te sluiten indien wordt voldaan aan de eisen die worden gesteld in artikel 121 van de Pensioenwet.

In de overeenkomsten van vrijwillige aansluiting zijn, door een verwijzing naar de statuten en reglementen (waaronder het uitvoeringsreglement) de afspraken opgenomen over de aansluiting, gegevensaanlevering, premievaststelling en –betaling die overeenkomen met de procedures en verplichtingen, die gelden bij de verplichte aansluiting.

De ontwikkeling van de aantallen deelnemers is hieronder weergegeven.

Aantallen Deelnemers	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen-gerechtigden
Eind 2023	2.849	3.430	5.247
Overleden	-4	-12	-332
Overige mutaties (saldo)	106	57	235
Eind 2024	2.951	3.475	5.150

Optimaal pensioenresultaat tegen een haalbare premie

Pensioenfonds Waterbouw probeert het pensioenresultaat te verbeteren door het realiseren van een optimaal beleggingsresultaat voor het fonds.

In 2021 is een ALM-studie uitgevoerd. Deze studie vormt de basis voor het huidige strategische beleggingsbeleid. Het bestuur heeft vooralsnog besloten om het strategische beleggingsbeleid tot het invaren in het nieuwe stelsel ongewijzigd te laten. Overigens is er voor het bestuur geen aanleiding tot aanpassing van genoemde lange termijn strategische doelen voor het pensioenresultaat. In 2024 is een ALM-studie uitgevoerd ten behoeve van het beleggingsbeleid in het nieuwe pensioenstelsel. Hierbij is de risicohouding van de deelnemers vertaald in een beleggingsbeleid, passend bij het nieuwe stelsel. In een ALM-studie wordt op basis van heel veel economische scenario's onderzocht wat de gevolgen zijn van verschillende beleidskeuzes. Op basis van de uitkomsten van de studie kan het bestuur besluiten welke variant het beste past bij de ambities van het pensioenfonds.

¹ Met vrijwillige aansluiting is in dit kader bedoeld de aansluiting anders dan op basis van de verplichtstelling. Dit bevat dus ook (en met name) de contractuele aansluitingen binnen de statutaire werkingssfeer. Het gaat hier dus niet (alleen) om vrijwillige aansluitingen buiten de statutaire werkingssfeer zoals bedoeld in artikel 121 Pw. Vrijwillige aansluitingen zoals bedoeld in artikel 121 Pw. komen bij BPFWB niet of nauwelijks voor.

Opbouw pensioen

De jaarlijkse opbouw van het pensioen staat al jaren vast op 0,94% van het pensioengevende salaris. Voor 2024 en 2025 is de premie vastgesteld op 16,2% van het salaris. Hiermee blijft sprake van een redelijk constante en haalbare premie. De premiedekkingsgraad voor 2024 bedroeg bij vaststelling eind 2023 circa 164% (bij een premie van 17,2% in plaats van 16,2%). De werkelijke premiedekkingsgraad voor de basisregeling is in 2024 uitgekomen op 129,1%.

Voor 2025 ligt de premiedekkingsgraad, net als voor 2024 het geval was, boven de 100%. Mede daarom is besloten om de premie voor 2025 op 16,2% van het salaris te houden, gelijk aan het premiepercentage in 2024.

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie wordt berekend op basis van de rentetermijnstructuur van 31 december van het voorgaande boekjaar. Deze premie bestaat kort samengevat uit de actuarieel benodigde premie voor de inkoop van het jaarlijks op te bouwen pensioen volgens de basisregeling, een opslag voor uitvoeringskosten en een opslag voor solvabiliteit. De premie bevat geen opslag voor de voorwaardelijke toeslagverlening.

De samenstelling is als volgt:

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	25.783	20.403
Pensioenuitvoeringskosten (+AO)	2.288	1.395
Solvabiliteitsopslag	4.205	3.482
	32.276	25.280

Gedempte kostendekkende premie

Om te voorkomen dat (grote) fluctuaties voorkomen in de jaarlijkse premie hanteerde het fonds de methodiek van de gedempte kostendekkende premie op basis van het verwachte rendement.

De samenstelling is als volgt:

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	15.289	14.129
Pensioenuitvoeringskosten (+AO)	2.288	1.395
Solvabiliteitsopslag	2.096	2.170
Opslag voorwaardelijke opbouw	12.218	7.810
	31.891	25.504

De volgende tabel geeft inzicht in de hoogte van de feitelijke premie, de kostendekkende premie en de gedempte premie.

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Kostendekkende premie	32.276	25.280
Gedempte kostendekkende premie	31.892	25.504
Feitelijke premie	33.656	27.272

Feitelijke premie

De premie 2025 is gelijk gehouden aan de premie 2024 en bedraagt 16,2%. Dit is hoger dan de gedempte kostendekkende premie. De gemiddelde premiedekkingsgraad over de afgelopen 7 jaar was 111%.

De premie voor de spaarpensioenregeling bleef in 2024 3,0% en is ook per 1 januari 2025 ongewijzigd gebleven.

Vooruitblik 2025

Gegeven de hoge premiedekkingsgraad in 2024 is besloten de premie van 16,2% met ingang van januari 2025 niet te verhogen. Het hoofdcriterium om de evenwichtigheid van de premie te beoordelen is dat de gemiddelde premiedekkingsgraad over meerdere jaren minimaal 100% bedraagt. Dit is met een premie van 16,2% het geval, namelijk 112%.

Het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht zijn over het niet verhogen van de premie voor 2025 geconsulteerd. Het verantwoordingsorgaan heeft ingestemd met een premie van 16,2% voor het jaar 2025 gezien de hoogte van de premiedekkingsgraad. De raad van toezicht heeft aangegeven achter dit besluit te staan.

Ontwikkeling van de financiële positie

De financiële positie van het pensioenfonds wordt weergegeven door middel van de dekkingsgraad. De dekkingsgraad van het pensioenfonds is in 2024 gestegen. De actuele dekkingsgraad steeg van 135,0% eind december 2023 naar 139,3% eind december 2024, terwijl de beleidsdekkingsgraad (de gemiddelde actuele dekkingsgraad over de laatste 12 maanden) afnam van 143,0% eind december 2023 naar 142,3% eind december 2024. In de dekkingsgraad eind december 2024 is de verleende toeslag van 3,9% per 1 januari 2025 al verwerkt.

Het pensioenresultaat is uiteraard vooral afhankelijk van de financiële positie van het pensioenfonds. De financiële positie van het pensioenfonds wordt vervolgens voornamelijk bepaald door het beleggingsresultaat en de ontwikkeling van de rente. Overige effecten zijn minder van belang. De premie is minder dan 3% van de voorziening pensioenverplichtingen en de uitkeringen zijn minder dan 4% van de voorziening pensioenverplichtingen. Hiermee hebben zij een beperkte invloed op de dekkingsgraad.

Het jaar 2024 was een goed beleggingsjaar, met een beleggingsrendement van 11,6%. De gemiddelde rente waarmee de voorziening pensioenverplichtingen wordt berekend daalde licht van 2,29% naar 2,10%. Door de gedaalde rente is een hogere voorziening benodigd en hierdoor daalde de dekkingsgraad. De voorziening pensioenverplichtingen nam toe met 9,8%. Door het beleggingsrendement van 11,6% is de dekkingsgraad, ondanks de gedaalde rente, gestegen.

In de onderstaande tabel zijn de verschillende effecten op de dekkingsgraad weergegeven.

	Werkelijk 2024	Herstelplan 2024
	%	%
Dekkingsgraad per 1 januari	135,0%	138,5%
Premie	-0,3%	-0,3%
Uitkeringen	1,2%	1,4%
Toeslagverlening	-5,4%	-6,9%
Verandering van de rentetermijnstructuur	-2,6%	-3,8%
Rendement op beleggingen	10,5%	7,3%
Overige oorzaken en kruiseffecten	0,9%	-1,2%
Dekkingsgraad per 31 december	139,3%	135,0%

Herstelplan

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad 142,3%. Hiermee ligt de beleidsdekkingsgraad boven het vereist eigen vermogen en is er geen herstelplan van toepassing.

Toeslagen

Pensioenfonds Waterbouw kent een toeslagbeleid met een voorwaardelijk karakter. Deze voorwaardelijke toeslagverlening wordt gefinancierd uit de eventuele overrendementen die Pensioenfonds Waterbouw behaalt. De premie bevat geen opslag voor toeslagverlening en evenmin heeft Pensioenfonds Waterbouw geld gereserveerd ten behoeve van de toeslagverlening.

Er wordt naar gestreefd om de pensioenaanspraken van de actieve deelnemers, gewezen deelnemers en de pensioenrechten jaarlijks te verhogen conform de loonstijging CAO waterbouw met een maximum van 5%.

Tegelijk met de verandering in premiebeleid heeft het bestuur het mogelijk gemaakt om een verschil in toeslag aan te kunnen brengen tussen gepensioneerden, slapers en actieve deelnemers om te allen tijde een evenwichtige belangenafweging te kunnen realiseren indien daartoe aanleiding bestaat. In 2024 is geen gebruik gemaakt van deze mogelijkheid.

De toeslag wordt door het bestuur toegekend indien het verlenen van een toeslag volgens de wet- en regelgeving is toegestaan en in de mate waarin dit volgens die normen mag. Dit betekent dat toeslagverlening plaats kan vinden als Pensioenfonds Waterbouw beschikt over een beleidsdekkingsgraad per 31 december van tenminste 110% en de toeslag voldoet aan het wettelijke vereiste van toekomstbestendigheid.

Het bestuur heeft in december 2023 besloten om de pensioenen van alle deelnemers per 1 januari 2024 te verhogen met 5,0%.

Eind 2024 bedroeg de beleidsdekkingsgraad 142,3%. Vanwege deze dekkingsgraad heeft het bestuur in december 2024 besloten om de pensioenen van alle deelnemers per 1 januari 2025 te verhogen met 3,9%.

Inhaaltoeslag

Indien in voorgaande jaren een toeslag niet of niet volledig is toegekend zal deze alsnog worden toegekend indien de beleidsdekkingsgraad van Pensioenfonds Waterbouw dit op basis van de wettelijke regels mogelijk maakt. Dit heet inhaaltoeslag. Dit beleid geldt vanaf 1 januari 2015 en dat betekent dat als er sprake is van het inhalen van een toeslag eerst de gemiste toeslag over 2015 kan worden ingehaald en pas daarna de volgende jaren. Bij de huidige beleidsdekkingsgraad is hiervan nog geen sprake. Pas bij een beleidsdekkingsgraad van boven de 150% kan het bestuur besluiten tot het verstrekken van een inhaaltoeslag.

De cumulatief (vanaf 2015) gemiste toeslag op 31 december 2024 is 9,35% voor de actieve deelnemers, 6,80% voor de gepensioneerden en gewezen deelnemers, en 9,72% voor de invaliditeitspensioenen.

Op 1 januari 2024 is een toeslag verleend van 5,0%. Hiermee blijft de cumulatief gemiste toeslag gelijk als in 2023 voor deelnemers, gepensioneerden en invaliditeitspensioenen. De toeslag van 5,0% is gelijk aan de maximale reglementaire toeslag. De verhoging van het WAO dagloon in 2024 was 7,0% was (€ 274,44 per 1/1/2024 ten opzichte van € 256,54 per 1/1/2023).

Verlagingen

Indien de (beleids)dekkingsgraad van het pensioenfonds te laag is, dan kan het pensioenfonds de pensioenen verlagen. Een eventueel noodzakelijke verlaging wordt gespreid over maximaal 10 jaar. Pensioenfonds Waterbouw heeft nog geen beleid vastgesteld voor de wijze waarop kortingen worden toegepast en op welke wijze daarbij rekening wordt gehouden met de evenwichtige afweging van de belangen van alle groepen (gewezen) deelnemers. Pensioenfonds Waterbouw heeft ook nog geen beleid vastgesteld voor het eventueel inhalen van kortingen, mede gelet op het feit dat (nog) geen sprake is geweest van kortingen bij Pensioenfonds Waterbouw en in het nieuwe pensioenstelsel voor het eventueel korten van pensioenen andere regels zullen gelden.

Actuariële analyse

De actuariële analyse van het saldo van baten en lasten kan als volgt worden weergegeven.

Jaar	2024	2023
<i>Prognosetafel primo boekjaar</i>	<i>AG2022</i>	<i>AG2022</i>
<i>Gemiddelde rente primo boekjaar</i>	<i>2,29%</i>	<i>2,51%</i>
1. Premies en koopsommen	5.585	5.474
2a. Beleggingsresultaat	139.062	89.244
2b. Wijziging rentetermijnstructuur	-23.713	-29.997
3. Toeslagverlening	-45.161	-51.602
4. Kosten	127	226
5. Sterfte	3.087	-971
6. Arbeidsongeschiktheid	133	-1.055
7. Mutaties / diversen	8.339	-84
8. Wijziging grondslagen	2.426	-8.014
Totaal resultaat	89.885	3.221

Het resultaat op wijziging grondslagen in 2024 is veroorzaakt door de aanpassing van de overlevingstafel per 31 december 2024.

Uitvoerings- en beleggingskosten

In 2024 bedroegen de in rekening gebrachte kosten € 3.555k waarvan € 921k ten laste van de beleggingsresultaten (2023: € 2.884k respectievelijk € 723k). Hiermee zijn de administratieve uitvoeringskosten gelijk aan € 2.634k (2023: € 2.161k). De administratieve uitvoeringskosten per deelnemer komen daarmee uit op € 325 (2023: € 267). In 2023 was al sprake van incidentele kosten in verband met voorbereidingen op de aanstaande overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. In 2024 waren deze incidentele kosten aanzienlijk hoger. Deze kosten zullen naar verwachting de komende jaren verder toenemen.

Bij de vaststelling van de uitvoeringskosten per deelnemer worden, conform de voorschriften, de gewezen deelnemers buiten beschouwing gelaten.

In de premie voor de basispensioenregeling is een opslag voor kosten opgenomen van 5,14%. In de premie voor de spaarpensioenregeling is een opslag voor kosten opgenomen van 5%. Verder is een

opslag voor excassokosten opgenomen van 2,7% in de voorziening pensioenverplichtingen, waardoor 2,7% van de uitkeringen in het boekjaar beschikbaar komt ter dekking van de kosten.

De mate waarin de kosten door deze opslagen wordt gedekt komt naar voren in de actuariële analyse uit de paragraaf hiervoor. Er is sprake van een positief resultaat op kosten.

De beleggingskosten inclusief kosten die onderdeel zijn van de beleggingsresultaten en transactiekosten, bedragen € 2.494k (2023: € 2.079k). Dit was 0,16% (2023: 0,15%) van het gemiddeld belegd vermogen.

De transactiekosten bedragen € 311k (2023: -€ 31k), 0,02% (2023: 0,00%) van het gemiddeld belegd vermogen.

Een specificatie van de beleggingskosten staat in de onderstaande tabel.

Bedragen x € 1.000	2024	2023
Directe kosten	921	723
Kosten ten laste van het rendement	1.262	1.387
Transactiekosten	311	-31
	2.494	2.079

Toekomstige uitvoering waarborgen

Pensioenfonds Waterbouw vindt het belangrijk om een goede uitvoering te waarborgen.

Om de kwetsbaarheden van het pensioenfonds te verminderen en de continuïteit te waarborgen, heeft het pensioenfonds de uitvoering van de pensioenregeling en het vermogensbeheer uitbesteed.

De pensioenadministratie en de betaling van de pensioenen is sinds 2021 uitbesteed aan Visma Idella. Visma Idella biedt met hun platform 'Digital Pension administration as a Service' (DPaaS) een efficiënte gedigitaliseerde pensioenadministratie tegen redelijke uitvoeringskosten. Visma Idella rapporteert elk kwartaal over de kwaliteit van de dienstverlening via de kwartaalrapportage. De afspraken over de te realiseren normen zijn vastgelegd in de Service Level Agreement (SLA).

Om de pensioenadministratie geschikt te maken voor de overgang naar de pensioenregeling in het Nieuwe Pensioenstelsel heeft Visma Idella het nieuwe platform 'Visma Pension administration as a Service' (VPaaS) ontwikkeld. Met de migratie van DPaaS naar VPaaS, die naar verwachting met vertraging begin 2026 plaatsvindt, wordt het oude platform uitgefaseerd en wordt de administratie vanaf dat moment op het nieuwe platform uitgevoerd. Het nieuwe werkgeversportaal is vanaf dat moment ook beschikbaar voor werkgevers. Het deelnemersportaal met pensioenplanner is medio 2024 beschikbaar gesteld aan de deelnemers. Door de transitie van DPaaS naar VPaaS te realiseren worden de risico's van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel beperkt.

CTI, Columbia Threadneedle Investments is aangesteld voor het monitoren van de vastrentende waarden- en aandelenportefeuille. Daarnaast doet CTI ook de beleggingsadministratie en de performance- en risicometing. ASR is aangesteld voor de monitoring van de onroerend goed beleggingen. Caceis is als custodian aangesteld voor de discretionaire vastrentende waarden portefeuille. De uitbesteding van het vermogensbeheer leidt tot de gewenste vermindering van de kwetsbaarheid en lage kosten.

1.7 Communicatie

Communicatiebeleid

Het fonds heeft het communicatiebeleid vastgelegd in het communicatiebeleidsplan. In het communicatiebeleidsplan staan de strategische uitgangspunten voor de communicatie met (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Voor de uitvoering wordt er jaarlijks een communicatiejaarplan opgesteld. De komende jaren staat ons pensioenfonds én de pensioensector voor ingrijpende en uitdagende wijzigingen in het pensioenstelsel die goed uitgelegd moeten worden aan de deelnemers en hen moeten activeren tot het maken van de juiste keuzes. Voor de communicatie over de overgang naar de Wtp wordt een apart communicatieplan opgesteld. Dit plan zal aansluiten op het communicatiebeleidsplan.

Belangrijke thema's voor 2025 zijn digitalisering en keuzebegeleiding.

Digitalisering

Om de wens van het fonds om ook digitaal te kunnen communiceren in te vullen zullen dit jaar samen met Visma Idella, stappen worden gezet om hier zo snel mogelijk na de overgang naar het nieuwe administratiesysteem VPaaS, invulling aan te geven. Het verzamelen van emailadressen van deelnemers is mede cruciaal om digitaal te communiceren. Samen met Visma Idella wordt in 2025 geanalyseerd hoe de processen ingericht moeten worden om digitale verzending voor het fonds goed te laten verlopen.

Keuzebegeleiding

Met de inwerkingtreding van de Wtp per 1 juli 2023 is ook de open norm 'activerend communiceren' ingegaan. Het pensioenfonds begeleidt de deelnemer, gewezen deelnemer, gewezen partner of pensioengerechtigde op een adequate wijze bij het maken van keuzes binnen de pensioenregeling. Ook zorgt het pensioenfonds voor een goede inrichting voor het maken van keuzes en stelt de deelnemer, gewezen deelnemer, gewezen partner of pensioengerechtigde daarmee in staat om passende keuzes te maken. De communicatie naar deelnemers is hierop gecontroleerd en waar nodig aangepast. Het bestuur heeft daarnaast in samenwerking met Visma Idella een belscript ontwikkeld om deelnemers en gewezen deelnemers te begeleiden in hun keuzes wanneer zij hun pensioen willen laten ingaan. De keuzebegeleiding wordt aangeboden in een persoonlijk gesprek.

Missie en visie

In de missie en visie van Pensioenfonds Waterbouw staan twee strategische speerpunten die betrekking hebben op communicatie:

- Vergroten van het pensioenbewustzijn door begrijpelijke communicatie en het bieden van handelingsperspectief zodat de deelnemer de mogelijkheden van de pensioenregeling goed kent en in staat is de juiste keuzes te maken;
- De deelnemer heeft vertrouwen in het pensioenfonds.

Deze speerpunten kunnen bereikt worden door:

Pensioenfonds Waterbouw communiceert transparant over de actuele situatie bij het pensioenfonds en probeert betrokkenheid en pensioenbewustzijn bij de deelnemers te vergroten door algemene informatie te verstrekken over pensioenen en de pensioenuitvoering door het pensioenfonds.

Communicatie met deelnemers

Pensioenfonds Waterbouw communiceert op verschillende manieren.

Website Communicatie

Een belangrijk communicatiemiddel is de website www.bpfwaterbouw.nl. Op de website is veel informatie over de pensioenregeling en aanvullende regelingen te vinden.

Helpdesk

Een ander belangrijk communicatiemiddel is de helpdesk. Bij de helpdesk (via Visma Idella) kunnen actieve deelnemers, gewezen deelnemers en pensioengerechtigden terecht met hun vragen of opmerkingen. De helpdeskmedewerkers begeleiden tevens de deelnemers die (bijna) met pensioen gaan door hen in staat te stellen om de keuzes die zij rondom hun pensioen maken zo goed mogelijk aan te laten sluiten bij hun persoonlijke situatie en wensen. Zo worden de deelnemers die (bijna) met pensioen gaan gewezen op de mogelijkheid om gebruik te maken van een persoonlijk en informatief gesprek met onze helpdesk-medewerkers. Het bestuursbureau van Pensioenfonds Waterbouw beantwoordt de meer complexe vragen.

Jaarverslag en Pensioennieuws

Door het opstellen van een verkort jaarverslag en het PensioenNieuws en deze aan alle deelnemers toe te sturen, neemt Pensioenfonds Waterbouw de deelnemers mee in de meest relevante zaken omtrent pensioenen en de actuele ontwikkelingen bij Pensioenfonds Waterbouw. Hiermee creëert het pensioenfonds meer betrokkenheid onder de deelnemers.

Juist en duidelijk inzicht hebben in hun pensioensituatie

De deelnemers van Pensioenfonds Waterbouw worden schriftelijk geïnformeerd over de mogelijkheid om in contact te treden via Visma Idella. Het pensioenfonds communiceert in het algemeen over de gevolgen van belangrijke gebeurtenissen en welke keuzes er gemaakt kunnen worden. Op deze manier geeft het pensioenfonds deelnemers inzicht in de pensioensituatie.

Om te voldoen aan de visie op de communicatie met de deelnemers, voldoet onze informatie onder andere aan de volgende vereisten:

- Informatie (tijdig) beschikbaar stellen
- Duidelijk communiceren

- Persoonlijke informatie aanbieden
- Correct, consistent en realistisch communiceren

Informatie tijdig beschikbaar stellen

De basisinformatie wordt verstrekt binnen 3 maanden na de start van de arbeidsovereenkomst. Andere informatie wordt tijdig verstrekt binnen een (wettelijke) termijn waarin de deelnemer de informatie redelijkerwijs kan gebruiken voor het beoogde doel. De informatie wordt op een moment verstuurd om (gewezen) deelnemers in staat te stellen om zelfstandig en verantwoord keuzes te maken wanneer dit mogelijk is en/of nodig is.

Duidelijk communiceren

De informatie die wordt verstrekt is duidelijk. Dit betekent dat de informatie vindbaar en begrijpelijk is. Gerelateerde informatie wordt bij elkaar gepresenteerd en bevat duidelijke verwijzingen. Er wordt geen vakjargon gebruikt, moeilijke termen worden uitgelegd en de informatie is concreet. Het gelaagd aanbieden van informatie hoort hier ook bij.

Persoonlijke informatie aanbieden

Een deelnemer ontvangt informatie die aansluit op de informatiebehoefte van de deelnemer. Dit wordt bereikt door te communiceren met de deelnemer over onderwerpen die relevant voor de deelnemer zijn.

Correcte, consistente en realistische communicatie

De informatie van het pensioenfonds is correct en consistent. De informatie wordt gebaseerd op een correcte pensioenadministratie en de informatie bevat geen tegenstrijdigheden.

De genoemde bedragen zijn correct en realistisch. Het pensioenfonds communiceert in het (uniform) pensioenoverzicht het te bereiken pensioen, maar ook het te bereiken pensioen, rekening houdend met bepaalde mee- en tegenvallers. Deze informatie wordt ook getoond op www.mijnpensioenoverzicht.nl.

Deelnemersportaal

Sinds medio 2024 beschikt Pensioenfonds Waterbouw op de website over een deelnemersportaal waar de deelnemers kunnen zien hoeveel pensioen zij bij het fonds hebben opgebouwd, voor zichzelf en hun nabestaanden. Daar kunnen deelnemers ook zelf hun pensioen plannen. Zij zien hoeveel pensioen zij van Pensioenfonds Waterbouw kunnen verwachten en wat het gevolg is van een bepaalde keuze op de hoogte van het pensioen, zoals bijvoorbeeld een hoog/laag pensioen, het uitruilen van het opgebouwde partnerpensioen en het eerder of later met pensioen gaan. Daarnaast kunnen deelnemers via www.mijnpensioenoverzicht.nl zien hoe ze ervoor staan met hun pensioen bij Pensioenfonds Waterbouw en eventueel andere pensioenuitvoerders en de AOW. Er wordt daar ook getoond wat de nabestaanden ontvangen na overlijden van de deelnemer.

Draagvlak bij stakeholders

Pensioenfonds Waterbouw vindt het belangrijk dat werkgevers en vakbonden goed op de hoogte zijn van de uitvoering van de pensioenregeling in de waterbouwsector. Hierbij is een goede relatie tussen het fonds en de sociale partners belangrijk.

We voeren onze missie uit en streven ernaar om de pensioenen van onze deelnemers en pensioengerechtigden zo goed mogelijk te verzorgen, rekening houdend met de wensen van sociale partners als opdrachtgevers. Dit streven vullen wij in via een zorgvuldig en evenwichtig pensioenbeleid en een uitvoeringsorganisatie die hoogwaardige kwaliteit levert en die veel waarde hecht aan de kernwaarden integriteit, betrouwbaarheid, kostenbewustzijn, transparantie, flexibiliteit en duurzaamheid. Door de pensioenregeling op deze wijze uit te voeren en te streven naar een goed pensioenresultaat creëren we draagvlak bij onze stakeholders. Daarnaast behouden we dit draagvlak bij (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden door te communiceren met deze deelnemers, zoals hiervoor is aangegeven.

Om het draagvlak bij sociale partners te behouden en verder te optimaliseren, heeft het pensioenfonds regelmatig overleg met de werkgeversorganisatie en de vakorganisaties afzonderlijk en met enige regelmaat met sociale partners gezamenlijk. In het traject naar het nieuwe pensioenstelsel

trekken het bestuur en sociale partners samen op met respect voor ieders rol in dit proces. Tijdens het overleg tussen bestuur en sociale partners houden deze elkaar op de hoogte van de actuele ontwikkelingen. Ook geeft dit overleg de gelegenheid om tussentijds onderwerpen af te stemmen.

Voorbereid op wijzigingen in pensioenstelsel

Het nieuwe pensioenstelsel brengt grote wijzigingen met zich mee. Sociale partners hebben ultimo 2024 het transitieplan aan het bestuur geleverd. In het transitieplan is vastgelegd wat er is overeengekomen over de nieuwe pensioenregeling. Sociale partners hebben aan de hand van het transitieplan opdracht gegeven aan Pensioenfonds Waterbouw om de nieuwe regeling uit te voeren vanaf 1 januari 2027. Het fonds beoordeelt in 2025 de opdracht tot uitvoering op haalbaarheid, uitvoerbaarheid en evenwichtigheid. Visma Idella zal de transitie naar hun nieuwe administratieplatform VPaaS, dat geschikt is voor de uitvoering van de nieuwe regeling, per 1 januari 2026 afronden. De invoering van de nieuwe regeling staat gepland op 1 januari 2027.

Ook in 2025 zal er veel werk verzet moeten worden om op tijd klaar te zijn voor de Wtp. Dit raakt onder ander andere de volgende onderwerpen:

- Datakwaliteit
- Implementatieplan
- Fondsdocumenten en beleidsdocumenten herschrijven
- Evenwichtigheidskader
- Beoordeling evenwichtigheid en invaarbesluit
- Het communicatieplan voor de overgang naar de nieuwe regeling (wordt in de loop van 2025 vastgesteld)
- Risicohouding en Beleggingen

1.8 Vermogensbeheer

Marktontwikkelingen

Begin 2024 waren de verwachtingen voor de financiële markten gespannen. Er was nog sprake van een kans op recessie in Amerika en zwakke economische groei in Europa en China. De aandelenmarkten waren in 2023 al vooruitgesneld op de verwachting dat de centrale banken in 2024 de beleidsrente meerdere keren zouden verlagen. De aandelen van ontwikkelde landen stegen met ruim 26% in euro. De Amerikaanse dollar steeg in waarde ten opzichte van de euro. Noord-Amerika, zwaar gewogen in technologie, profiteerde van nieuwe mogelijkheden van AI en was de best presterende regio. Europa bleef achter met qua aandelenrendement. De opkomende landen stegen door onder andere goede resultaten van Taiwan en China.

Wederom een positief aandelenrendement

De aandelenmarkten presteerden goed ondanks de oplopende geopolitieke spanning in het Midden-Oosten, China en Taiwan en de oorlog in Oekraïne. Ondertussen vielen de kabinetten in Duitsland en Frankrijk bij gebrek aan vertrouwen. In Amerika werd Trump herkozen in de presidentsverkiezingen. Zijn partij won niet alleen het presidentschap, maar ook de meerderheid in het congres, waardoor hij zijn plannen de komende jaren kan uitrollen. De Amerikaanse aandelen stegen na zijn verkiezing, terwijl aandelen van de rest van de wereld hierop nauwelijks reageerden, mogelijk vanwege de economische impact op de door Trump aangekondigde handelstarieven voor Canada, China en Mexico, en mogelijk Europa. Belangrijk voor de markten waren de enorme stimuleringspakketten die Chinese overheid lanceerde om de economische groei in het land te herstellen en de monetaire verruiming van de centrale banken in Amerika en Europa.

Rente volatiel gedurende 2024

De inflatie is in 2024 gedaald, hoewel dit maar langzaam ging, waardoor de kapitaalmarktrente in zowel Amerika als Europa opliep. De inflatie zette pas later in het jaar door richting de gewenste 2%-doelstelling. Uiteindelijk hebben zowel de Fed als de ECB de rente dit jaar in meerdere stappen laten dalen. In de tweede helft van het jaar daalde de rente in de eurozone. In Amerika liep de kapitaalmarktrente juist op, omdat beleggers sceptisch zijn over de mogelijke inflatie die het Trump-beleid teweeg kan brengen, mede in combinatie met de enorme staatsschuld van de VS.

Beleggingsbeleid Pensioenfonds Waterbouw

Doelstelling van het beleggingsbeleid is om de ingelegde premies zo goed mogelijk te beleggen, dit met in achtneming van de na overleg met sociale partners en fondsorganen bepaalde risicohouding binnen de grenzen van de prudent person regel. Hierbij spelen veiligheid, kwaliteit, risicodiversificatie, duurzaamheid en maatschappelijke acceptatie een belangrijke rol.

Uitgangspunt bij het vaststellen van de beleggingsportefeuille zijn de aard en omvang van de verplichtingen, het gewenste risicoprofiel en de eisen die voortvloeien uit de pensioenwetgeving. Vanuit de huidige financiële situatie van het pensioenfonds en met behulp van een periodiek uitgevoerde zogenaamde ALM-studie wordt een strategische portefeuille samengesteld met bijbehorende bandbreedtes.

In 2024 zijn er strategische wijzigingen in het beleggingsbeleid doorgevoerd. De voorlaatste ALM heeft eind 2021 plaatsgevonden. In het beleggingsplan 2024 is een, beperkte, strategische wijziging doorgevoerd. Dit betreft het verhogen van de renteafdekking naar 80% in aanloop naar het nieuwe pensioenstelsel. Dit op basis van een analyse van Columbia Threadneedle Investments. Tevens is het beleid inzake maatschappelijk verantwoord beleggen iets aangescherpt.

De strategische portefeuille in 2024 was als volgt.

Beleggingscategorie	Strategische portefeuille	Bandbreedte
Aandelen	40%	35% - 45%

Onroerend goed	10%	5% - 15%
Return portefeuille	50%	45% - 55%
LDI portefeuille	40%	35% - 45%
Hypotheke	10%	5% - 15%
Matching portefeuille	50%	45% - 55%

Het beleggingsbeleid is met een 50% allocatie naar return portefeuille (aandelen en onroerend goed) relatief risicovol. Het bestuur is zich hiervan bewust en het past binnen de risicohouding. Dit is al jaren het geval. Het fonds profiteert hierdoor van stijgende aandelenkoersen en een stijgende rente. Uiteraard is de keerzijde ook waar: de financiële positie wordt slechter indien aandelenkoersen dalen en/of de rente daalt. Het fonds heeft de afgelopen jaren geprofiteerd van stijgende aandelenkoersen en was gepositioneerd om te profiteren van rentestijgingen bij lage rentes. Ten opzichte van veel andere fondsen had ons fonds daarmee meer herstelkracht. Het bestuur beschouwt dit als pluspunt. Gegeven de hogere dekkingsgraad en het nieuwe pensioenstelsel is herstelkracht ingeruild voor een minder volatiele dekkingsgraad. Op basis van de ALM studie die eind 2021 is uitgevoerd was de conclusie dat het beleggingsbeleid (verhouding returnportefeuille en matching portefeuille) nog steeds voldoet aan de risicohouding en de ambities van het fonds.

Verder wordt per beleggingscategorie een nadere indeling vastgesteld. Deze is als volgt.

Matching portefeuille	Normweging	Bandbreedte
LDI portefeuille	80%	70% - 90%
Woninghypotheke	20%	15% - 25%
Liquiditeiten	0%	0% - 5%

Aandelen	Normweging	Bandbreedte
Ontwikkelde markten	22,5%	17,5% - 27,5%
Ontwikkelde markten (gehedged)	67,5%	57,5% - 77,5%
Emerging markets	10,0%	5,0% - 15,0%
Onroerend goed	Normweging	Bandbreedte
Woningen	60%	50% - 70%
Winkels	20%	15% - 25%
Kantoren en bedrijfsruimte	20%	15% - 25%

Resultaten beleggingsportefeuille

Het totaalrendement van de gehele portefeuille over 2024 bedroeg 11,6%. De returnportefeuille en de matching portefeuille hebben beiden een positief rendement behaald. De beleggingsrendementen voor Pensioenfonds Waterbouw in 2024 en 2023 waren als volgt. De afwijking van de benchmark

wordt voornamelijk veroorzaakt door de matching portefeuille. Door de rentedaling heeft de matching portefeuille een positief rendement laten zien. Het relatieve rendement van de matching portefeuille is negatief. De oorzaak hiervan is dat de benchmark (looptijd) voor de renteafdekking een punt op de rentecurve betreft. De rentecurve heeft echter niet parallel bewogen. Daardoor is een lager rendement dan de benchmark behaald.

Beleggingscategorie	2024		2023	
	Rendement	Benchmark	Rendement	Benchmark
Return portefeuille	16,9%	17,2%	11,3%	11,0%
- Onroerend goed	4,3%	4,3%	-10,2%	-10,2%
- Aandelen	20,6%	20,9%	19,6%	19,2%
Matching portefeuille	6,2%	6,6%	6,4%	4,4%
- LDI portefeuille	6,3%	7,6%	6,9%	4,0%
- Woninghypotheek	5,7%	1,8%	4,1%	6,7%
Totaal	11,6%	11,9%	8,9%	7,7%

Eind 2023 heeft het bestuur besloten om de renteafdekking vast te zetten op 80% renteafdekking. De reden is dat het bestuur in de aanloop van het nieuwe pensioenstelsel de volatiliteit van de dekkingsgraad wil verminderen. Hierbij is vastgesteld dat de verhoging weinig invloed heeft op de uitkomsten van de ALM-studie. Het vereiste eigen vermogen van het fonds is hierdoor wel gedaald met ongeveer 1% op dat moment.

Het pensioenfonds voert hierbij een specifiek curve beleid, waarmee het curve risico wordt verkleind.

Het pensioenfonds heeft ook een valuta-afdeckingsbeleid. Voor de matching portefeuille en onroerend goed portefeuille is dat niet noodzakelijk, aangezien deze bestaan uit Euro beleggingen. De aandelenportefeuille wordt voor ontwikkelde markten voor 75% afgedekt (bandbreedte 65%-85%). De valuta voor de emerging markets portefeuille worden niet afgedekt. De reden hiervoor is dat de belangen in de individuele valuta relatief klein zijn en het afdekken relatief duur is.

Verantwoord beleggingsbeleid

Voor het verantwoord beleggingsbeleid hanteert het Pensioenfonds een internationaal geaccepteerd raamwerk voor verantwoord ondernemen, namelijk het Global Compact van de Verenigde Naties (UN Global Compact).

Het UN Global Compact heeft betrekking op vier hoofdthema's:

1. Mensenrechten;
2. Arbeidsnormen;
3. Milieu;
4. Anticorruptie.

Deze vier hoofdthema's zijn vertaald naar de onderstaande 10 principes van UN Global Compact:

1. Bedrijven dienen binnen de grenzen van hun invloedssfeer de internationaal uitgevaardigde mensenrechten te eerbiedigen;
2. Bedrijven dienen zich er steeds van te vergewissen dat zij niet medeplichtig worden aan schending van de mensenrechten;
3. Bedrijven dienen de vrijheid van vakverenigingen en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen te handhaven;
4. Bedrijven dienen iedere vorm van verplichte en gedwongen arbeid uit te bannen;
5. Bedrijven dienen te voldoen aan de effectieve afschaffing van kinderarbeid;

6. Bedrijven dienen discriminatie in arbeid en beroep uit te bannen;
7. Bedrijven dienen voorzorg te betrachten bij hun benadering van milieu uitdagingen;
8. Bedrijven dienen initiatieven te ondernemen die een groter milieubesef bevorderen;
9. Bedrijven dienen de ontwikkeling en de verspreiding van milieuvriendelijke technologieën te stimuleren;
10. Bedrijven dienen elke vorm van corruptie tegen te gaan, inclusief afpersing en omkoping.

Het UN Global Compact bestaat uit de hierboven genoemde tien breed geaccepteerde principes. Deze principes vinden hun oorsprong in internationale verdragen zoals de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens, principes van de International Labour Organisation (ILO), de Rio verklaring inzake milieu en ontwikkeling en de VN-conventie tegen corruptie. Het UN Global Compact verlangt van ondernemingen dat zij binnen hun eigen invloedssfeer kernwaarden op het gebied van mensenrechten, arbeidsnormen, milieu en anticorruptie omarmen, ondersteunen en uitoefenen.

Het Pensioenfonds houdt geen rekening met de belangrijkste ongunstige effecten in de zin van artikel 4 van de Informatieverschaffingsverordening Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) en de nog te verschijnen secundaire wetgeving. De redenen hiervoor zijn de volgende:

- Het Pensioenfonds heeft minder dan 500 medewerkers en heeft derhalve de mogelijkheid om geen rekening te houden met het genoemde artikel 4 van de SFDR.
- De rapportagekosten zijn hoog.
- De secundaire wetgeving is pas recentelijk gepubliceerd. Het is nog onzeker waaraan het Pensioenfonds zich committeert, wat het effect is en wat de kosten zijn.

Overigens houden de beleggingen van het pensioenfonds daarmee ook geen rekening met de EU-criteria voor ecologische duurzame economische activiteiten.

Het Pensioenfonds zal het bovenstaande (“opt-out”) jaarlijks heroverwegen.

Het Pensioenfonds classificeert haar pensioenregeling niet als een duurzaam product dat ecologische of sociale kenmerken promoot, waarbij gedeeltelijk in duurzame producten wordt belegd. De pensioenregeling valt daarmee onder artikel 6 van de SFDR.

Het instrumentarium voor verantwoord beleggen is groot. Het pensioenfonds heeft gekozen voor een aantal instrumenten voor de wereld aandelen portefeuille en de bedrijfsobligatie portefeuille:

1. Screening op schendingen van internationale normen

Dat betekent dat het beleggingsuniversum wordt gecheckt op ondernemingen die mensenrechten, arbeidsnormen, milieunormen en anti-corruptieregels schenden. Hierbij wordt gekeken naar de impact van het gedrag van de onderneming op de samenleving en/of milieu en de ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de schending.

2. Engagement, het aangaan van de dialoog met ondernemingen

Wij vinden het belangrijk dat actief de dialoog wordt aangegaan met ondernemingen waarin wij beleggen. Dit heeft als doel een positieve gedragsverandering te realiseren bij de onderneming en de onderneming aan te sporen tot lange termijn waardecreatie. Naast beïnvloeding van ondernemingsgedrag is een tweede doel om standpunten en kennis uit te wisselen. Engagement is dan ook een centraal instrument binnen ons MVB-beleid. Het pensioenfonds belegt in aandelenfondsen waarbinnen engagement wordt uitgevoerd.

3. Uitsluitingsbeleid;

De volgende uitsluitingen gelden:

- Controversiële wapens;
- Tabak;
- UN Global Compact schenders.

Voor de beleggingen in opkomende markten (“emerging markets”) gelden deze uitsluitingen op dit moment nog niet.

4. Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen

Het uitoefenen van stemrechten op aandeelhoudersvergaderingen is een van de belangrijkste aandeelhoudersrechten. Het Pensioenfonds belegt in aandelenbeleggingsfondsen waarbinnen gebruik wordt gemaakt van proxy voting. Het stemrecht is dan voorbehouden aan de beheerder van het beleggingsfonds.

Z-score

Jaarlijks wordt gemeten of het beleggingsrendement van het Pensioenfonds Waterbouw voldoet aan de zogenaamde Z-score (conform artikel 5 lid 5 sub b van het Vrijstellingsbesluit Wet BPF 2000).

Bedrijven kunnen vrijstelling van deelname aan het bedrijfstakpensioenfonds aanvragen indien de Z-score van Pensioenfonds Waterbouw, gemeten over een periode van 5 kalenderjaren, te laag is.

De Z-score wordt berekend op basis van de performance cijfers conform de gehanteerde standaarden. De Z-score van het Pensioenfonds Waterbouw kwam over de periode 1 januari tot en met 31 december 2024 uit op -0,37 (2023: 0,69).

De ontwikkeling van de Z-score in de afgelopen 5 jaar is in het volgende overzicht weergegeven. Hieruit blijkt dat de gemiddelde Z-score over de laatste 5 jaar licht positief is. Een positieve uitkomst betekent dat het fonds over de laatste 5 jaar gemiddeld iets betere beleggingsrendementen heeft laten zien dan de gehanteerde benchmark. De uitkomst van de performance toets (het 5-jaars gemiddelde plus 1,28) is daarmee ook positief.

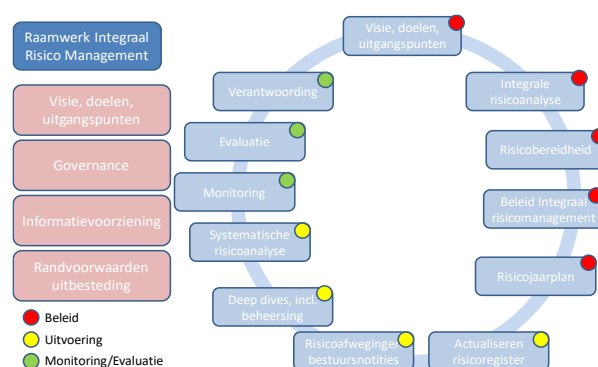
	2024	2023	2022	2021	2020
Z-score	-0,37	0,69	-1,56	0,06	1,33

1.9 Risicobeheer

Risicobeheersing vormt een belangrijk onderdeel bij de inrichting van het pensioenfonds. Het draagt ertoe bij dat er sprake is van een beheerste en integere bedrijfsvoering, zoals de Pensioenwet voorschrijft. De volgende onderwerpen komen aan de orde:

1. Jaarlijks risicomanagement proces
2. Visie, doelen en uitgangspunten van Integraal Risico Management (IRM)
3. Risicohouding
4. Risicobereidheid
5. Opzet Integraal Risico Management
6. Risico's van het fonds en uitwerking van de belangrijkste risico's
7. Belangrijkste activiteiten in 2024
8. Geplande activiteiten 2025

1. Jaarlijks risicomanagement proces
Pensioenfonds Waterbouw gebruikt de hiernaast afgebeelde Integraal Risico Management-cyclus voor het periodiek doorlopen van de risicomanagementprocessen. Daarbij wordt onderscheid gemaakt naar drie hoofdcategorieën: beleid, uitvoering en monitoring/evaluatie. Visie van Pensioenfonds Waterbouw is dat Integraal Risico Management een iteratief proces is, waarbij de stappen niet noodzakelijk in de hierna beschreven volgorde hoeven te worden doorlopen.

Beleid

Het bestuur start het proces door de visie te vertalen naar strategische speerpunten. Voor deze speerpunten worden strategische risico's geïdentificeerd en geanalyseerd, waarbij via het beoordelen van scenario's vastgesteld wordt welke risico's zich kunnen voordoen en hoe (integrale risicoanalyse). Voor de strategische doelen en risico's zijn door het bestuur risicotolerantiegrenzen geformuleerd, waaraan de risico's getoetst worden (risicobereidheid).

In de risicoanalyse worden in eerste instantie voor een risico de kans en de impact vastgesteld zonder dat sprake is van beheersing (bruto risico). Vervolgens wordt vastgesteld of het bruto risico binnen de vooraf geformuleerde risk appetite (risicotolerantiegrenzen) valt. De beoordeling van de bruto risico's worden vastgelegd in een risicoregister. Elk risico dat niet binnen de risk appetite valt krijgt eigen beheersmaatregelen, welke worden vastgelegd en beoordeeld. Het resultaat hiervan leidt tot bepaling van het netto risico. Dit netto risico dient binnen de risicotolerantiegrenzen te liggen.

Het fonds kiest bewust welke risico's het wil lopen. Zo wordt er voor wat betreft beleggingsrisico's uitsluitend belegd in voor het bestuur begrijpelijke, transparante beleggingscategorieën en – instrumenten met duidelijke doelen. Voor een juiste balans tussen risico en rendement wordt voor zover mogelijk rekening gehouden met de meetbaar gemaakte risicobereidheid van deelnemers en pensioengerechtigden.

Uitvoering

Het risicoregister wordt doorlopend bijgewerkt voor nieuwe risico's, ontwikkelingen in de bruto risico's en zo nodig voor benodigde aanpassingen in de beheersmaatregelen. Input hiervoor vormen de conform het IRM-jaarplan uitgevoerde (diepgaande) risicoanalyses en bij besprekingen van deze analyses door het bestuur vastgelegde risicoafwegingen. Andere input vormen relevante (externe) ontwikkelingen, gesprekken met stakeholders, periodieke financiële rapportages, rapportage over de uitvoering door uitbestedingspartijen, bestuursbesluiten en nieuwe of opkomende risico's die aanleiding kunnen geven tot een deep dive of systematische risicoanalyse. Daarnaast wordt in het risicoregister periodiek

vastgelegd wat de effectiviteit is van beheersmaatregelen. Hiervoor worden de periodieke risicorapportages en risicobeheersingsrapportages van onder meer de uitbestedingspartijen en de conclusies naar aanleiding van site visits gebruikt.

Monitoring/Evaluatie

Door het jaar heen wordt de effectiviteit van de beheersmaatregelen (werking) gemonitord. Voor de financiële risico's vindt periodieke monitoring plaats aan de hand van maatstaven en vastgestelde grenzen in financiële maandrapportages en kwartaal performance en risico-rapportages. Voor het totale integraal risicobeheer wordt via het geactualiseerde risicoregister, rapportages en site visits bij uitbestedingspartijen ieder kwartaal een integrale risicorapportage opgesteld. Voor de verschillende risico's wordt het bestaan en de werking van de beheersmaatregelen gemonitord, waarbij wordt geëvalueerd of het feitelijke netto-risico nog steeds past binnen de risk-appetite en of de genomen beheersingsmaatregelen nog voldoen. De sleutelfunctiehouder risicobeheer bespreekt de IRM-rapportage ieder kwartaal met het bestuur.

Indien nodig zullen naar aanleiding van eventuele onvoorziene incidenten en ontwikkelingen de beheersingsmaatregelen worden aangepast. Zodra significante veranderingen waargenomen of voor mogelijk gehouden worden, zal het beleid bijgesteld moeten worden. Door het beleid tijdig bij te stellen, blijven de beheersmaatregelen passen bij de aard van de risico's en de risicobereidheid daarbij en kan indien nodig de prioriteitstelling of zwaarte van een beheersmaatregel aangepast worden.

Minimaal één in de drie jaar wordt het totale integrale risicobeheer door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een Eigenrisicobeoordeling (ERB). Deze is gericht op de ontwikkeling van risico's op de lange termijn. Hierbij wordt gebruik gemaakt van scenario-analyses. Een nieuwe ERB waarin tevens de transitie naar het nieuw pensioenstelsel wordt meegenomen, is begin 2025 uitgevoerd.

2. Visie, doelen en uitgangspunten van Integraal Risico Management

Uitgangspunt voor het integraal risicomanagement is de algemene voor het fonds vastgelegde missie, visie, strategie. De visie, doelen en uitgangspunten voor integraal risicomanagement vloeien voort uit deze algemene missie, visie, strategie (zie hoofdstuk 1.3 hiervoor).

Vertaling naar visie op risicomanagement

Integraal Risicomanagement draagt bij aan het realiseren van de missie, door het beheersen van risico's die de fondsdoelen kunnen bedreigen en door te zoeken naar risico's die als kans kunnen bijdragen aan het realiseren van de fondsdoelen. Tijdige signaleringen van bedreigingen en kansen maakt dat het bestuur proactief hierop kan inspelen en afgewogen beheersmaatregelen kan samenstellen. Naast aandacht voor de harde risico's, is er ook aandacht voor meer zachte kanten, zoals risicobewustzijn en cultuur.

Risicobewuste cultuur

Om de aansturing van het fonds succesvol uit te voeren is nodig dat het bestuur en het bestuursbureau risico's continu monitoren en afwegen tegen de risicohouding en risicobereidheid van het fonds. Het Integraal Risicomanagement is daarom structureel onderdeel van het opstellen van strategie en beleid, in vergaderingen en bij het doorlopen van de bestuurlijke jaarcyclus. Bij Pensioenfonds Waterbouw wordt de risicobewuste cultuur op meerdere vlakken geborgd, waaronder bij de werving en selectie van nieuwe leden van fondsorganen en medewerkers van het bestuursbureau, door het toevoegen van een risicoparagraaf bij bestuursstukken, bij het opstellen van beleid en de besluitvorming, met begeleiding vanuit de tweedelijns risicobeheer sleutelfunctie bij het doorlopen van de IRM-jaarcyclus. Ten slotte verlangt Pensioenfonds Waterbouw bij uitbesteding van processen eenzelfde risicobewuste cultuur bij de uitbestedingspartijen. Dit is onderdeel van de selectiecriteria bij uitbesteding.

Doelen en uitgangspunten van integraal risicomanagement

Op basis van de missie en visie heeft het pensioenfonds doelstellingen geformuleerd op het gebied van integraal risicomanagement, welke als volgt verwoord kunnen worden: De doelstelling van het fonds is het realiseren van de fondsmissie- en strategie mede door het periodiek signaleren van grote risico's en kansen, het bewust afwegen welke risico's en kansen te nemen respectievelijk te benutten en welke niet, het koppelen van de beheersing aan de risicobereidheid, het verbeteren van de kwaliteit

van de besluitvorming, het waarborgen van de efficiëntie en effectiviteit van risicomanagementactiviteiten en het continu leren van en aanpassen aan risico's en kansen in een continue veranderende omgeving.

De voorwaarden voor realisatie hiervoor zijn dat er binnen de organisatie aandacht is voor risicobewustzijn en het integraal risicomanagement wordt geïntegreerd in bestaande processen en besluitvorming. Hierdoor kunnen risico's tijdig worden beheerst en gesignaleerd, waarbij ook kan worden geanticipeerd op veranderingen en gericht kan worden op continu verbeteren. Daarbij moet ook rekening worden gehouden met menselijk gedrag en culturele factoren, moet de governance de onafhankelijkheid van risicomanagement waarborgen en moet het beleid aansluiten bij de complexiteit van de pensioenuitvoering.

3. Risicohouding

Het fonds stelt na overleg met de fondsorganen in nauwe afstemming met sociale partners de "wettelijke risicohouding" vast.

- Korte termijn: gebaseerd op Vereist Eigen Vermogen (VEV).
- Lange termijn: (ondergrenzen voor) de Haalbaarheidstoets voor inzicht in het pensioenresultaat over een periode van 60 jaar.

De door het bestuur vastgestelde risicohouding op korte termijn is:

- Voor de strategische beleggingsportefeuille per 31 december 2024 een VEV van 119,2%. Deze ligt onder de hieronder genoemde ondergrens. Deze grenzen zullen dus, in overleg met sociale partners, moeten worden aangepast.
- Per 10 januari 2024 bij een beleggingsportefeuille vastgesteld op basis van ondergrenzen respectievelijk bovengrenzen van de bandbreedtes een VEV van 119,5% respectievelijk 127,5%. Deze grenswaarden kunnen opnieuw worden vastgesteld, aangezien deze afhankelijk zijn van de ontwikkeling van de rente.

De door het bestuur vastgestelde risicohouding op lange termijn is als volgt:

- Ondergrens pensioenresultaat per 1 januari 2015: 90% van een volledig voor prijsontwikkeling geïndexeerd pensioen. Deze ondergrens geeft aan dat volledige toekenning van toeslagen niet te verwachten is. Bij vaststelling zijn verschillende aspecten meegewogen, zoals wat het verwachte pensioenresultaat is bij een beleidsdekkingsgraad gelijk aan de kritische dekkingsgraad (87,5%). Het verwachte pensioenresultaat is in dat geval ongeveer 90%.
- Maximale afwijking van het verwacht pensioenresultaat in het slechtweerscenario: 35%. Het fonds acht de risico's die het beleggingsbeleid met zich meebrengt aanvaardbaar en passend waarbij een lager pensioenresultaat kan voorkomen. Op korte termijn komt dit tot uitdrukking in de VEV en voor lange termijn in de maximale afwijking van het pensioenresultaat.
- Ondergrens verwacht pensioenresultaat vanuit de evenwichtssituatie (dekkingsgraad is gelijk aan het vereist eigen vermogen) is 95%. In de evenwichtssituatie is sprake van een toereikende solvabiliteit. Hieruit blijkt dat het pensioenresultaat onzeker is.

Het Verantwoordingsorgaan en sociale partners zijn betrokken bij vaststelling van de ondergrenzen en de uitkomsten van de aanvangshaalbaarheidstoets en hebben daarmee ingestemd. De uitkomsten van aanvangshaalbaarheidstoets en haalbaarheidstoets 2023 vormden voor hen geen aanleiding om de risicohouding te herzien. De raad van toezicht is betrokken bij het proces van vaststellen van de risicohouding.

Overigens zal de risicohouding in 2025 opnieuw worden vastgesteld in het kader van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. De wijze waarop de risicohouding dan wordt bepaald verschilt aanzienlijk ten opzichte van de wijze waarop de risicohouding tot op heden is vastgesteld.

4. Risicobereidheid

De risicobereidheid van Pensioenfonds Waterbouw is uitgewerkt in een aantal kwalitatieve uitgangspunten met betrekking tot de risico-acceptatie ('statements') voor de hoofdrisico-categorieën (Financieel, Strategisch & Omgeving, Operationeel en Integriteit & Compliance).

Kwalitatieve uitgangspunten voor risicoacceptatie	
Financieel	Strategisch en Omgeving
Doelstellingen: Hoge tevredenheid onder deelnemers, pensioengerechtigden, werkgevers en sociale partners met betrekking tot de kwaliteit van geleverde producten en diensten, de distributiekkanalen waarmee deelnemers, werkgevers en sociale partners worden bereikt en imago/reputatie. Risico's worden geaccepteerd, tenzij: - Het verwachte pensioenresultaat (lange termijn, 15 jaar) of de zekerheid van de nominale en reële uitkering zodanig is dat verwachtingen van deelnemers en pensioengerechtigden niet worden waargemaakt. - De premie zodanig is dat de verwachtingen van de contractpartners dan wel dat afspraken met sociale partners niet worden behaald. - Hierdoor niet wordt voldaan aan de wet- en regelgeving.	Doelstellingen: Hoge tevredenheid onder deelnemers, pensioengerechtigden, werkgevers en sociale partners met betrekking tot, de kwaliteit van geleverde producten en diensten, de distributiekkanalen waarmee deelnemers, werkgevers en sociale partners worden bereikt en imago/reputatie. Risico's worden geaccepteerd tenzij: - Dit leidt tot lage tevredenheid bij deelnemers, pensioengerechtigden, werkgevers en sociale partners - Het imago van Pensioenfonds Waterbouw wordt geschaad - Niet wordt voldaan aan wet- en regelgeving of het oordeel van de toezichthouder negatief is.
Operationeel	Integriteit en Compliance
Doelstelling: Betrouwbare uitvoering van de pensioenregeling en beperken van uitvoeringsrisico's. Risico's worden geaccepteerd tenzij: - Deze impact hebben op de kwaliteit van de uitvoering (pensioenbeheer en vermogensbeheer) - Deze impact hebben op de kwaliteit van de interne beheersing - Het niet meer mogelijk is om het niveau van uitvoeringskosten waar te maken van verwachtingen van deelnemers, pensioengerechtigden, werkgevers en sociale partners - Niet aan wet- en regelgeving wordt voldaan of het oordeel van de toezichthouder negatief is.	Doelstelling: Voldoen aan wet- en regelgeving. Risico's worden geaccepteerd tenzij: - Niet wordt voldaan aan wet- en regelgeving - De relatie met de toezichthouder negatief wordt beïnvloed. - Dit de cultuur van Pensioenfonds Waterbouw zal kunnen schaden

Risicotolerantiegrenzen algemeen

Pensioenfonds Waterbouw hanteert de volgende werkwijze voor het uitwerken van grenzen aan risicotolerantie:

Ondergrens	Basis	Bovengrens
- Materiële bedreiging voor strategie - Ongewenste situatie gericht op belang groep belanghebbenden - Situatie vraagt om onmiddellijke actie	- Ondersteunend aan strategie - Gewenste situatie gericht op belang stakeholder. - Geplande acties nodig om dit zo te houden.	- Maximale waardecreatie - Omschrijving van beter dan verwachte situatie. - Geen actie benodigd

Opzet Integraal Risico Management

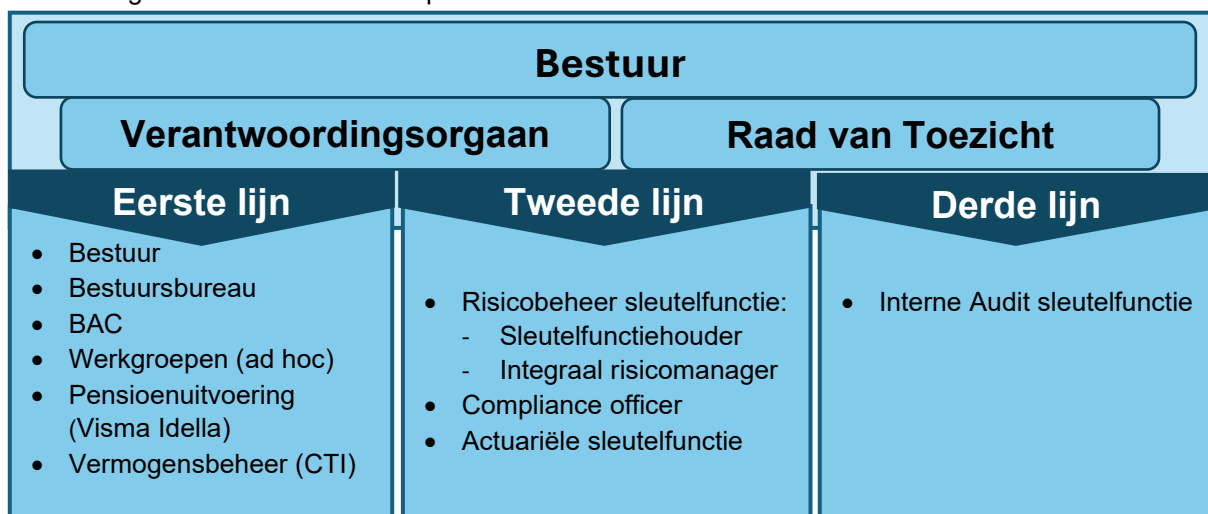
'Three lines model'

- De opzet van het Integraal Risico Management (IRM) is gebaseerd op het 'Three lines model'. Dit model beoogt een wijze van samenwerken en denken die bijdraagt aan versterken van de

risicocultuur van Pensioenfonds Waterbouw en nemen van verantwoordelijkheid voor risico's. De functies in het model zijn niet alleen bedoeld om waarde van de organisatie te beschermen, maar ook om deze te vergroten. De verschillende functies stemmen af en werken samen; ieder vanuit de eigen rol.

Lijn	Toelichting
Eerste	<u>Opstellen beleid en uitvoering van de werkzaamheden.</u> Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van het beleid en het bestuursbureau coördineert de uitvoering hiervan. De commissies / ad-hoc werkgroepen zien toe op de uitvoering van het door het bestuur uitgewerkte beleid. De operationele uitvoering van de activiteiten pensioenuitvoering (pensioenadministratie en financiële administratie) en vermogensbeheer is uitbesteed.
Tweede	<u>Controle op risicobeheersing</u> De sleutelfunctiehouders Risicobeheer en Actuarieel en de compliance officer ondersteunen en adviseren de eerste lijn bij het identificeren en bewaken van risico's en coördineren de IRM-activiteiten. Ook monitoren en beoordelen zij de ontwikkeling van het risicoprofiel en toetsen zij of deze in lijn is met de risicobereidheid.
Derde	<u>Assurance en evaluatie van de risicobeheersing</u> De sleutelfunctiehouder Interne Audit voorziet het bestuur van aanvullende zekerheid over de risicobeheersing. Daartoe voert de sleutelfunctiehouder interne audit een onafhankelijke beoordeling uit van de opvolging van het IRM- beleid en adviseert daarover aan het bestuur.

Hierna volgt een overzicht van de opzet van het 'Three lines model'.

5. Risico's van het fonds en uitwerking van de belangrijkste risico's
Hierna volgt een kwalitatieve beschrijving van de risico's en de benadering van het bestuur. De kwantitatieve onderbouwing van vooral financiële risico's staat in de risicoparagraaf van de jaarrekening.

Financiële risico's

Renterisico
Het matching- en renterisico ontstaat als rentefluctuaties leiden tot ongewenste effecten op balans en resultaat. Dit ontstaat bij ontoereikende afstemming voor rentelooptijden en rentevoet tussen rentegevoelige activa en passiva (inclusief off-balance posten), waardoor verplichtingen anders reageren op renteveranderingen dan beleggingen.

Beheersing

Het bestuur voert in aanloop naar de Wtp een rente-afdekkingsbeleid met een renteafdekking van 80.

Monitoring

Het bestuur beoordeelt periodiek of de rente-afdekking aangepast dient te worden, waarbij de actuele rentestand, de dekkingsgraad en economische vooruitzichten in ogenschouw worden genomen. Elk kwartaal wordt middels een rapportage de feitelijke rente-afdekking (ex-ante en ex-post) afgezet tegen de verplichtingen.

Valutarisico

Vanwege het beleggen in andere valuta dan de euro en door volatiliteit van wisselkoersen is er kans op financieel nadeel door het dalen van de beleggingen in niet euro-valuta.

Beheersing

Naar verwachting wordt op lange termijn geen extra rendement behaald door valutarisico van ontwikkelde landen te nemen. Daarom wordt het valutarisico deels afgedekt. Voor opkomende landen is de keuze gemaakt om valutarisico niet af te dekken. Het fonds is voor de aandelen ontwikkelde markten voor 75% belegd in een 'valutahedged' aandelenfonds waarbij het valutarisico wordt beperkt en de gewenste beheersing van dit risico kan worden bereikt.

Monitoring

Het bestuur besluit op basis kwartaalrapportages en de mate van valutarisico over de uitvoering van het valuta-afdekkingsbeleid of de valuta-afdekking aangepast moet worden.

Liquiditeitsrisico

Risico van liquiditeitstekorten door onvoldoende op elkaar afstemmen van timing en omvang van inkomende en uitgaande kasstromen.

- Gerelateerd aan maandelijkse onttrekkingen voor pensioenbetalingen: risico is beperkt.
- Gebruik derivaten voor afdekken van rente- en valutarisico: risico is aanzienlijk.
- Gebruik illiquide beleggingen is beperkt (circa. 20%): Nederlandse hypotheek en onroerend goed.

Beheersing

Bij inzet van interest rate swaps (LDI fondsen) limieten stellen voor de mate waarin leverage via derivaten is toegestaan. Voor illiquide beleggingen zijn strategische onder-/bovengrenzen gesteld om voldoende liquide beleggingen in de portefeuille te borgen. Staatsobligaties, credits en beursgenoteerde aandelen zijn goed verkoopbaar en liquide. De Liability Driven Investments (LDI) zitten in de matching portefeuille. In de LDI fondsen wordt het liquiditeitsbeheer gemanaged.

Monitoring

Bestuur monitort via kwartaalrapportages mate van liquiditeitsrisico (verhouding liquide/illiquide) en ook de LDI fondsen.

Marktrisico

Risico van zodanige waardeveranderingen van de beleggingsportefeuille c.q. markverstoring dat:

- Niet volledig aan verplichtingen voldaan kan worden (marktvolatiliteit); en
- Beleggingen onvoldoende snel of tegen niet acceptabele prijzen kunnen worden omgezet in liquide middelen waardoor financieel nadeel (marktliquiditeit).

Het fonds neemt bewust marktrisico omdat hier, naar verwachting, een risicopremie tegenover staat. Het bestuur herijkt periodiek met behulp van een ALM-studie het strategisch beleggingsbeleid. Hierin wordt bepaald in welke mate het bestuur bereid is marktrisico te nemen in de beleggingsportefeuille.

Beheersing

Nadat een bewuste keuze is gemaakt voor de hoeveelheid marktrisico die wordt gelopen, wordt vastgehouden aan dit beleid tot de volgende herijking.

Monitoring

Het bestuur monitort op basis van kwartaalrapportages de verhouding van actueel gelopen marktrisico in verhouding tot het gewenste risico (risico-budget).

Kredietrisico

Risico dat een tegenpartij contractueel of andere overeengekomen verplichtingen (waaronder verstrekte kredieten, leningen, vorderingen, ontvangen garanties) niet nakomt. Dit kan ontstaan door default van een tegenpartij, daling kredietwaardigheid tegenpartij (en daarmee toename credit spread) of ontbreken van voldoende onderpand bij derivaten of securities lending.

Beheersing

Het fonds neemt bewust kredietrisico door het kopen van obligaties omdat hier, naar verwachting, een risicopremie tegenover staat. Periodiek wordt bij de evaluatie van de beleggingsportefeuille herijkt in welke mate het bestuur bereid is kredietrisico te nemen. Er zijn limieten gesteld op kredietratings en/of landen in de vastrentende waarde portefeuille.

Monitoring

Het bestuur monitort via kwartaalrapportages het actuele in verhouding tot het gewenste kredietrisico.

Verzekeringstechnisch risico

Risico dat uitkeringen niet gefinancierd kunnen worden vanuit premie- en/of beleggingsinkomsten door onjuiste demografische aannames en grondslagen.

Beheersing

Beperking door hanteren van actuele grondslagen/prudente uitgangspunten bij premievaststelling.

Monitoring

Het bestuur monitort jaarlijks via het actuariel rapport of aannames/uitgangspunten moeten worden herzien en via het rapport van de actuariële sleutelfunctie op betrouwbaarheid/toereikendheid van de voorzieningen.

Niet-financiële risico's

Omgevingsrisico

Risico dat ontwikkelingen in de bedrijfstak Waterbouw en/of ontwikkelingen in politiek en wet- en regelgeving bedreigend kunnen zijn voor het realiseren van de fondsdoelen.

Beheersing

Het bestuur houdt ontwikkelingen in en buiten de sector scherp in het oog en er vindt met enige regelmaat overleg plaats tussen bestuur en sociale partners. Het fonds is lid van de Pensioenfederatie en volgt mede daarmee ontwikkelingen in politiek, in wet- en regelgeving.

Monitoring

Mogelijke ontwikkelingen in de sector en de gevolgen daarvan voor het fonds worden zoveel mogelijk in de vorm van scenario's doorgesproken en zo nodig wordt beleid aangepast.

Operationeel risico

Risico dat betrouwbare uitvoering en continuïteit van de uitbestede operationele processen pensioenbeheer, financiële administratie en vermogensbeheer niet gewaarborgd zijn.

Beheersing

Beperken door monitoring activiteiten waarover een maandelijks rapportage bestuursbureau aan het bestuur.

Monitoring

Het bestuur monitort periodiek via kwaliteitsrapportages (SLA-rapportages, financiële rapportages, NFR-rapportages en Assurance rapportages) vanuit uitbestedingspartijen en via beoordeling vanuit het bestuursbureau daarop over de kwaliteit en continuïteit van de uitvoering en eventuele klachten vanuit deelnemers en aangesloten werkgevers.

Uitbestedingsrisico

Het risico dat de continuïteit, integriteit en/of kwaliteit van werkzaamheden wordt geschaad, omdat niet wordt gehandeld volgens de belangen van het pensioenfonds of omdat richtlijnen/mandaten niet afdoende zijn gedefinieerd of niet worden nageleefd.

Beheersing

In het uitbestedingsbeleid zijn beheersmaatregelen opgenomen waarbij uitvoerders/managers periodiek kwaliteitsrapportages (SLA-rapportages, financiële rapportages, NFR-rapportages en jaarlijkse Assurance rapportages) uitbrengen en rapporteren over uitvoering en over eventuele klachten daarover.

Monitoring

Het bestuur monitort via de kwaliteitsrapportages en stuurt zo nodig bij.

IT-risico

Risico dat bedrijfsprocessen worden verstoord door het falen van ICT voorzieningen en dat informatievoorziening onvoldoende is beveiligd.

Beheersing

Periodieke rapportages uitbestedingspartijen over IT-risico, waaronder SLA- en niet financiële rapportages per kwartaal en jaarlijkse Assurance rapportages en self-assessments Informatiebeveiliging en cybersecurity.

Monitoring

Bestuur en bestuursbureau:

- Toetsen de mate van risicobeheersing bij de uitbestedingspartijen met het eigen IT-beleid.
- Voeren risicoanalyses uit bij uitbestedingspartijen rond het IT-risico.

Integriteitsrisico

Twijfel over de integriteit kan de reputatie van het fonds schaden. Voorbeelden van integriteitsrisico zijn het benadelen van derden, handelen met voorwetenschap en witwassen. Het frauderisico is onderdeel van het integriteitsrisico en is hieronder nader uitgewerkt.

Beheersing

- (Bewaking van) naleving van de gedragscode - waaronder fraudepreventiemaatregelen - van het fonds door bestuur, medewerkers, leden van de Beleggingsadviescommissie en adviseurs vermogensbeheer.
- Check op voldoen aan gedragscode vermogensbeheerders en pensioenuitvoerder aan fondseisen.
- Regelmatische toets van het deelnemersbestand door de pensioenuitvoerder in het kader van de naleving van sanctiewetgeving conform handleiding sanctiewetgeving DNB.

Monitoring

Het bestuur monitort via rapportages dat het integriteitsrisico wordt beheerst en stuurt zo nodig bij.

Frauderisico (onderdeel van het integriteitsrisico)

Fraude kan de reputatie van het fonds schaden, maar tevens impact hebben op de financiële positie van het fonds. Voorbeelden van frauderisico zijn het ontvreemden van middelen van het fonds en misbruik van de naam en/of reputatie van het fonds. Het pensioenfonds onderscheid fiscale fraude, interne fraude en externe fraude.

Beheersing

- (Bewaking van) naleving van de gedragscode - waaronder fraudepreventiemaatregelen - van het fonds door bestuur, medewerkers, leden van de Beleggingsadviescommissie en adviseurs vermogensbeheer.
- Check op voldoen aan gedragscode vermogensbeheerders en pensioenuitvoerder aan fondseisen.
- Voor betalingen zijn minimaal drie stappen van toepassing: invoer van de betaling en twee autorisaties van de betaling.
- Het inhuren van fiscale expertise in de interactie met de belastingdienst.
- Het monitoren van de compliance rapportage van vermogensbeheerders en pensioenuitvoerder.

Monitoring

Het bestuur monitort via rapportages, onder andere van de sleutelfunctiehouder risicobeheer, dat het frauderisico wordt beheerst en stuurt zo nodig bij. Tevens wordt vastgesteld of de rapportages van de sleutelfunctiehouders en de compliance officer bevindingen inzake fraude bevatten. In 2023 was dit niet het geval. Het bestuur stelt jaarlijks een fraudepreventieprogramma op en monitort dit jaarlijks.

Juridisch risico (naleving wet- en regelgeving)

Het risico dat reglementen, statuten of gevoerd beleid niet conform wet- en regelgeving is.

Beheersing

Het bestuursbureau van het fonds beschikt over voldoende juridische kennis om dit risico te ondervangen of om vast te stellen wanneer specifieke juridische expertise moet worden ingekocht.

Monitoring

Door eigen invulling, het actieve lidmaatschap van de Pensioenfederatie en door het eventueel inhuren van specifieke expertise vindt door het bestuur beheersing plaats van het juridisch risico.

6. Belangrijkste risico's in 2024

- De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel heeft in 2024 wordt gekenmerkt door een aantal belangrijke risico's. In het project transitie Wtp van het fonds is een risicoanalyse van deze risico's opgesteld, die periodiek wordt geactualiseerd en geëvalueerd. De grootste risico's in dit transitieproces zijn de ontwikkelingen op het gebied van wet- en regelgeving, financiële risico's (a.g.v. geopolitieke ontwikkelingen), uitvoerbaarheid van de nieuwe pensioenregeling (door de pensioenadministrateur) en de communicatie met deelnemers. Deze risico's hebben de volle aandacht van het bestuur. Voor deze risico's zijn beheersmaatregelen getroffen om de risico's zoveel mogelijk te beperken.
- Samenhangend met de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel is er aandacht voor de uitvoering van de huidige pensioenregeling. In aanloop naar de transitie wordt het huidige softwareplatform

waar de pensioenadministratie op wordt uitgevoerd, overgezet naar een nieuw softwareplatform. Deze migratie is veelomvattend en vereist een uitgebreide voorbereiding en testcyclus. De risico's die daaraan verbonden zitten zijn in beeld en worden in overleg met de pensioenadministrateur nauwlettend gemonitord.

7. Belangrijkste activiteiten in 2024

- In 2024 waren de voorbereidingen voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel, datakwaliteit, de implementatie van DORA (waarbij informatiebeveiliging en cybersecurity een rol spelen) belangrijke thema's. Het bestuursbureau heeft sociale partners ondersteund bij het maken van berekeningen die zijn vereist voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.
- Naar aanleiding van de eind 2023 uitgevoerde SWOT-analyse (sterkte-zwakke analyse) is de missie, visie en strategie geactualiseerd. Daarbij is tevens het nieuwe pensioenstelsel betrokken. De nieuwe missie en visie zijn vertaald naar strategische doelstellingen.
- In de loop van 2024 is IT-risicoanalyse uitgevoerd op de systemen bij de kritieke uitbestedingspartijen. Visma Idella voor pensioenbeheer en CTI voor vermogensbeheer. Deze risicoanalyse heeft geleid tot een goed inzicht in de wijze waarop de uitbestedingspartijen hun IT en IT-beveiliging hebben georganiseerd. Tevens werd voldaan aan de eisen die het pensioenfonds hieraan stelt. IT- en IT-beveiliging komt tevens terug in de kwartaalrapportages van deze uitbestedingspartijen.
- In het kader van informatiebeveiliging is een cybersecurity bewustwordingsprogramma voor gebruikers van de IT-systemen binnen Pensioenfonds Waterbouw uitgevoerd.
- Datakwaliteit is een belangrijk onderwerp bij de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Hier worden vanuit wet- en regelgeving en door de toezichthouder bepaalde eisen aan gesteld. Teneinde aan deze eisen te voldoen wordt een programma doorlopen waarbij de datakwaliteit wordt gecontroleerd en ervoor gezorgd dat de beoogde datakwaliteit ook in de toekomst (na overgang naar het nieuwe pensioenstelsel) is geborgd.
- De ontwikkelingen met betrekking tot het nieuwe pensioenstelsel worden nauwgezet gevolgd. Het intern projectplan van het fonds wordt gemonitord. Tevens is een uitgebreide risicoanalyse van het project opgesteld waarbij alle risico's in kaart zijn gebracht en is aangegeven welke maatregelen er zijn of worden genomen om deze risico's zoveel mogelijk te beperken of uit te sluiten. Deze risicoanalyse wordt ieder kwartaal geactualiseerd en is onderdeel van de projectvoortgangsrapportage.
- In 2024 zijn de voorbereidingen voor de implementatie van de wet DORA (digital operation resilience act) uitgevoerd. Dit is een Europese verordening met als doel dat financiële organisaties hun IT-risico's beter gaan beheersen en daarmee weerbaarder worden tegen cyberdreigingen. De implementatie van DORA heeft in het vierde kwartaal van 2024 plaatsgevonden. De laatste onderdelen van de implementatie zijn in Q1, 2025 afgerond. De naleving van DORA wordt in de risicorapportage van het fonds opgenomen.

8. Geplande activiteiten 2025

Begin 2025 is een externe partij aangesteld die o.a. de werkzaamheden van de risicomanagementfunctie als vervuller ondersteunt.

In 2025 zijn vanuit het integraal risicomanagement een aantal hoofdthema's gedefinieerd die specifiek aandacht vragen. Het betreft onder meer de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, de uitvoering van het programma datakwaliteit, DORA regelgeving en het opstellen van een nieuwe Eigen Risicobeoordeling (ERB). In deze ERB die in Q1, 2025 is uitgevoerd is tevens de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel meegenomen.

1.10 Toekomstparagraaf

Pensioenadministratie

Het jaar 2025 staat net als vorig jaar in het teken van de overgang van het huidige administratiesysteem DPaaS naar het nieuwe administratiesysteem VPaaS, dat klaar is voor de Wtp. Om een beheerste en integere overgang naar dit toekomstbestendig administratieplatform te waarborgen bleek Visma Idella meer tijd nodig te hebben dan verwacht. Het bestuur heeft om risico's te mijden besloten de transitie van het administratiesysteem uit te stellen tot 1 januari 2026. Medio 2024 is het nieuwe deelnemersportaal in gebruik genomen. Voor de communicatie naar onze deelnemers is dit een belangrijke mijlpaal.

Verhoging pensioenen

De financiële positie van het fonds per 31 december 2024 liet het toe de aanspraken van de actieve deelnemers, de niet-actieve deelnemers en de ingegane pensioenen per 1 januari 2025 met 3,9% te verhogen.

Nieuwe pensioenstelsel

Ook in 2025 zal er veel tijd besteed worden aan de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Het bestuur zal het transitieplan op evenwichtigheid toetsen en met de input uit het transitieplan het implementatieplan en het Wtp-communicatieplan opstellen.

Het bestuur zal bij het opstellen van het beleid en de implementatie van de nieuwe pensioenregeling optrekken met het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. Daarbij behouden bestuur, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht vanzelfsprekend hun eigen rollen en verantwoordelijkheden.

Eind 2025 zullen alle inspanningen leiden tot het implementatieplan, zodat in 2026 de nieuwe regeling kan worden ingericht om de transitie naar de nieuwe regeling per 1 januari 2027 af te ronden. Kortom, de komende jaren zal er geen sprake zijn van rustig vaarwater. Dat maakt 2025 tot een interessant en intensief jaar. De capaciteit op het bestuursbureau is uitgebreid, net als de capaciteit van bestuur en raad van toezicht, om de aanpassingen beheerst te laten verlopen. De kosten lopen daarmee op in 2025.

Eigen risicobeoordeling (ERB)

Als onderdeel van de herijking van de risicomanagementcyclus is het bestuur in het vierde kwartaal van 2024 gestart met het actualiseren van de ERB. Het fonds heeft voor deze rapportage aangesloten bij de wettelijke vereisten en gebruik gemaakt van het servicedocument ERB van de Pensioenfederatie. Dit onderzoek is in het eerste kwartaal van 2025 afgerond. Het hoofdthema dat is gedefinieerd betreft de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Het bestuur is van mening dat dit onderzoek een adequate weergave geeft van de risico's waaraan Pensioenfonds Waterbouw op dit moment en in de toekomst kan worden blootgesteld. Uit het onderzoek komt de effectiviteit van het risicobeheer, inclusief de beheersmaatregelen, en de doelmatigheid daarvan goed naar voren.

Melding Autoriteit Persoonsgegevens

Het pensioenfonds heeft op 31 januari 2025 melding gemaakt van een datalek bij de Autoriteit Persoonsgegevens. Dit betrof post die naar oude adressen van deelnemers zijn verzonden, als gevolg van het gebruik van een oud deelnemersbestand door de pensioenadministrateur. De melding bij de Autoriteit Persoonsgegevens is tijdig verricht en de betreffende deelnemers zijn hierover geïnformeerd. Tevens heeft de pensioenadministrateur maatregelen genomen om een dergelijke fout in de toekomst te voorkomen.

1.11 Code Pensioenfondsen

Overzicht naleving Code Pensioenfondsen naar de stand per 31 december 2024

De aangepaste code Pensioenfondsen is per 1 januari 2024 in werking getreden en vervangt de code Pensioenfondsen uit 2018. Bij de aanpassing van de code is rekening gehouden met de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel en een aantal kernboodschappen uit de Wtp. Het centraal stellen van de deelnemer en recente (maatschappelijke) ontwikkelingen zoals duurzaamheid, diversiteit en inclusie, zijn van die punten.

De herziene code kent 49 normen, verdeeld over 5 thema's:

1. Goed zorgen voor het pensioen van belanghebbenden;
2. Goed besturen;
3. Effectief intern toezicht houden en controle uitoefenen;
4. Verantwoording en inspraak organiseren;
5. Effectief functioneren van fondsorganen.

Ook in de herziene code mag je afwijken van de code als je dat goed kunt uitleggen. Aan pensioenfondsen wordt ook gevraagd om over drie normen in het jaarverslag te rapporteren. Dit betreft de normen over missie, visie en strategie, over het verdiepen in de voorkeuren van belanghebbenden en de norm over diversiteit en inclusie.

Door de normen in de code na te leven wil de pensioenfondsensector zorgen voor goed functionerende pensioenfondsbesturen, de verhoudingen binnen het pensioenfonds transparanter maken en verzekeren dat adequaat met belanghebbenden wordt gecommuniceerd.

In 2024 voldeed Pensioenfonds Waterbouw aan alle normen, met uitzondering van de normen 5: beleid keuzebegeleiding, 37: benoeming, zittingstermijnen en ontslag van leden van organen vastleggen en 49: jaarlijks zelfevalueren. Op deze normen wordt in 2025 actie ondernomen.

De code Pensioenfondsen bevat zogenoemde 'rapportagenormen'. Dit geldt voor de normen 1, 4 en 34,35 uit de code. Deze worden hieronder toegelicht.

Code Pensioenfondsen Rapportagenormen

Principes uit de Code		Naleving per 1 - 11- 2024	Nadere toelichting
1	Aandacht hebben voor de missie, visie, strategie Het pensioenfonds heeft een missie, visie en strategie. Daarin beschrijft het pensioenfonds wat het pensioenfonds wil betekenen en bereiken voor zijn belanghebbenden, rekening houdend met hun voorkeuren en belangen. Op deze wijze bepaalt het pensioenfonds wat zijn strategische doelstellingen en beleidsuitgangspunten, waaronder de risicohouding, zijn. Het pensioenfonds evalueert zijn missie, visie en strategie periodiek en rapporteert hierover in zijn bestuursverslag.	Norm 3 Code 2018 Ja, wordt toegepast	• Begin 2024 heeft Pensioenfonds Waterbouw de nieuwe missie, visie en strategische doelen vastgesteld. • De verantwoording over het beleid, de uitkomsten van het beleid en gemaakte keuzes voor de toekomst, wordt afgelegd in het jaarverslag. • Jaarlijks stelt het fonds een strategisch plan op met een jaarkalender waarbij per maand thema's zijn vastgesteld. Het bestuur monitort de uitvoering daarvan. Beleid, bijbehorende fondsdocumenten en monitoring van de uitvoering komen zo periodiek op de agenda van het bestuur. Het bestuursbureau bewaakt de actualiteit, onderlinge consistentie van beleid en fondsdocumenten en implementatie van het beleid.

Principes uit de Code		Naleving per 1 - 11- 2024	Nadere toelichting
4	<i>Kennen van de voorkeuren van de belanghebbenden</i> Het pensioenfonds verdiept zich in de voorkeuren van de bij het pensioenfonds betrokken belanghebbenden en betreft deze voorkeuren bij het bepalen van zijn strategische doelstellingen en beleidsuitgangspunten en gaat daarover met de belanghebbenden in gesprek. Het pensioenfonds rapporteert hierover jaarlijks in het bestuursverslag.	Nader te toetsen Op dit moment geen nadere actie vereist	• In 2022 is een enquête uitgevoerd onder de deelnemers om de effectiviteit van communicatiemiddelen te meten en de voorkeuren die daarin gegeven zijn. • In 2023 is het risicopreferentieonderzoek onder de deelnemers van Pensioenfonds Waterbouw uitgevoerd. De uitkomsten van dit onderzoek vormen de basis voor het vaststellen van de risicohouding in het nieuwe pensioenstelsel. • Dit onderzoek wordt voortaan elke vijf jaar uitgevoerd en biedt de kans om ook andere aspecten bij de deelnemers uit te vragen. 1X per kwartaal heeft het fonds overleg met zowel een vertegenwoordiging van werkgevers als een overleg met een afvaardiging van werknemers.
34	Het pensioenfonds heeft een schriftelijk beleid vastgesteld om de diversiteit en inclusie in zijn fondsorganen te vergroten of in stand te houden. Dit beleid stelt passende doelen op ten aanzien van de mate van diversiteit op alle voor het pensioenfonds relevante maatschappelijke aspecten, waaronder tenminste geslacht of genderidentiteit, leeftijd en sociaal-culturele achtergrond. Op basis van dit beleid heeft het pensioenfonds een planmatige aanpak gericht op het bereiken van deze doelen. Het bestuur herijkt dit beleid periodiek en rapporteert jaarlijks in het bestuursverslag over de resultaten van dit beleid.	Norm 32 Code 2018 Ja, deels toegepast Actie vereist	• In het geschiktheidsbeleidsplan dat in maart 2024 door het bestuur is vastgesteld staat dat het fonds diversiteit en inclusiviteit nastreeft in de samenstelling van het bestuur en verantwoordingsorgaan. • Bij vacatures wordt in het functieprofiel aangegeven dat het fonds zoekt naar kandidaten die passen binnen de diversiteits- en inclusiviteitsdoelstellingen. Het bestuur laat bij de invulling de vereisten in de functieprofielen en de kwaliteit van de kandidaten prevaleren. • Bij aanstelling van nieuwe bestuursleden wordt aan deze profielen getoetst. • Jaarlijks en bij een vacature of herbenoeming evalueert het bestuur de geschiktheidsmatrix Opstellen diversiteits- en inclusiviteitsbeleid, dit wordt als bijlage aan het geschiktheidsbeleid toegevoegd.
35	Ten aanzien van leeftijdsdiversiteit geldt als minimum dat er tenminste één persoon zitting heeft in het bestuur en het verantwoordingsorgaan of het belanghebbendenorgaan die jonger is dan 40 jaar. Ten aanzien van genderdiversiteit geldt als minimum dat er in de genoemde organen variatie is in geslacht of genderidentiteit.	Norm 33 Code 2018 Gedeeltelijk toegepast	• Het bestuur heeft een stappenplan opgesteld om diversiteit te bevorderen, ook ten aanzien van leeftijd van bestuursleden en leden van het verantwoordingsorgaan. • In de profielschets voor bestuurders, leden verantwoordingsorgaan en leden raad van toezicht is aandacht voor diversiteit. • In 2024 zijn er in het bestuur drie vrouwen en één vrouw in het verantwoordingsorgaan. Het bestuur heeft geen leden jonger dan 40 jaar. In het verantwoordingsorgaan is één vrouw jonger dan veertig jaar.

1.12 Vaststelling van het bestuursverslag

Badhoevedorp, 16 juni 2025

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw

dhr. D.J. Vis
onafhankelijk voorzitter

dhr. H.J.P. Strang
bestuurder namens pensioengerechtigden

mw. C. Boekkooi
werknemersbestuurder

dhr. M.W. van Straten
werknemersbestuurder

mw. N. van den Berg
werkgeversbestuurder

mw. M. van Beusekom
werkgeversbestuurder

1.13 Verantwoordingsorgaan

Oordeel & aanbevelingen verantwoordingsorgaan

1. Algemeen

Het verantwoordingsorgaan (hierna te noemen VO) is bevoegd om jaarlijks een oordeel te geven over:

- Het handelen van het bestuur aan de hand van het jaarverslag, de jaarrekening en overige relevante informatie;
- Het door het bestuur gevoerde beleid over het betreffende kalenderjaar;
- De beleidskeuzes die betrekking hebben op de toekomst en;
- Procesmatige beoordeling van afgegeven adviezen (gevraagd en ongevraagd) aan het bestuur en de Raad van Toezicht m.b.t. duidelijkheid en tijdigheid.

Het VO bestond per 31 december 2024 uit 12 leden. In het VO hebben 4 leden zitting namens de actieve deelnemers, 6 leden namens de gepensioneerden en 2 leden namens de werkgevers. De leden namens de werkgevers worden aangewezen door de Vereniging van Waterbouwers. De gepensioneerde en de actieve leden worden gekozen middels verkiezingen. In 2024 zijn de leden dhr. Zuidweg, dhr. Drost, dhr. de Busser en dhr. Berlijn, voor een periode van 4 jaar herbenoemd.

In het verslagjaar werd de Nieuwe Code Pensioenfondsen van kracht, waarbij de maximale zittingstermijn van de leden begrensd wordt. In uitzonderlijke gevallen kan hier met een goede onderbouwing incidenteel van worden afgeweken. De concrete invulling van de nieuwe code binnen het VO zal nog uitgewerkt gaan worden.

Het verslagjaar 2024 kenmerkte zich door dertien overlegmomenten van VO, VO en Bestuur, VO en RvT (Raad van Toezicht) en enkele vergaderingen met alle Gremia, verdeeld tussen fysiek en online vergaderingen. Tevens werden twee Thema-Sessies gehouden met alle Gremia, met als onderwerp de Wtp (Wet toekomst pensioenen). Ook vergaderde het dagelijks bestuur van het VO op reguliere basis (5x in 2024). Daarnaast heeft het bestuur op regelmatige basis een toelichting verstrekt t.a.v. de Governance planning inzake invoering van de Wtp.

In het verslagjaar 2024 is een VO-cursusdag georganiseerd onder leiding van SPO, met als thema de Wtp. Tevens is een interne cursusmiddag georganiseerd o.l.v. bestuurslid Henk Jan Strang, met als onderwerp: Het beoordelingskader van het VO.

Het VO is door het bestuur en het bestuursbureau van het BPF Waterbouw op regelmatige basis geïnformeerd met betrekking tot het gevoerde beleid en de uitvoering daarvan. Het VO stelt vast dat er gedurende 2024 een goede administratieve ondersteuning is gerealiseerd door de medewerkers van het bestuursbureau. Echter heeft het VO ook haar zorgen geuit ten aanzien van de werkdruk op het bureau, met name veroorzaakt door de voorbereidingen op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Tevens heeft het VO diverse malen de voortgangsrapportage Wtp (inzake het nieuwe pensioenstelsel, hierna: NPS) en aan het einde van het jaar het transitieplan ontvangen.

Het VO zal binnen het kader van haar wettelijke mogelijkheden, alle ontwikkelingen zowel intern als extern, in het belang van de deelnemers nauwlettend volgen en waar nodig ofwel noodzakelijk, actief anticiperend optreden. Het VO realiseert zich terdege dat zij met de aankomende transitie inzake NPS, kennis, vaardigheden en specifiek inzicht dient te verwerven om de toebedeelde adviestaken in dit kader te kunnen vervullen. Daartoe is in 2024 deelname gerealiseerd en voortgezet door alle leden in het SPO Programma "inzicht".

In 2025 richt het VO zich specifiek op de navolgende speerpunten:

1. Transitie ontwikkelingen naar het nieuwe pensioenstelsel (NPS);
2. Communicatiestrategie naar de deelnemers, inclusief de implementatie daarvan;
3. Toekomstbestendige pensioenuitvoering in samenhang met de transitie naar het NPS;

4. De aankomende adviesaanvragen uiterst zorgvuldig beoordelen om te komen tot een goed en gedegen oordeel/advies;
5. Het bestuur zal in overleg met het VO een rooster van aftreden opstellen in het kader van de nieuwe Code Pensioenfondsen.

Het VO is positief over de inspanningen van het bestuur om een goede relatie met de sociale partners te onderhouden.

2. Beoordeling bestuurshandelen

2.1. Governance

Binnen het verslagjaar 2024 heeft er in het bestuur qua bemensing één wijziging plaatsgevonden, dhr. Vis is benoemd als nieuwe onafhankelijke voorzitter. Daarnaast heeft er een herbenoeming plaatsgevonden van mevrouw van den Berg. Binnen het bestuur is daardoor aandacht gegeven aan het opnieuw verdelen van de verschillende portefeuilles en is er zichtbaar aandacht voor het aansturen van het bestuursbureau, vanwege oplopende werkdruk op dat bureau (en een gebrek aan capaciteit). Ook heeft het bestuur vooruitlopend op de invoering van het NPS aandacht gegeven aan het feit dat het niet verstandig is om tijdens de voorbereidingen en de invoering van het nieuwe stelsel grote bestuurswisselingen plaats te laten vinden. In verband met de continuïteit is onderkend dat er een uitzondering gemaakt kan worden op de benoemingstermijn van 2 keer 4 jaar. Dit zorgt voor rust en het behouden van de bestuursleden met kennis van het gehele Wtp-traject. Het VO ziet dat het bestuur voldoende aandacht geeft aan eventuele belangenverstrengelingen, het feit dat er ook door de compliance officer geen belangenverstrengelingen zijn gesignaleerd onderschrijft dit.

Het VO is van mening dat het bestuur als een team samenwerkt en dat het bestuur voldoende oog heeft gehouden voor het op peil houden van de geschiktheid binnen het team, o.a. door het op peil houden van de geschiktheidsmatrix, het bespreken van de opleidingsbehoeften, het houden van evaluaties met de sleutelfunctionarissen en het uitvoeren van een zelfevaluatie in 2024. Het onderlinge contact met het VO is goed.

Het VO heeft in het verslagjaar positief geadviseerd over de herbenoeming van mevrouw Hendriks binnen de Raad van Toezicht.

Het in 2023 ingezette traject voor het opnieuw herijken van de missie, visie en strategie is in 2024 met een goed gevolg afgerond en dit is ook inhoudelijk toegelicht aan het VO. Daarnaast is er aandacht gegeven aan de wijzigingen die onder de nieuwe Code Pensioenfondsen doorgevoerd moesten worden. Hierdoor is er o.a. aandacht gegeven aan het diversiteitsbeleid, waar ook de inclusiviteit aan toegevoegd is en de duurzaamheid (o.a. ESG-beleggingsbeleid).

Het VO heeft in de afgelopen twee jaar in haar jaarverslagrapportage aandacht gevraagd aan de bemensing van het bestuursbureau. Hier is wel actie op ondernomen, maar dit heeft in 2024 niet voor het gewenste effect gezorgd. O.a. notulen konden niet op korte termijn uitgewerkt worden en een aantal governance onderwerpen bleven een wat langere termijn op 'onderhanden staan'. Het VO ziet dat het bestuur hier voldoende aandacht aan geeft maar vraagt wel om hier ook concrete acties op uit te gaan zetten.

Het bestuur geeft noodgedwongen veel aandacht aan de uitbesteding van de pensioenadministratie door Visma Idella. Dit vraagt veel tijd van het bestuur en het bestuursbureau. Hier zal ook in het komende verslagjaar volle aandacht voor moeten blijven en progressie zal afgedwongen moeten worden gezien de belangrijke rol van deze uitbestedingspartner in het traject van het NPS.

Het VO signaleert dat de uitvoeringskosten per deelnemer t.o.v. het vorige verslagjaar gestegen zijn. Deze stijging is te verklaren door de ingewikkelde transitie naar het NPS.

2.2 IT-handling

Kwaliteit en efficiëntie in de uitvoering van de pensioenregeling worden gedragen door een goed functionerende IT-handling. Het bestuur baseert zich op relevante, periodiek veranderende wet- en regelgeving en op het IT-beleidsplan dat in 2023 werd vastgelegd om IT-risico's te beheersen en bij te sturen.

Gedurende het verslagjaar hebben de onderwerpen datakwaliteit en migratie naar een nieuw pensioenadministratiesysteem de nodige aandacht van alle betrokken partijen binnen het fonds gevraagd omdat dit o.a. een voorwaarde is voor de transitie naar het NPS. Het VO maakt zich zorgen over de voortgang van de migratie van het pensioenadministratiesysteem, mede gezien het feit dat dit al enkele keren uitgesteld is. Data en dataconversie dienen consistent en volledig te zijn en in lijn te blijven met wet- en regelgeving. Daarnaast worden mechanismen ingebouwd om de kwaliteit van de handelingen te controleren.

Met het oog op het NPS zal op een kosten efficiënte manier moeten worden beoordeeld of de IT systemen goed aansluiten op de nieuwe pensioenregeling, rapportage-eisen en informatieverstrekking aan de deelnemers via het deelnemersportaal.

Informatiebeveiliging en cybersecurity vormen een voornaam aandachtspunt bij de risicobeheersing van IT-processen. De processen van IT-beheersing kennen een cyclisch karakter (Plan - Do - Check - Act) om verstoring van de interne en externe IT-processen en schade aan integriteit en reputatie van BPF Waterbouw te voorkomen.

Samenvattend en algemeen beschouwd kan gesteld worden dat het bestuur, gelet op alle daartoe genomen maatregelen, inclusief de voorbereidingen voor het NPS, voldoende aandacht heeft besteed aan het IT-beleid. Ook in 2025 blijft dit een belangrijk aandachtspunt.

2.3 Communicatie

Het VO heeft in de afgelopen jaren tijdens haar vergaderingen met het bestuur vaak gesproken over de communicatievoorziening via de website. Het VO constateert dat deze punten door het bestuur goed zijn opgevolgd en dat de toegankelijkheid van de site goed is en de informatievoorziening op orde. Via de site worden regelmatig relevante nieuwsberichten (zoals de indexatie en de dekkingsgraden) gedeeld en onderbouwd en daarnaast wordt er helder en krachtig gecommuniceerd over het NPS. Wel is de informatievoorziening via het eigen 'mijn domein' nog te beperkt. Hier valt winst te behalen en hier vraagt het VO aandacht voor.

In 2024 is door het bestuur een verkort jaarverslag toegezonden aan alle deelnemers van het fonds en is er gecommuniceerd d.m.v. twee duidelijke nieuwsbrieven per post. Het VO vindt dat dit bijdraagt aan een goede invulling van de communicatieverplichting van het fonds.

Het communicatieplan voor het NPS is op hoofdlijnen met het VO besproken maar hier zal in 2025 verder op ingegaan moeten worden en ook nog meer aandacht aan gegeven moeten worden door het bestuur. Daarnaast vraagt het VO extra aandacht voor de manieren waarop het fonds haar deelnemers kan bereiken. Het binnenhalen van de e-mailadressen van de deelnemers is een belangrijk openstaand item en ook zou nagedacht kunnen worden over het inzetten van social media.

2.4. Toekomst pensioenen & Wtp

Om vooruit te kijken in de toekomst, is het nuttig om eerst naar de afgelopen 5 jaar te kijken. Het totaal aantal deelnemers blijft redelijk stabiel, waarvan rond de 25% actieven. Het fondsvermogen bedraagt ultimo december 2024 rond de € 1,7 miljard. De actuele dekkingsgraad ultimo december 2024 bedroeg 139,3%. Gegeven dit beeld staan we op dit moment met het robuuste fonds goed gesteld voor de toekomst en de overgang naar het NPS.

Het VO streeft ernaar tijdig in te spelen op de komende veranderingen onder het NPS. Er is gestart met verbreding en verdieping van kennis in de materie. Daartoe zijn enkele werkgroepen gevormd om aan de diverse aspecten van het WTP opvolging te geven. Gezamenlijk zijn in 2024 voor alle gremia enkele kennissessies georganiseerd.

Het VO realiseert zich dat de transitie een complex proces is, waarbij de sociale partners inmiddels de contouren van de nieuwe regeling hebben vastgesteld. Het VO ziet dat het bestuur ruim voldoende aandacht heeft voor alle ins en outs van het transitieproces en daar waar nodig actie onderneemt in de vorm van het uitvoeren van het projectplan en het opstellen van voorbereidende berekeningen.

Om voldoende continuïteit te waarborgen voor de geplande transitie met invoerdatum januari 2027, vraagt het VO aan het bestuur om de samenwerking met de RvT en het VO inzake het NPS te

continueren waardoor adviesaanvragen (en overige relevante onderwerpen) tijdig binnen de vastgestelde planning door het VO kunnen worden behandeld.

2.5 Beleggingsbeleid & Vermogensbeheer

Het beleggings- en balansbeleid heeft veel aandacht van het bestuur. Het fonds heeft einde verslagjaar een hoge dekkingsgraad welke gedurende het verslagjaar redelijk stabiel is gebleven. Dit maakte een toeslag wederom mogelijk. Het renterisico is grotendeels (rond 80%) afgedekt om met betrekking tot de overgang naar het nieuwe stelsel goed gepositioneerd te zijn (dekkingsgraad bescherming).

In het huidige volatiele beurssentiment worden de bandbreedtes van verschillende beleggingscategorieën goed in de gaten gehouden. Het VO is geïnformeerd over de uitkomsten van de aanvullende ALM studie in 2024 ten behoeve van het beleggingsbeleid onder het nieuwe pensioenstelsel. Hierbij is rekening gehouden met de risicohouding van de deelnemers. Verdere uitwerking volgt in 2025.

De invoering van de nieuwe Code Pensioenfondsen vraagt een focus op ESG in het beleggingsbeleid. Het VO ziet dat het bestuur hier aandacht aan geeft.

Naar de mening van het VO is voldaan aan een beheerst, passend en duurzaam beleggingsbeleid, waardoor tevens is voldaan aan de wet- en regelgeving en richtlijnen, zoals deze in de pensioensector van kracht zijn.

3. Oordeel

Het Verantwoordingsorgaan van de Stichting BPF Waterbouw is van oordeel dat het VO over voldoende informatie beschikt om zich een oordeel te vormen over het boekjaar 2024 met betrekking tot het handelen van het bestuur. Het VO stelt vast dat het beleid en handelen in overeenstemming zijn geweest met de statuten en de reglementen van het fonds. Wij zijn van mening dat het bestuur zoveel als mogelijk heeft getracht een consistent beleid te voeren, waarbij de belangen van alle deelnemers correct afgewogen en geborgd zijn.

Het VO oordeelt positief over het gevoerde beleid en handelen van het bestuur.

Aanbevelingen

- Het VO staat open voor gesprekken met het bestuur over de gevolgen van de invoering van de Code Pensioenfondsen (o.a. over de zittingstermijnen en omvang VO).
- Het VO vraagt aandacht voor de communicatie over het NPS richting de deelnemers. Zij stelt voor om hierbij creatief te zijn in de wijze waarop deelnemers bereikt kunnen worden, o.a. Webinars, uitbreiding e-mailadressen en inzet sociale media.
- Het VO beveelt het bestuur aan om prioriteit te geven aan de (tijdelijke) capaciteitsvergroting van het bestuursbureau en realiseert zich daarbij dat dit extra kosten met zich mee zal brengen.

Reactie bestuur

Het bestuur dankt het verantwoordingsorgaan voor de in 2024 verrichte werkzaamheden en de op basis daarvan opgestelde rapportage. Het bestuur heeft veel waardering voor de heldere, feitelijke en constructieve rapportage van het verantwoordingsorgaan over 2024. Daarbij ervaart het bestuur het oordeel van het verantwoordingsorgaan als positief en als een blijk van vertrouwen en waardering voor de werkzaamheden die het bestuur heeft verricht.

De aanbevelingen van het verantwoordingsorgaan nemen wij ter harte en wij zien uit naar een voortzetting van de goede en constructieve samenwerking in 2025.

1.14 Raad van toezicht

Jaarrapport

Inleiding

Ingevolge de statuten van Bpf Waterbouw (het pensioenfonds) legt de raad van toezicht (RvT) van het fonds jaarlijks verantwoording af over de uitvoering van zijn taken en de uitoefening van bevoegdheden aan het verantwoordingsorgaan en in het bestuursverslag. Daarnaast legt de RvT zijn oordeel over de besturing van het pensioenfonds in het afgelopen boekjaar vast. Deze rapportage is als volgt opgezet:

- onderdeel 1: algemeen oordeel;
- onderdeel 2: verantwoording;
- onderdeel 3: waarnemingen;
- onderdeel 4: speerpunten; en
- onderdeel 5: goedkeuring besluit vaststelling bestuursverslag en jaarrekening.

1. Algemeen oordeel

De RvT heeft gewerkt conform het toezichtsplan 2024, waarin een normenkader is opgenomen en speerpunten zijn benoemd. Ook is hierin de visie van de RvT op toezichthouden opgenomen: de RvT ziet het als zijn taak om het bestuur een spiegel voor te houden, het bestuur uit te dagen en daarbij de dialoog met het bestuur aan te gaan.

Gebaseerd op waarnemingen van de RvT inzake de tien normen van het normenkader, oordeelt de RvT positief over de besturing van het pensioenfonds. Zowel het bestuur als het bestuursbureau hebben in 2024 erg veel werk verricht. De RvT is van mening dat het bestuur goed functioneert en dat het bestuursbureau het bestuur, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht adequaat ondersteunt. De RvT gaat graag de dialoog aan met het bestuur over diverse onderwerpen; enkele daarvan worden in deze rapportage benoemd. De RvT verwacht dat het voeren van een dialoog de aansturing van het pensioenfonds ten goede kan komen, waarbij de rolvastheid uiteraard in acht wordt genomen.

2. Verantwoording

De taak van de RvT wordt bepaald door het wettelijk kader, waaronder ook de Code Pensioenfondsen en de statuten/reglementen van het fonds. De leden van de RvT zijn lid van de VITP (Vereniging Intern Toezichthouders Pensioensector).

De wettelijke taak van de RvT bestaat in ieder geval uit het toezicht houden op het bestuursbeleid en de algemene gang van zaken van het fonds, het toezien op een adequate risicobeheersing en het toezien op evenwichtige belangenafweging. Tevens beoordeelt de RvT de wijze waarop door het bestuur wordt omgegaan met de risico's op de korte en de lange termijn en staat de RvT het bestuur met raad terzijde.

Naast deze wettelijke taken heeft de RvT een aantal goedkeuringsrechten. In dit kader heeft de RvT in 2024 goedkeuring verleend aan:

- besluit bestuur tot vaststelling bestuursverslag en jaarrekening;
- besluit bestuur tot aanpassing beloningsbeleid; en
- besluit bestuur tot vaststelling functieprofielen twee bestuurders.

Tevens heeft de RvT getoetst of de nieuw te benoemen onafhankelijk voorzitter en een nieuw bestuurslid voldoen aan het functieprofiel, hetgeen het geval was.

De RvT heeft, naast zijn eigen bijeenkomsten, overlegd met het bestuur en delegaties van het bestuur, het verantwoordingsorgaan, de certificerend actuaire, de accountant en de sleutelfunctiehouders. Daarnaast heeft de RvT deelgenomen aan studiedagen van het bestuur en het verantwoordingsorgaan en is er ieder kwartaal een voorzittersoverleg met de voorzitters van bestuur, verantwoordingsorgaan en RvT. Ook ontvangt de RvT documenten en toelichting daarop van het

bestuursbureau en vergaderstukken van de fondsgremia via het bestuurdersportaal van het pensioenfonds.

De RvT heeft een toezichtsplan 2024 opgesteld en gedeeld met het bestuur en het verantwoordingsorgaan. In dit toezichtsplan staan ook de speerpunten van de RvT vermeld.

In 2024 heeft de RvT een zelfevaluatie gehouden onder begeleiding van een externe deskundige. Dezelfde deskundige heeft de zelfevaluatie van het bestuur begeleid en hiervan is gebruikgemaakt om ook de interactie tussen bestuur en RvT te evalueren. De resultaten hiervan zijn gedeeld met het verantwoordingsorgaan en het bestuur.

3. Waarnemingen

In dit onderdeel worden de waarnemingen voor 2024 toegelicht aan de hand van het normenkader. Hierbij wordt telkens eerst de van toepassing zijnde norm genoemd en worden vervolgens de waarnemingen van de RvT toegelicht.

3.a. Algemeen beleid

Norm: het bestuur heeft tot taak zo goed mogelijk uitvoering te geven aan de pensioenregeling. Daartoe stelt het bestuur de doelstellingen van het fonds en de gehanteerde uitgangspunten (in overleg met andere organen) vast. Tevens dient het bestuur een visie te hebben op een toekomstbestendige uitvoering. Het beleid en de overwegingen die daaraan ten grondslag liggen dienen voldoende kenbaar te zijn. Er is een heldere en gedocumenteerde beleids- en verantwoordingscyclus. In deze cyclus zijn de eerdere bevindingen en aanbevelingen van het interne toezicht, het VO en accountant, actuaris en compliance officer opgenomen.

Voor wat betreft de overgang naar het nieuwe stelsel constateert de RvT dat het bestuur hier veel aandacht aan besteedt en dat het verantwoordingsorgaan en de RvT steeds beter worden meegenomen in dit proces. De voortgang is mede afhankelijk van sociale partners en van Visma. De RvT stelt vast dat het bestuur helder heeft op welke vlakken het nodig is de aandacht te intensiveren, dat het bestuur hier actie onderneemt en dat het bestuur dit direct koppelt aan eventuele gevolgen voor de planning. De RvT heeft met het bestuur gesproken over de wens om, vanwege het vele werk en de gewenste blik van buiten (zoals “lessons learned” van de koploper-fondsen), gebruik te maken van een adviseur om het fonds te ondersteunen bij de overgang naar het nieuwe pensioencontract. De RvT acht het een goede zaak dat het bestuur deze stap wil nemen.

De RvT ziet dat de risico's omtrent de pensioenadministratie voor wat betreft de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel bij Visma toenemen. De RvT heeft diverse malen met het bestuur gesproken over de risico's op dit vlak en stelt vast dat de toename van deze risico's onderkend wordt door het bestuur en de bestuurlijke aandacht hiervoor toeneemt. De RvT acht dit een goede zaak. De RvT heeft in dit kader diverse malen met het bestuur gesproken over de mogelijkheden voor een plan B. Het bestuur heeft aangegeven dat dit wordt meegenomen in de Eigen Risico Beoordeling. De RvT heeft in de gesprekken met het bestuur hierover benadrukt dat het niet nodig is om op dit moment gedetailleerde scenario's uit te werken, maar dat het wel nodig is dat het bestuur op dit moment de verschillende denkrichtingen op hoofdlijnen verkent. De RvT adviseert het bestuur om criteria te formuleren voor wanneer het nodig is de hoofdlijnen-scenario's verder uit te werken en ook regelmatig te bespreken of dit wel of niet aan de orde is. Een andere suggestie is om een soort van pre mortem analyse uit te voeren: stel dat we over 5 jaar terugkijken en het is misgegaan. Waar lagen dan de oorzaken? Dit kan ook behulpzaam zijn bij het beheersen van dit risico.

Voor wat betreft de opvolging van de aanbevelingen van de RvT, stelt de RvT vast dat deze aanbevelingen onderdeel uitmaken van de beleids- en verantwoordingscyclus. De RvT constateert dat het vanwege drukte niet altijd is gelukt om hierover terugkoppeling te geven aan de RvT. Voor het komende boekjaar stelt de RvT voor om de aanbevelingen iedere kwartaalvergadering tussen bestuur en RvT te agenderen.

3.b. Missie, visie, strategie

Norm: de missie, visie en strategie zijn zorgvuldig door het bestuur vastgesteld. Het daaruit voortvloeiende beleid met uitgangspunten en doelstellingen is onderbouwd.

Het bestuur heeft veel aandacht besteed aan de herijking van de missie, visie en strategie van het pensioenfonds. In 2023 heeft het bestuur de missie vastgesteld en in 2024 is een herijkte visie met bijbehorende strategie (strategische speerpunten) geformuleerd. De RvT heeft waardering voor de gedegen wijze waarop het bestuur dit proces heeft doorlopen en het proactief betrekken van het verantwoordingsorgaan en de RvT hierbij.

3.c. Governance

Norm: het fonds stelt regelmatig vast of de bestuurlijke inrichting van het fonds doordacht en (nog steeds) adequaat is. De structuur van het fonds dient zodanig te zijn dat goede besturing is geborgd. In dat kader dienen individuele bestuursleden en het bestuur als geheel voldoende geschikt te zijn. Daarnaast is sprake van een duidelijke verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden. Het bestuur heeft een beleid ter bevordering van diversiteit.

Het bestuur heeft een jaarlijks vooraf vastgesteld vergaderschema. De vergaderingen hebben een vaste structuur, waardoor alle relevante onderwerpen aan de orde komen en waarmee een efficiënte vergaderwijze wordt bereikt. De RvT heeft kunnen vaststellen dat tijdens de vergaderingen ieder bestuurslid ruimte heeft voor zijn/haar inbreng en daar ook gebruik van maakt. De RvT constateert dat de bestuursleden geschikt zijn en dat er een duidelijke verdeling van taken, bevoegdheden en verantwoordelijkheden is. Wel adviseert de RvT om, bijvoorbeeld per kwartaal, ieder bestuurslid een terugkoppeling te laten geven over de portefeuille waar het bestuurslid voor verantwoordelijk is. Het risico dat informatie niet bij alle bestuursleden bekend is en dat het bestuur dus geen compleet beeld heeft van alle aandachtsgebieden wordt hiermee verkleind.

Door de toenemende aandacht voor IT en informatiebeveiliging acht de RvT het verstandig om dit onderwerp nadrukkelijker mee te nemen in de geschiktheidsmatrix van het bestuur en hier belang aan te hechten bij benoeming van nieuwe bestuursleden. Het bestuur blijft immers eindverantwoordelijk en een bestuurslid met grondige IT-kennis kan borgen dat op dit vlak minder risico's worden gelopen. De RvT gaat hierover graag het gesprek aan met het bestuur.

Voor wat betreft de governance constateert de RvT dat de nieuwe onafhankelijk voorzitter snel is ingewerkt, zijn rol goed vervult en goede stappen heeft geïnitieerd met als doel dat het bestuur minder operationeel wordt en meer strategische sturing kan geven. De RvT waardeert dit en meent dat dit de besturing van het fonds ten goede komt.

De RvT stelt (net als het bestuur) vast dat de druk op de individuele bestuursleden en de medewerkers van het bestuursbureau hoog is. Hier zal in 2025 aandacht aan worden besteed. De RvT adviseert om, als het gaat om de druk op het bestuursbureau, goed te kijken wat er precies nodig is om de druk te verminderen (welk werkzaamheden verdienen extra aandacht, welk soort profiel hoort hierbij, etcetera?). Hierbij is het van belang dat zowel de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel als de reguliere zaken voldoende aandacht krijgen.

De RvT constateert dat de sleutelfunctiehouders hun rol goed vervullen. Wel signaleert de RvT het risico dat operationele betrokkenheid invloed kan hebben op de onafhankelijke blik van de sleutelfunctiehouders. De RvT adviseert het bestuur om te blijven bespreken in hoeverre dit risico speelt en te formuleren op welke manier dit risico kan worden gemitigeerd.

3.d. Financiële opzet en toeslagverlening

Norm: het fonds zorgt voor een deugdelijke toekomstbestendige financiële opzet. Hierbij zijn ambitie, premie en risicohouding in samenhang vastgesteld.

Het pensioenfonds voert conform haar beleid tenminste eens in de drie jaar een ALM studie uit. De ALM studie vormt de basis voor de financiële opzet. In 2024 is het fonds gestart met het uitvoeren van een nieuwe ALM studie en heeft de eerste resultaten hiervan besproken. In 2025 wordt hier verder opvolging aan gegeven. Daarnaast voert het pensioenfonds jaarlijks een haalbaarheidstoets uit. In aansluiting op de Factsheet van DNB over de jaarlijkse haalbaarheidstoets 2024, heeft het bestuur besloten af te zien van de uitvoering hiervan in 2024. Het pensioenfonds heeft in 2024 een grondslagenonderzoek uitgevoerd.

Conform het premiebeleid bedraagt de minimale premie 17,2%. Het bestuur heeft in overleg met sociale partners ook voor 2025 de premie 1 procentpunt lager vastgesteld op 16,2%. Vanaf het transitiemoment dat de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel heeft plaatsgevonden, zal de premie vastgesteld worden op 17,2%.

In overeenstemming met het toeslagbeleid worden de pensioenen per 1 januari 2025 met 3,9% verhoogd. Het bestuur heeft bij de vaststelling hiervan ook rekening gehouden met de financiële positie van het fonds.

Het pensioenfonds heeft het transitieplan van sociale partners in december 2024 ontvangen en op de website geplaatst. In dit plan hebben sociale partners afspraken gemaakt over de nieuwe pensioenregeling vanaf 1 januari 2027 en het omzetten van de opgebouwde pensioenen naar de nieuwe regels. Het pensioenfonds bereidt zich voor op de implementatie hiervan.

3.e. Risicomanagement

Norm: het bestuur bevordert en borgt een cultuur waarin risicobewustzijn vanzelfsprekend is en zorgt voor een adequate organisatie van het integrale risicomanagement. In de besluitvorming is zichtbaar dat het bestuur expliciet rekening houdt met mogelijke risico's en risicobeheersing bij het bepalen van het beleid en de uitvoering daarvan. Het proces van risicobeheersing wordt binnen het bestuur breed gedragen en is zorgvuldig vastgelegd.

Het bestuur besteedt doorlopend aandacht aan de organisatie van het integrale risicomanagement, inclusief de beheersing van risico's. Het periodieke risk-overleg vervult hierin een belangrijke rol. Het bestuur hanteert een IRM Jaarplan. Daarbij monitort het bestuur elk kwartaal de belangrijkste risico's en de realisatie van de strategische doelen aan de hand van de Integrale Risicorapportage. Ook beschikt het bestuur over een risicoanalyse ten behoeve van de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel en actualiseert deze periodiek.

Het bestuur heeft in januari 2024 een plan van aanpak datakwaliteit vastgesteld. Hierbij volgt het pensioenfonds het Kader Datakwaliteit van de Pensioenfederatie, als voorbereiding op het invaren. Het plan wordt periodiek geactualiseerd en gemonitord in het risk-overleg. Daarbij is het fonds als betrokken fonds aangehaakt op onderzoek datakwaliteit vanuit DNB bij Visma Idella. De RvT vindt het belangrijk dat de bevindingen, die vanuit dit DNB onderzoek zijn geconstateerd, tijdig en aantoonbaar zijn opgevolgd door Visma Idella.

Het bestuur heeft in 2024 een plan van aanpak gehanteerd om voor 17 januari 2025 te voldoen aan de vereisten van de Digital Operational Resilience ACT (DORA). In 2025 zal overeenkomstig het plan van aanpak een verdere borging van de DORA-vereisten plaatsvinden, zodat de continuïteit van de IT-risicobeheersing gewaarborgd blijft. De RvT zal dit met belangstelling blijven volgen.

3.f. Vermogensbeheer

Norm: het pensioenfonds heeft een beleggingsbeleid dat in overeenstemming is met de verplichtingen van het fonds en de vastgestelde risicohouding. In dit beleid en bij de uitvoering daarvan is aandacht voor de beleggingsbeginselen en voor maatschappelijk verantwoord beleggen. De opdracht aan de vermogensbeheerder is in overeenstemming met dit beleid en er zijn effectieve begrenzingen opgenomen in deze opdracht om de financiële risico's te beheersen. Verantwoording wordt afgelegd en evaluatie vindt plaats, waarna het beleid eventueel wordt bijgesteld. Het geheel is onderdeel van de jaarlijkse beleidscyclus.

De RvT heeft vast kunnen stellen dat de Beleggingsadviescommissie kritisch volgt hoe de vermogensbeheerder zijn opdracht uitvoert. Zo nodig is actie ondernomen en doorgevraagd naar oorzaken voor afwijkingen. In de aanloop naar de overgang naar Wtp is de renteafdekking verhoogd en ook hier wordt consequent aandacht aan besteed. Ook is tijdig geconstateerd dat een overstap naar een andere custodian wenselijk is vanwege de Wtp-implementatie. Hiervoor zijn de nodige besluiten genomen.

De RvT adviseert om de jaarlijkse evaluatie ook te gebruiken om de feedback te geven teneinde de dienstverlening te verbeteren. In dat kader is het gewenst de evaluatie ook uit te voeren als er geen aanleiding is om een andere fiduciair te overwegen.

3.g. Evenwichtige belangenafweging

Norm: de besluitvorming, waarbij een evenwichtige afweging van belangen plaatsvindt, is afgewogen en transparant. De beleidsoverwegingen van het bestuur zijn voldoende kenbaar.

De RvT is van mening dat het bestuur bij de besluitvorming de belangen evenwichtig afweegt. Daarnaast heeft de RvT geconstateerd dat het bestuur, in het kader van de overgang naar het nieuwe pensioencontract, heeft gesproken over een evenwichtigheidskader. Het bestuur heeft aangegeven dat het met nadere concretisering hiervan wil wachten op guidance van de Pensioenfederatie en DNB op dit vlak. De RvT begrijpt deze keuze maar benadrukt de noodzaak voor het bestuur om een eigen evenwichtskader te formuleren en te doorleven.

3.h. Communicatie

Norm: het bestuur zorgt voor een adequaat communicatiebeleid en monitort de naleving hiervan. Het fonds communiceert op transparante en begrijpelijke manier met alle belanghebbenden over het beleid, de ontwikkelingen bij het fonds en de consequenties daarvan voor de belanghebbenden.

Voor wat betreft communicatie heeft de RvT vorig jaar geconstateerd dat stappen genomen moeten worden om dit naar een hoger niveau te brengen. Hierover heeft de RvT gesproken met het bestuur. De RvT stelt vast dat het afgelopen verslagjaar niet mogelijk is geweest om de gewenste stappen te nemen vanwege de beperkingen op dit vlak bij Visma. De RvT begrijpt dat het bestuur afhankelijk is van Visma, maar benadrukt tegelijk het belang van communicatie. De aanbeveling van vorig jaar om bijvoorbeeld communicatiedoelstellingen concreter te maken, te meten in hoeverre bepaalde doelstellingen al dan niet worden behaald en de communicatie verder te digitaliseren blijft daarom staan. Hierbij is het uiteraard van belang de proportionaliteit niet uit het oog te verliezen.

3.i. Uitbesteding

Norm: het bestuur heeft een visie op de uitvoering van de activiteiten van het pensioenfonds inclusief een aanvaardbaar niveau van de kosten en zicht op de keten van uitbesteding. Daarbij is het bestuur in control. De overwegingen bij de keuze voor de wijze van uitvoering zijn vastgelegd. Partijen waar werkzaamheden aan worden uitbesteed, worden periodiek geëvalueerd.

De visie van het bestuur op uitvoering van de activiteiten is vastgelegd in het uitbestedingsbeleid van het fonds. Hierin is aangegeven dat uitbestedingspartijen effectief en periodiek worden geëvalueerd. De RvT ziet dat het bestuur kritisch is richting Visma om te borgen dat pensioenadministratie beheerst en integer wordt uitgevoerd en dat het fonds regie kan voeren op de transitie naar het nieuwe stelsel. Bij norm a is hier nader op ingegaan.

Voor wat betreft de uitbestedingspartijen (afgezien van de opmerking in paragraaf 3.f.) op het gebied van het vermogensbeheer stelt de RvT vast dat deze op tijd hebben plaatsgevonden.

3.j. Code pensioenfondsen

Norm: het bestuur leeft de normen van de Code Pensioenfondsen na, rapporteert in het jaarverslag over normen en geeft gemotiveerd aan waarom eventueel van een norm wordt afgeweken.

De RvT constateert dat het bestuur op gedegen wijze een inventarisatie heeft gemaakt van de naleving van de normen uit de Code Pensioenfondsen. De RvT sluit zich aan bij de bevindingen van het bestuur hieromtrent.

4. Speerpunten

De RvT stelt jaarlijks speerpunten vast. De bevindingen met betrekking tot deze speerpunten zijn verwerkt in de bevindingen bij de diverse normen. De speerpunten voor 2024 waren:

- nieuw pensioencontract (zie voor uitwerking onderdeel a);
- communicatie (zie voor uitwerking onderdeel h).

De speerpunten voor 2025 zijn:

- communicatie
- nieuw pensioencontract; en
- pensioenuitvoering.

5. Goedkeuring besluit vaststelling bestuursverslag en jaarrekening

Met dit verslag rapporteert de RvT aan het bestuur en legt de RvT verantwoording af aan het VO en aan andere belanghebbenden of belangstellenden. De RvT heeft kennisgenomen van het bestuursverslag en de jaarrekening over 2024, en heeft op 16 juni 2025 goedkeuring verleend aan het besluit tot vaststelling door het bestuur van de jaarrekening en het bestuursverslag 2024.

Raad van Toezicht Bpf Waterbouw,
Mechteld Hendriks (voorzitter)
Gerard van de Kuilen
Angela Peters-Derksen

Reactie bestuur

Het bestuur bedankt de leden van de raad van toezicht voor hun inzet in het afgelopen verslagjaar. Het bestuur waardeert de constructieve wijze waarop de raad van toezicht de werkzaamheden van het bestuur volgt en beoordeelt en heeft kennis genomen van de aanbevelingen in het jaarrapport over 2024. Deze geven het bestuur aanknopingspunten voor een verdere verbetering van de structuur en het functioneren van het pensioenfonds.

De aanbevelingen van de raad van toezicht neemt het bestuur ter harte en het bestuur ziet uit naar de samenwerking met de raad van toezicht in 2025 en vertrouwt erop dat deze bijdraagt aan effectief en slagvaardig functioneren van het fonds waarbij de raad van toezicht het bestuur met gevraagd en ongevraagd advies terzijde staat.

2. Jaarrekening

In dit hoofdstuk presenteert het bestuur van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw, statutair gevestigd te Badhoevedorp, de jaarrekening over boekjaar 2024 eindigend op 31 december 2024. In het hoofdstuk 'Overige gegevens' volgen de verklaringen van de certificerend actuaire en van de onafhankelijke accountant van het pensioenfonds.

De in dit hoofdstuk vermelde bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

STICHTING BEDRIJFSTAKPENSIOENFONDS WATERBOUW

Badhoevedorp

JAARREKENING

2.1 Balans per 31 december

(na voorgestelde bestemming saldo van baten en lasten)

(x € 1.000)

	Toelichting *)	31 december 2024 EUR	31 december 2023 EUR
Activa			
Vastgoedbeleggingen		176.904	171.270
Aandelen		693.919	594.854
Vastrentende waarden		808.426	713.156
Overige beleggingen		1.615	7.977
Beleggingen voor risico fonds	2.5.1	1.680.864	1.487.257
Herverzekeringsdeel technische voorzieningen	2.5.2	395	420
Vorderingen en overlopende activa	2.5.3	7.068	6.394
Overige activa	2.5.4	8.716	4.051
		1.697.043	1.498.122
 Passiva			
Stichtingskapitaal en reserves	2.5.5	477.663	387.778
Technische voorziening voor risico fonds	2.5.6		
Voorziening pensioenverplichtingen:			
- voor risico van het pensioenfonds		1.209.008	1.103.904
- herverzekerd		395	420
		1.209.403	1.104.324
 Overige technische voorzieningen	2.5.7		
Voorziening rendementsbijschrijving spaarpensioen		5.424	2.182
 Overige schulden en overlopende passiva	2.5.8	4.553	3.838
		1.697.043	1.498.122

*) De nummering verwijst naar de toelichting

Dekkingsgraad op basis van FTK (in %)	%	%
Actuele dekkingsgraad	139,3	135,0
Beleidsdekkingsgraad	142,3	143,0

2.2 Staat van baten en lasten

(x € 1.000)	Toelichting	2024 EUR	2023 EUR
Baten			
Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)	2.6.1	33.656	27.272
Beleggingsresultaten risico pensioenfonds	2.6.2	180.985	123.496
Overige baten	2.6.3	51	52
		214.692	150.820
Lasten			
Pensioenuitkeringen	2.6.4	38.623	36.900
Pensioenuitvoeringskosten	2.6.5	2.634	2.161
Mutatie technische voorzieningen risico fonds:	2.6.6		
Pensioenopbouw		28.071	21.798
Toeslagverlening		46.197	52.164
Toegerekende interest		37.645	31.661
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en afkopen		-38.696	-36.759
Vrijval voor pensioenuitvoeringskosten		-2.761	-2.387
Mutatie marktrente		23.713	29.997
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		16.553	-640
Resultaat op sterfte		-3.087	971
Resultaat op arbeidsongeschiktheid		-133	1.055
Aanpassing overlevingstafels		-2.426	8.014
Overige		28	23
		105.104	105.897
Mutatie overige technische voorzieningen	2.6.7	3.242	2.029
Saldo overdrachten van rechten	2.6.8	-24.812	610
Overige lasten		16	2
		124.807	147.599
Saldo van baten en lasten		89.885	3.221

Bestemming van saldo van baten en lasten

(x € 1.000)	2024	2023
	EUR	EUR
Algemene reserve	89.885	3.221
Saldo van baten en lasten	89.885	3.221

2.3 Kasstroomoverzicht

(x € 1.000)	2024	2023
	EUR	EUR
Kasstroom uit pensioenactiviteiten		
Ontvangen premies	32.794	28.226
Ontvangen w aardeoverdrachten	25.913	906
Betaalde pensioenuitkeringen	-38.423	-36.889
Betaalde w aardeoverdrachten	-930	-1.663
Betaalde pensioenuitvoeringskosten	-2.332	-2.057
Ontvangen uitkeringen van herverzekeraars	51	52
Mutatie rekening courant Vakantiefonds	-	-
Overige ontvangsten en uitgaven	-41	-26
Totaal kasstroom uit pensioenactiviteiten	17.032	-11.451
Kasstroom uit beleggingsactiviteiten		
Verkopen en aflossingen van beleggingen	166.697	196.136
Ontvangen directe beleggingsopbrengsten	13.053	11.856
Aankopen beleggingen	-197.652	-194.230
Overige ontvangsten en uitgaven inzake beleggingen	6.414	-4.862
Betaalde kosten van vermogensbeheer	-879	-704
Totaal kasstroom uit beleggingsactiviteiten	-12.367	8.196
Mutatie liquide middelen	4.665	-3.255
Liquide middelen per 1 januari	4.051	7.306
Mutatie liquide middelen	4.665	-3.255
Liquide middelen per 31 december	8.716	4.051

2.4 Algemene toelichting op de jaarrekening

2.4.1 Inleiding

Vestigingsplaats

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw
Prins Mauritslaan 5
1171 LP Badhoevedorp
KvK: 41151182

Activiteiten

BPF Waterbouw is een (verplichtgesteld) bedrijfstakpensioenfonds. Het fonds verzekert pensioenaanspraken voor (kort gezegd):

- de werknemers in de sector waterbouw die vallen onder de cao waterbouw;
- de werknemers die bij werk in Nederland onder die cao zouden vallen;
- de werknemers in dienst van een aangesloten werkgever, niet behorende tot één van de hiervoor genoemde groepen en die op basis van een overeenkomst tussen het fonds en die werkgever op vrijwillige basis deelnemen aan het fonds.

Verslaggevingsperiode

Deze jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2024, dat is geëindigd op balansdatum 31 december 2024.

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610. De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven; dit is zowel de functionele als de presentatievaluta.

Het bestuur heeft op 16 juni 2025 de jaarrekening opgemaakt.

Vergelijking met voorgaand jaar / schattingswijziging

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaand verslagjaar, met uitzondering van de actuariële grondslagen zoals toegelicht in paragraaf 2.4.2 Schattingswijziging.

Continuïteit

De jaarrekening is opgesteld uitgaande van de continuïteitsveronderstelling.

2.4.2 Schattingswijziging

De actuariële grondslagen en/of methoden worden periodiek beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruik gemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid.

Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, langlevens en arbeidsongeschiktheid met

werkelijke waarnemingen voor zowel de gehele bevolking als specifiek voor de populatie van het pensioenfonds. Vanaf het einde van boekjaar 2024 is de grondslag voor overlevingskansen gebaseerd op de Prognosetafel AG2024, zoals gepubliceerd door het Koninklijk Actuarieel Genootschap (AG). Dit heeft geleid tot een verlaging van de voorziening pensioenverplichtingen van € 2,4 miljoen. Dit resultaat is via de Staat van Baten en Lasten als “Aanpassing overlevingstafels” in het verslagjaar verantwoord. Het effect op de dekkingsgraad per 31 december 2024 is 0,3% positief

2.4.3 Algemene grondslagen

Verwerking

Een actief wordt in de balans verwerkt wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen aan het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Vreemde valuta

Activa en passiva in vreemde valuta worden omgerekend naar Euro's tegen de koers per balansdatum. Baten en lasten voortvloeiend uit transacties in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Deze verschillen komen tot uitdrukking in de Indirecte beleggingsresultaten.

Van de omrekening van de posities in vreemde valuta per balansdatum zijn de koersen gehanteerd zoals hieronder weergegeven.

	31 december 2024	31 december 2023
	EUR	EUR
USD	0,97	0,91
GBP	1,21	1,15
CAD	0,67	0,68
DKK	0,12	0,13
SEK	0,09	0,09
HKD	0,12	0,12
CHF	1,06	1,08
JPY	0,01	0,01

Schattingen en veronderstellingen

Bij toepassing van de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening vormt het bestuur van het pensioenfonds zich verschillende oordelen en maakt schattingen die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van de in het in artikel 2:362 lid 1 Burgerlijk Wetboek vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Verbonden partijen

Als verbonden partijen worden alle rechtspersonen aangemerkt waarover overheersende zeggenschap, gezamenlijke zeggenschap of invloed van betekenis kan worden uitgeoefend.

Transacties van betekenis met verbonden partijen worden toegelicht voor zover deze de aard en omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht.

2.4.4 Specifieke grondslagen

GRONDSLAGEN VOOR DE WAARDERING VAN ACTIVA EN PASSIVA

Algemeen

Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs.

Beleggingen voor risico fonds

Vastgoedbeleggingen

Vastgoedbeleggingen worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs bij de eerste waardering; vervolgwaardering geschiedt tegen reële waarde ('fair value'), zijnde de marktwaarde. De marktwaarde wordt onder meer gebaseerd op beschikbare marktgegevens. Waardeveranderingen van op marktwaarde bepaalde vastgoedbeleggingen worden verwerkt in de staat van baten en lasten.

De marktwaarde van de niet-beursgenoteerde vastgoedbeleggingen wordt bepaald op basis van het aandeel van de BPF Waterbouw in het eigen vermogen van het desbetreffende vastgoedfonds per balansdatum. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de door een onafhankelijke accountant gecontroleerde jaarrekening van dat vastgoedfonds.

Aandelen

De beursgenoteerde participaties in aandelenfondsen zijn opgenomen tegen reële waarde, zijnde de marktwaarde.

De marktwaarde van de niet-beursgenoteerde participaties in aandelenfondsen wordt bepaald op basis van het aandeel van de BPF Waterbouw in het eigen vermogen van het desbetreffende aandelenfonds per balansdatum.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde, zijnde de marktwaarde verhoogd met de opgelopen rente.

De waarden van deze beursgenoteerde obligaties zijn gebaseerd op de opgaven van verschillende dataleveranciers, inclusief opgelopen rente per balansdatum.

De marktwaarde van de woninghypotheken wordt bepaald op basis van het aandeel van BPF Waterbouw in het eigen vermogen van het desbetreffende woninghypothekenfonds per balansdatum. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de door een onafhankelijke accountant gecontroleerde jaarrekening van dat woninghypothekenfonds.

De marktwaarde van de LDI fondsen wordt bepaald op basis van het aandeel van BPF Waterbouw in het eigen vermogen van het desbetreffende LDI fonds per balansdatum. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de door een onafhankelijke accountant gecontroleerde jaarrekening van dat LDI fonds.

Overige beleggingen

Overige beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde. De waardering hiervan geschiedt tegen de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

Herverzekeringscontracten worden opgenomen voor de actuarieel bepaalde contante waarde van de herverzekerde pensioenrechten en berekend volgens de grondslagen van de technische voorzieningen. Over het algemeen heeft deze post een looptijd van langer dan één jaar.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen en overlopende activa worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde, die de boekwaarde benadert. Na de eerste verwerking worden vorderingen gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Indien nodig vindt een aftrek plaats voor het risico van oninbaarheid. Alle vorderingen hebben een looptijd korter dan één jaar.

Overige activa

Onder de liquide middelen worden opgenomen die kasmiddelen en tegoeden op bankrekeningen, die onmiddellijk opeisbaar zijn dan wel een looptijd korter dan één jaar hebben. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen en verplichtingen, inclusief alle technische voorzieningen in de balans zijn opgenomen. In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen en het vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit Financieel Toetsingskader (FTK) voorgeschreven berekeningsmethodiek.

Technische voorziening

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds per 31 december 2024 en de mutatie van de voorziening pensioenverplichtingen risico fonds over 1 januari 2024 tot en met 31 december 2024, is gebaseerd op de deelnemersadministratie. De mutatie van de voorziening pensioenverplichting 2024 is gebaseerd op de actuariële veronderstellingen zoals gehanteerd bij de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen ultimo 2024.

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds met een langlopend karakter wordt gewaardeerd op actuele waarde (marktwaarde). Opgemerkt wordt dat schattingen naar hun aard subjectief zijn en dat de geschatte actuele waarden derhalve inherent onderhevig zijn aan onzekerheden en waardeoordelen.

De actuele waarde wordt bepaald op basis van de op actuariële grondslagen berekende contante waarde van de pensioenaanspraken, waarop per balansdatum op grond van het reglement rechten zijn verkregen. De indexering van de verplichtingen per 1 januari 2025 is in deze voorziening opgenomen, aangezien het besluit hiertoe in 2024 is genomen. De indexering van de verplichtingen per 1 januari 2025 bedroeg 3,9%. Naast het ouderdomspensioen en partnerpensioen zijn de verplichtingen opgenomen voor het invaliditeitspensioen, het spaarpensioen en de premievrijstelling voor arbeidsongeschikte deelnemers.

Er is geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening is rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van premies waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

De voorziening uitloopriscio arbeidsongeschiktheid bedraagt 0,1% van de (netto) technische voorziening.

De voorziening voor de spaarpensioenregeling bestaat uit de opgebouwde pensioenspaarkapitalen van de (gewezen) deelnemers. Deze spaarkapitalen worden bijeengebracht ten behoeve van aanspraken voortvloeiend uit de

spaarpensioenregeling die van kracht is geworden op 1 januari 2006. Wegens een wijziging in het reglement per 1 januari 2019 zijn de toen bestaande spaarkapitalen grotendeels omgezet in pensioenaanspraken.

De voorziening is vastgesteld met gebruikmaking van de volgende actuariële grondslagen:

Sterfte

De sterftেকansen zijn ontleend aan de Prognosetafel AG2024 (2023: Prognosetafel AG2022) met toepassing van fonds specifieke correctiefactoren voor ervaringssterfte. Deze specifieke correctiefactoren voor ervaringssterfte zijn per eind 2023 aangepast op basis van een ervaringssterfteonderzoek dat begin 2024 heeft plaatsgevonden.

Sociale staat

Er wordt uitgegaan van de partnerfrequenties voor de actieve deelnemers zoals gepubliceerd door het CBS: 'CBS 2023, incl. samenwonend'. Hierop is overgegaan per eind 2023 naar aanleiding van een onderzoek partnerfrequenties dat begin 2024 heeft plaatsgevonden. Vanaf leeftijd 68 is de partnerfrequentie gelijk aan 1. Voor het leeftijdsverschil tussen de deelnemer en de verzekerde nabestaande wordt verondersteld dat mannen drie jaar ouder zijn dan vrouwen. Voor de slapers en gepensioneerden wordt rekening gehouden met de sociale staat op het moment van beëindiging van pensioenopbouw.

Marktrente

De volledig door DNB gepubliceerde RTS wordt gebruikt. Op basis van de duration van de verplichtingen vertaalt zich dat tot een 'platgeslagen' rente van 2,10% ultimo 2024 (2023: 2,29%).

Kosten

Rekening is gehouden met een opslag voor kosten van administratie en uitbetaling na ingang van het pensioen van 2,7% (2023: 2,7%) over de (netto) technische voorzieningen (inclusief herverzekering en inclusief spaarregeling).

Herverzekering

De voorziening pensioenverplichtingen herverzekering is vastgesteld onder hantering van dezelfde grondslagen als gehanteerd bij de VPV eigen rekening.

Overige technische voorzieningen

Voorziening rentebijdriving spaarpensioen

De Spaarpensioenregeling is per 1 januari 2019 aangepast en hierdoor is de bestaande voorziening (per 31 december 2018) vrijgefallen. Op basis van het reglement wordt jaarlijks het gemiddelde rendement over de laatste vijf jaar toegekend (waarbij voor 2018 een fictief rendement wordt gehanteerd). De voorziening rentebijdriving is gelijk aan de toe te kennen bekende rendementen vermenigvuldigd met de te verwachten spaarkapitalen op basis van de aangroei van het spaarkapitaal in het boekjaar.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Bij vervolgwaaarding worden schulden gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Deze posten hebben een looptijd korter dan één jaar.

Dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het fonds wordt berekend door het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

De beleidsdekkingsgraad is leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen.

GRONDSLAGEN VOOR DE RESULTAATBEPALING

Algemeen

De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de technische voorziening en worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het saldo van baten en lasten.

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de opbrengstwaarde van de van de geleverde prestaties en de kosten en andere lasten over het jaar. De opbrengsten op transacties worden verantwoord in het jaar waarin zij zijn gerealiseerd.

Het resultaat wordt tevens bepaald met inachtneming van de verwerking van ongerealiseerde waardeveranderingen van op reële waarde gewaardeerde:

- Vastgoedbeleggingen;
- Onder vlottende activa opgenomen effecten;
- Afgeleide financiële instrumenten die niet zijn aangemerkt als afdekkingsinstrument.

Premiebijdragen van werkgevers en werknemers

Onder premiebijdragen wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

De beleggingsresultaten betreffen de aan het verslagjaar toe te rekenen directe opbrengsten, de indirecte beleggingsresultaten en de aan de beleggingsactiviteiten toe te rekenen kosten.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsresultaten wordt in dit verband verstaan: rente, dividend en soortgelijke opbrengsten.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsresultaten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardewijzigingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen.

Kosten van vermogensbeheer

Dit betreffen de externe kosten van vermogensbeheer.

Verrekening van kosten

De aan de (in)directe beleggingsresultaten gerelateerde externe transactiekosten, provisies en valutaverschillen zijn op de (in)directe beleggingsresultaten in mindering gebracht.

Pensioenuitkeringen

Hieronder worden opgenomen de ten laste van het verslagjaar komende uitkeringen inzake ouderdoms-, nabestaanden-, en invaliditeitspensioen, alsmede eenmalige uitkeringen en afkopen overeenkomstig de pensioenregeling.

Pensioenuitvoeringskosten

Deze betreffen de aan het verslagjaar toe te rekenen uitvoerings- en administratiekosten. Het deel van de kosten dat betrekking heeft op het beheer van de beleggingen is in mindering gebracht op de post Beleggingsresultaten voor risico pensioenfondsen.

Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

Pensioenopbouw

Onder de pensioenopbouw is opgenomen de actuair berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Toeslagen

De verhoging van de technische voorzieningen uit hoofde van indexering, wordt in de staat van baten en lasten opgenomen op het moment waarop de toezegging wordt gedaan.

Overboeking rendementsbijschrijving spaarpensioen

De Spaarpensioenregeling is per 1 januari 2019 aangepast en hierdoor is de bestaande voorziening (per 31 december 2018) vrijgevallen. Op basis van het reglement wordt jaarlijks het gemiddelde rendement over de laatste vijf jaar toegekend (waarbij voor 2018 en eerder een fictief rendement wordt gehanteerd). De voorziening rentebijbeschrijving is gelijk aan de toe te kennen bekende rendementen vermenigvuldigd met de te verwachten spaarkapitalen op basis van de aangroei van het spaarkapitaal in het boekjaar. Hiermee valt elk jaar een deel van de voorziening rendementsbijschrijving vrij ter dekking van de rendementsbijschrijving.

Toegerekende interest

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,439% (2023: 3,264%), zijnde € 37.645 (2023: € 31.661). De toegerekende interest is bepaald op basis van de 1-jaars RTS rente primo boekjaar.

Onttrekkingen voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuair berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De op deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de pensioenuitkeringen in het verslagjaar.

Vooraf wordt een actuair berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten van het verslagjaar.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuair waarde.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Aanpassing overlevingstafels

Het Actuarieel Genootschap publiceert eenmaal per 2 jaar nieuwe prognosetafels. Per 31 december 2024 is de prognosetafel AG2024 (2023: prognosetafel AG2022) gehanteerd.

Overige mutatie voorziening pensioenverplichtingen

De onder deze post opgenomen mutaties van de voorziening hebben betrekking op de kanssystemen.

Mutatie overige technische voorzieningen

De Spaarpensioenregeling is per 1 januari 2019 aangepast en hierdoor is de bestaande voorziening (per 31 december 2018) vrijgefallen. Op basis van het reglement wordt jaarlijks het gemiddelde rendement over de laatste vijf jaar toegekend (waarbij voor 2018 een fictief rendement wordt gehanteerd). De voorziening rentebijbeschrijving is gelijk aan de toe te kennen bekende rendementen vermenigvuldigd met de te verwachten spaarkapitalen op basis van de aangroei van het spaarkapitaal in het boekjaar.

Saldo overdrachten van rechten

De ontvangen en betaalde pensioenverplichtingen worden berekend volgens de regels die van toepassing zijn bij het wettelijk recht op individuele waardeoverdracht.

Waardeoverdracht betreft de ontvangst of overdracht aan een pensioenfonds of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra dienstjaren.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

2.4.5 Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de directe methode. Dit houdt in dat alle ontvangsten en uitgaven ook als zodanig worden gepresenteerd. Onderscheid wordt gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en kasstromen uit beleggingsactiviteiten.

Kasstromen in vreemde valuta worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum.

2.5 Toelichting op de balans

2.5.1 Beleggingen voor risico fonds

Verloopoverzicht van belegde waarden per beleggingscategorie

Ultimo 2024					
(x € 1.000)	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per					
1 januari 2024	171.270	594.854	713.156	7.977	1.487.257
Aankopen	-	54.188	143.464	-	197.652
Verkopen	-1.076	-76.187	-89.434	-	-166.697
Overige mutaties	-340	-	288	-6.362	-6.414
Waardemutaties	7.050	121.064	40.952	-	169.066
Stand per 31 december 2024	176.904	693.919	808.426	1.615	1.680.864

Ultimo 2023					
(x € 1.000)	Vastgoed- beleggingen	Aandelen	Vastrentende waarden	Overige beleggingen	Totaal
Stand per					
1 januari 2023	195.122	538.786	634.584	3.672	1.372.164
Aankopen	-	-	194.230	-	194.230
Verkopen	-92	-44.500	-151.544	-	-196.136
Overige mutaties	14	-	543	4.305	4.862
Waardemutaties	-23.774	100.568	35.343	-	112.137
Stand per 31 december 2023	171.270	594.854	713.156	7.977	1.487.257

Securities lending

Het bestuur heeft in het beleggingsbeleid als uitgangspunt vastgelegd dat niet actief wordt meegewerkt aan het uitlenen van door het fonds gehouden aandelen en obligaties. Van de intern gehouden vastrentende portefeuille worden geen stukken uitgeleend. Bij de selectie van beleggingsfondsen wordt rekening gehouden met het securities lending beleid van de fondsmanager.

Indien geen passende fondsbeheerders beschikbaar zijn voor sectoren, waarin het fonds wil beleggen, dan mag de maximale omvang van securities lending slechts 5% (2023: 5%), op enig tijdstip in het jaar, van de portefeuille zijn.

De aandelenbeleggingen geschieden via deelnemingen in beleggingsfondsen. Het BPF Waterbouw is deelgerechtigd in de achterliggende aandelenportefeuille van het desbetreffende fonds. Binnen de beleggingsfondsen Wereld is securities lending mogelijk, maar het beleggingsfonds heeft hier geen gebruik van gemaakt.

Methodiek bepaling marktwaarde

Bij de waardering van de beleggingen kan voor het grootste deel gebruik worden gemaakt van marktnoteringen.

(x € 1.000)	Directe marktnotering EUR	Afgeleide marktnotering EUR	Waarderings- modellen EUR	Totaal EUR
Actief per 31 december 2024				
Vastgoedbeleggingen	-	-	176.904	176.904
Aandelen	693.919	-	-	693.919
Vastrentende w aarden	372.963	-	435.463	808.426
Overige beleggingen	1.615	-	-	1.615
	1.068.497	-	612.367	1.680.864

	Directe marktnotering	Afgeleide marktnotering	Waarderings- modellen	Totaal
Actief per 31 december 2023				
Vastgoedbeleggingen	-	-	171.270	171.270
Aandelen	594.854	-	-	594.854
Vastrentende w aarden	386.223	-	326.933	713.156
Overige beleggingen	7.977	-	-	7.977
	989.054	-	498.203	1.487.257

Opgemerkt wordt dat schattingen naar hun aard subjectief zijn en dat de geschatte actuele waarden van financiële instrumenten derhalve inherent onderhevig zijn aan onzekerheden en waardeoordelen ten aanzien van volatiliteit, rentestand en kasstromen. Deze schattingen zijn momentopnames, gebaseerd op de marktomstandigheden en de op dat moment beschikbare informatie.

Vastgoedbeleggingen

Er is uitsluitend belegd in niet-beursgenoteerde vastgoedfondsen.

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Indirect vastgoed	176.904	170.930
Beleggingsdebiteuren vastgoed	-	340
Stand per 31 december	176.904	171.270

Belegde waarden in aandelen

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Aandelenbeleggingsfondsen	693.919	594.854
Stand per 31 december	693.919	594.854

BPF Waterbouw heeft, net als eind 2023, geen direct of indirect belang in premiebijdragende ondernemingen.

Belegde waarden in vastrentende waarden

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Directe vastrentende waardenbeleggingen:		
Obligaties	368.721	382.269
Lopende interest	4.242	3.954
	<u>372.963</u>	<u>386.223</u>
Indirecte vastrentende waardenbeleggingen:		
Participaties in hypotheekfondsen	135.988	128.678
Participaties in LDI beleggingsfondsen	299.475	198.255
	<u>435.463</u>	<u>326.933</u>
Stand per 31 december	808.426	713.156

De rente-afdekking ultimo boekjaar is 76% (2023: 64%). De norm van de rente-afdekking is bij de rente ultimo boekjaar gesteld op 80% (bandbreedte: 77-85%). De rente-afdekking is in januari weer binnen de bandbreedte gebracht. Het gemiddelde nominale rentepercentage van de obligatieportefeuille is ultimo boekjaar 2,0% (2023: 2,2%) en de duration is 21,8 (2023: 18,0).

Het gemiddelde nominale rentepercentage van de hypotheekfondsen is ultimo boekjaar 2,7% (2023: 2,6%) en de duration is 7,5 (2023: 7,4).

Overige beleggingen

De overige beleggingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

(x € 1.000)	2024	2023
	EUR	EUR
Beleggingsdebiteuren	-	17
Liquide middelen	1.615	7.960
Stand per 31 december	1.615	7.977

2.5.2 Herverzekeringsdeel technische voorzieningen

(x € 1.000)	2024	2023
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	420	440
Mutaties	-25	-20
Stand per 31 december	395	420

Een deel van de pensioenaanspraken is herverzekerd bij Centraal beheer Achmea. Dit contract is opgezegd per 1 januari 1982, waarbij de verzekerde aanspraken premievrij zijn achtergelaten. Het fonds loopt het indexatierisico over deze aanspraken voor zover deze niet uit de overrente van Centraal Beheer gefinancierd kunnen worden.

2.5.3 Vorderingen en overlopende activa

Specificatie vorderingen en overlopende activa

(x € 1.000)	2024	2023
	EUR	EUR
Vorderingen op werkgevers	6.703	5.841
Dividendbelasting	293	506
Overige vorderingen	72	47
Stand per 31 december	7.068	6.394

Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.

2.5.4 Overige activa

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Liquide middelen	8.716	4.051
Stand per 31 december	8.716	4.051

De bedragen zijn dagelijks opvraagbaar.

2.5.5 Stichtingskapitaal en reserves

Mutatieoverzicht eigen vermogen 2024

(x € 1.000)	Stichtings kapitaal EUR	Algemene reserve EUR	Totaal EUR
Stand per 1 januari 2023	-	387.778	387.778
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-	89.885	89.885
Stand per 31 december 2024	-	477.663	477.663

Mutatieoverzicht eigen vermogen 2023

(x € 1.000)	Stichtings kapitaal EUR	Algemene reserve EUR	Totaal EUR
Stand per 1 januari 2022	-	384.557	384.557
Uit bestemming saldo van baten en lasten	-	3.221	3.221
Stand per 31 december 2023	-	387.778	387.778

Solvabiliteit en dekkingsgraad

(x € 1.000)	31 december 2024		31 december 2023	
	EUR	%	EUR	%
Aanwezig vermogen	1.692.490	139,3	1.494.284	135,0
Af: technische voorzieningen op FTK-waardering	1.214.827	100,0	1.106.506	100,0
Eigen vermogen	477.663	39,3	387.778	35,0
Af: vereist eigen vermogen	233.274	19,2	221.879	20,1
Vrij vermogen	244.389	20,1	165.899	15,0
Minimaal vereist eigen vermogen	50.032	4,1	46.106	4,2
Actuele dekkingsgraad		139,3		135,0
Beleidsdekkingsgraad		142,3		143,0

De buffers worden door het pensioenfonds berekend met behulp van de standaardmethode. Hierbij wordt voor de samenstelling van de beleggingen uitgegaan van de strategische assetmix in de evenwichtssituatie. Aangezien de verplichtingenstructuur van het fonds niet wezenlijk afwijkt van een gemiddeld pensioenfonds, is er geen reden om af te wijken van het standaardmodel voor de berekening van het Vereist eigen vermogen. De uitkomsten van de solvabiliteitstoets zijn opgenomen onder toelichting Risicobeheer.

De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen 12 maanden.

Onder het FTK worden twee toetsingsgrenzen gedefinieerd:

- Het Minimaal Vereist eigen Vermogen is gelijk aan de Technische voorziening verhoogd met een opslag voor algemene risico's. Het Minimaal Vereist Eigen Vermogen is voor het fonds vastgesteld op 4,1%. Onder het FTK is met de huidige beleidsdekkingsgraad geen sprake van een dekkingstekort.
- Het Vereist Eigen Vermogen is gelijk aan de Technische voorziening verhoogd met een opslag. Deze opslag dient zodanig te worden vastgesteld dat de kans dat het fonds in een periode van 1 jaar wordt geconfronteerd met een zodanige daling van de dekkingsgraad dat het vermogen onder de Technische voorziening komt, kleiner of gelijk is aan 2,5%. Het Vereist Eigen Vermogen (strategisch) bedraagt per 31 december 2024 233.274 oftewel 19,2%. Er is geen sprake van een reservetekort.

Berekening minimaal vereist eigen vermogen

(x € 1.000)	31 december 2024	31 december 2023
	EUR	EUR
Beleggingsrisico	48.593	44.260
Risicokapitaal bij overlijden	1.376	1.795
Arbeidsongeschiktheid	63	51
Totaal	50.032	46.106

Het Minimaal Vereist Eigen Vermogen wordt bepaald door het al dan niet aanwezig zijn van beleggingsrisico's, alsmede risico's die voortkomen uit de pensioenregeling, zoals nabestaanden- en arbeidsongeschiktheidspensioen. Deze worden als volgt gewaardeerd:

- *Beleggingsrisico*

4% van de bruto Technische Voorziening maal het verhoudingsgetal tussen de netto Technische Voorziening en de bruto Technische Voorziening. De netto Technische Voorziening is de bruto Technische Voorziening minus het herverzekerde deel hiervan.

- *Risicokapitaal bij overlijden*

0,3% van het aanwezige risicokapitaal maal de verhouding tussen het risicokapitaal voor risico van het fonds (dus na aftrek van het herverzekerde deel) en het risicokapitaal over het afgelopen boekjaar.

- *Arbeidsongeschiktheidspensioen*

Ook de dekking premievrijstelling bij arbeidsongeschiktheid valt hieronder.

Berekening dekkingsgraad

Het verloop van de actuele dekkingsgraad kan als volgt worden gespecificeerd:

	Werkelijk 2024 %	Werkelijk 2023 %
Dekkingsgraad per 1 januari	135,0%	138,5%
Premie	-0,3%	-0,3%
Uitkeringen	1,2%	1,4%
Toeslagverlening	-5,4%	-6,9%
Verandering van de rentetermijnstructuur	-2,6%	-3,8%
Rendement op beleggingen	10,5%	7,3%
Overige oorzaken en kruiseffecten	0,9%	-1,2%
Dekkingsgraad per 31 december	139,3%	135,0%

Ultimo boekjaar bedraagt de reële beleidsdekkingsgraad 106,8% (2023: 104,5%).

De reële beleidsdekkingsgraad is gedefinieerd als de beleidsdekkingsgraad gedeeld door de 'indexatiedekkingsgraad' (de dekkingsgraad waarbij volledige toeslagverlening op basis van prijsinflatie mogelijk is) onafhankelijk van de eigen toeslagambitie van het fonds. De indexatiedekkingsgraad ultimo verslagjaar was 133,2% (2023: 137,0%).

Herstelplan

Ultimo 2024 is de beleidsdekkingsgraad 142,3% en ligt daarmee boven het vereist eigen vermogen van 233.274 (119,2%). Op basis van de beleidsdekkingsgraad was er geen sprake van een tekort. In 2024 is geen sprake geweest van een herstelplan.

2.5.6 Technische voorziening voor risico fonds

Specificatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

(x € 1.000)	2024	2023
	EUR	EUR
Basisregeling	1.181.325	1.084.634
Veiligheidsopslag AO	1.181	1.085
Spaarpensioenregeling	26.897	18.605
Stand per 31 december	1.209.403	1.104.324

Mutatieoverzicht voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

(x € 1.000)	2024	2023
	EUR	EUR
Stand per 1 januari	1.103.904	998.007
Pensioenopbouw	28.071	21.798
Toeslagverlening	46.197	52.164
Toegerekende interest	37.645	31.661
Onttrekking voor pensioenuitkeringen en afkopen	-38.696	-36.759
Vrijval voor pensioenuitvoeringskosten	-2.761	-2.387
Mutatie marktrente	23.713	29.997
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	16.553	-640
Resultaat op sterfte	-3.087	971
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-133	1.055
Aanpassing overlevingstafels	-2.426	8.014
Overige	28	23
Stand per 31 december voor risico van het pensioenfonds	1.209.008	1.103.904
Herverzekerd	395	420
Balanswaarde per 31 december	1.209.403	1.104.324

Voor een toelichting op de verschillende posten wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende posten uit de staat van baten lasten.

Splitsing naar categorieën van deelnemers

(x € 1.000)	2024		2023	
	aantallen	EUR	aantallen	EUR
Actieve deelnemers	2.951	504.831	2.849	444.222
Pensioengerechtigden	5.150	437.583	5.247	412.605
Gewezen deelnemers	3.475	235.194	3.430	210.276
Overigen	-	31.795	-	37.221
Stand per 31 december	11.576	1.209.403	11.526	1.104.324

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

De pensioenverplichtingen van het fonds per 31 december 2024 vloeien voort uit:

- het Pensioenreglement BPF Waterbouw, waarin de reguliere (basis) pensioenregeling is opgenomen;
- het Reglement Spaarpensioenregeling BPF Waterbouw, waarin door deelnemers een pensioenspaarkapitaal is en wordt gevormd dat bij pensionering in regulier ouderdomspensioen conform het onder a genoemde reglement wordt omgezet;
- de Voorwaarden ANW Pensioen BPF Waterbouw, waarin door deelnemers, op vrijwillige en individuele basis, het ANW-hiaat is afgedekt.

Onderstaand worden de belangrijkste kenmerken van de regelingen besproken.

Pensioenreglement BPF Waterbouw

In het Pensioenreglement BPF Waterbouw is de reguliere (basis) pensioenregeling van het fonds opgenomen.

In dit reglement worden de volgende pensioenen verzekerd:

- Ouderdomspensioen vanaf 68 jaar voor de deelnemer;
- Partnerpensioen op opbouwbasis;
- Wezenpensioen voor de kinderen van de deelnemer op opbouwbasis;
- Tijdelijk weduwe- c.q. weduwnaarspensioen / tijdelijk partnerpensioen voor de echtgenote of partner van de deelnemer op risicobasis;
- Invaliditeitspensioen voor de deelnemer op risicobasis;
- Bijzonder nabestaandenpensioen voor de gewezen partner van de deelnemer.

Ouderdomspensioen

Het ouderdomspensioen betreft een voorwaardelijk geïndexeerde middelloonregeling met een opbouw van het levenslange ouderdomspensioen (met nabestaandenpensioen op opbouwbasis) van 0,94% van de pensioengrondslag per deelnemingsjaar. De pensioengrondslag is (met uitzondering van de vrijwillige aansluiting waarvoor veelal een gemaximeerde grondslag geldt) gelijk aan het totale brutoloon over het deelnemingsjaar. Er wordt derhalve geen franchise gehanteerd.

Er wordt jaarlijks getoetst op fiscale bovenmatigheid.

Partner- en wezenpensioen

Het partnerpensioen bedraagt 70% van het (bereikbare) levenslang ouderdompensioen. Het wezenpensioen bedraagt 14% van het (bereikbare) levenslang ouderdompensioen.

Het tijdelijk weduwe- c.q. weduwnaarspensioen/ tijdelijk partner pensioen is een aanvullend pensioen dat in het verleden werd toegekend aan weduwen /weduwnaars en partners jonger dan 65 jaar ter compensatie van de zgn. AAA premies en later de zgn. Overhevelingstoeslag (OHT). Er vinden geen nieuwe toekenningen meer plaats sinds de brutoering van de OHT. Dit tijdelijke pensioen werd uitgedrukt in een bepaald percentage van het weduwe- c.q. weduwnaarspensioen / partnerpensioen.

Invaliditeitspensioen

Het invaliditeitspensioen bedraagt het verschil tussen de bedragen van de loondervingsuitkering WAO en de vervolguitering WAO zoals die gelden op het moment van aanvang van de vervolguitering.

De arbeidsongeschikten die niet in staat zijn om 50% van hun resterende verdien capaciteit te verdienen ontvangen een WGA-vervolguitering. Een WGA-vervolguitering wordt gebaseerd op het minimumloon.

De regeling voor het arbeidsongeschiktheidspensioen vult de WGA-vervolguitering in feite aan tot het bedrag dat men zou krijgen wanneer deze vervolguitering zou zijn berekend op basis van het (gemaximeerde) voormalige inkomen.

Bijzonder nabestaandenpensioen

Het bijzonder nabestaandenpensioen voor de gewezen partner is gelijk aan het partnerpensioen dat is opgebouwd tot de datum van het einde van het huwelijk of partnerschap.

Toeslagverlening

Bij het fonds is sprake van een voorwaardelijke toeslagverlening (indexering) op basis van ex ante bepaalde maatstaven. Ieder jaar wordt door het bestuur een besluit genomen over de vraag of en in hoeverre de financiële positie van het fonds naar het oordeel van het bestuur een (gedeeltelijke) toekenning van een toeslag mogelijk maakt. Er wordt naar gestreefd om de pensioenaanspraken van de deelnemers die nog pensioen opbouwen en de pensioenaanspraken van deelnemers die niet meer opbouwen en de reeds ingegane pensioenen jaarlijks te verhogen conform de algemene loonstijging in de sector.

Deze voorwaardelijke toeslagverlening wordt gefinancierd uit de eventuele overrendementen die het fonds behaalt. De premie bevat geen opslag voor toeslagverlening en evenmin heeft het fonds geld gereserveerd ten behoeve van de toeslagverlening.

De toeslag per 1 januari 2025 is door het bestuur vastgesteld op 3,9% voor de actieven en 3,9% voor de gepensioneerden en gewezen deelnemers (per 1 januari 2024: 5,0% resp. 5,0%).

Reglement Spaarpensioenregeling BPF Waterbouw

In het Reglement Spaarpensioenregeling BPF Waterbouw is voor de deelnemers een regeling opgenomen waarin door die deelnemers een pensioenspaarkapitaal wordt gevormd. Hiervoor wordt over 2024 maximaal 3% (2023: 3%) van de voor de deelnemer geldende pensioengrondslag aan het fonds afgedragen. Deze inleg wordt (na aftrek van kosten) jaarlijks verhoogd met een rendementsbijschrijving op basis van het vijfjaars gemiddeld rendement. Het percentage van de rendementsbijschrijving kan door het bestuur worden gewijzigd.

Het pensioenspaarkapitaal wordt omgezet in pensioen conform het Pensioenreglement BPF Waterbouw. Het pensioenspaarkapitaal kan daarmee worden ingezet voor een hoger pensioen of een eerder ingaand pensioen.

Voorwaarden ANW-pensioen BPF Waterbouw

In deze regeling wordt de mogelijkheid geboden aan de premiebetalende deelnemers om vrijwillig en op individuele basis het ANW-hiaat te verzekeren dat is ontstaan door de invoering van de ANW ter vervanging van de Algemene Weduwen- en Wezenwet per 1 juli 1996. Deze verzekering geeft de nabestaanden bij het overlijden van de verzekerde recht op een uitkering ter hoogte van de maximale ANW-uitkering wanneer als gevolg van die wetwijziging dit recht niet of niet meer bestaat.

Premievrijstelling

Indien een deelnemer geheel of gedeeltelijk arbeidsongeschikt is in de zin van de WAO of WIA wordt de pensioenopbouw uit het Pensioenreglement BPF Waterbouw geheel of gedeeltelijk voortgezet, waarbij zolang de arbeidsongeschiktheid voortduurt voor deze opbouw premievrijstelling wordt verleend.

Als pensioengrondslag voor de premievrije opbouw geldt het inkomen dat in het jaar direct voorafgaande aan het intreden van de arbeidsongeschiktheid werd verdiend.

Herverzekeringscontracten

Een deel van de pensioenaanspraken is herverzekerd bij Centraal Beheer Achmea. Dit contract is opgezegd per 1 januari 1982, waarbij de verzekerde aanspraken premievrij zijn achtergelaten. Het fonds loopt het indexatierisico over deze aanspraken voorzover deze niet uit de overrente van Centraal Beheer Achmea gefinancierd kunnen worden.

2.5.7 Overige technische voorzieningen

Voorziening rendementsbijschrijving spaarpensioen

Op basis van het reglement van de Spaarpensioenregeling wordt jaarlijks het gemiddelde rendement over de laatste vijf jaar toegekend (waarbij voor 2018 en eerder een fictief rendement wordt gehanteerd). De voorziening rendementsbijschrijving is gelijk aan de toe te kennen bekende rendementen vermenigvuldigd met de te verwachten spaarkapitalen op basis van de aangroei van het spaarkapitaal in het boekjaar.

(x € 1.000)	2024	2023
	EUR	EUR
Voorziening rendementsbijschrijving spaarpensioen		
Stand 1 januari	2.182	153
Rendementsbijschrijving	3.242	2.029
Stand per 31 december	5.424	2.182

2.5.8 Overige schulden en overlopende passiva

Specificatie overige schulden en overlopende passiva

(x € 1.000)	2024	2023
	EUR	EUR
Gereserveerde pensioenen en afkopen	928	895
Belastingen en premies sociale verzekeringen	702	671
Te betalen kosten	350	187
Te betalen beleggingskosten	205	163
Waardeoverdrachten	179	8
Te betalen vakantietoeslag	1.792	1.656
Crediteuren	345	229
Overige schulden	52	29
Stand per 31 december	4.553	3.838

De gereserveerde pensioenen en afkopen betreffen de pensioenuitkeringen van pensioengerechtigden waarvan bij de administratie de adresgegevens en het bankrekeningnummer niet bekend zijn. Periodiek wordt gecontroleerd of er nieuwe gegevens van deze personen bekend zijn.

De post 'Belastingen en premies sociale verzekeringen' is begin 2025 betaald. De post 'Te betalen vakantietoeslag' betreft de reservering van de vakantietoeslag voor de gepensioneerden. Dit wordt in de maand mei uitgekeerd aan de deelnemers.

2.5.9 Risicobeheer en derivaten

Beleid en risicobeheer

In het kader van het FTK zijn door het bestuur een aantal documenten vastgesteld, te weten: ABTN, Beleggingsbeleid, Uitbestedingsbeleid, Uitbestedingsbeleid vermogensbeheer, Beloningsbeleid, Integriteitsbeleid.

In deze documenten staan de verschillende beleidsdocumenten beschreven voor het risicobeheer, zoals:

- ALM-beleid en duration-matching
- Actuele/beleidsdekkingsgraad
- Financieringsbeleid
- Premiebeleid
- Indexatiebeleid
- Herverzekeringsbeleid
- Risicobeleid alternatieve beleggingen
- Risicobeleid ten aanzien van uitbesteding.

Welke beleidsinstrumenten het bestuur op welke manier zal hanteren wordt bepaald op basis van uitvoerige analyses van de te verwachten toekomstige ontwikkelingen van de verplichtingen en de ontwikkelingen op de financiële markten. Voor deze analyses gebruikt het bestuur onder andere Asset-Liability Management-studies (ALM).

Een ALM-studie analyseert de structuur van de pensioenverplichtingen en van verschillende beleggingsstrategieën en de ontwikkeling daarvan in diverse economische scenario's.

Op basis van de uitkomsten van deze analyses stelt het bestuur jaarlijks beleggingsrichtlijnen vast waarop het door het

fonds uit te voeren beleggingsbeleid wordt gebaseerd. De beleggingsrichtlijnen zetten uiteen binnen welke grenzen en normen het beleggingsbeleid moet worden uitgevoerd, en richten zich op het beheersen van de belangrijkste (beleggings)risico's. Bij de uitvoering van het beleggingsbeleid wordt gebruik gemaakt van valutaderivaten die worden toegelicht in "S3 Valutarisico".

Solvabiliteitsrisico

Het fonds wordt bij het beheer van de pensioenverplichtingen en de financiering daarvan geconfronteerd met risico's. De belangrijkste doelstelling van het fonds is het nakomen van de pensioentoezeggingen. Voor het realiseren van deze doelstelling wordt gestreefd naar een toereikende solvabiliteit op basis van de marktwaarde van de pensioenverplichtingen.

Het belangrijkste risico voor het fonds betreft het solvabiliteitsrisico, ofwel het risico dat het fonds niet beschikt over voldoende vermogen ter dekking van de pensioenverplichtingen. De solvabiliteit wordt gemeten zowel op basis van algemeen geldende normen als ook naar de specifieke normen welke door de toezichthouder worden opgelegd. Indien de solvabiliteit van het fonds zich negatief ontwikkelt, bestaat het risico dat er geen ruimte beschikbaar is voor een eventuele indexatie van opgebouwde pensioenrechten en het risico dat het fonds de premie voor de werkgevers en de deelnemers moet verhogen. In het uiterste geval kan het noodzakelijk zijn dat het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten moet verminderen.

Het **overschot** op FTK-grondslagen is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2024		31 december 2023	
	EUR	EUR	EUR	EUR
Technische voorzieningen (FTK-waardering)		1.214.827		1.106.506
Buffers:				
S1 Renterisico	24.688		38.544	
S2 Risico zakelijke waarden	191.923		174.119	
S3 Valutarisico	32.442		28.413	
S4 Grondstoffenrisico	-		-	
S5 Kredietrisico	43.137		42.243	
S6 Verzekeringstechnisch risico	33.735		28.432	
S7 Liquiditeitsrisico	-		-	
S8 Concentratierisico	-		-	
S9 Operationeel risico	-		-	
S10 Risico voor actief beheer	-		-	
Diversificatie-effect	-92.651		-89.872	
Totaal S (vereiste buffers)		233.274		221.879
Vereist vermogen (artikel 132 Pensioenwet)		1.448.101		1.328.385
Pensioenvermogen (totaal activa - schulden)		1.692.490		1.494.284
Overschot		244.389		165.899

Aangezien de verplichtingenstructuur van het fonds niet wezenlijk afwijkt van een gemiddeld pensioenfonds, is er geen reden af te wijken van het standaardmodel voor de berekening van het VEV.

In het FTK is het Vereist Vermogen op basis van de strategische beleggingsmix leidend. Het aandelenrisico en kredietrisico bepalen met name voor het fonds de uitkomst van deze toets.

Het standaardmodel voor de berekening van het Vereist Vermogen kent het liquiditeitsrisico (S7), het concentratierisico (S8) en het operationeel risico (S9). Deze risico's worden gelijk aan nihil verondersteld.

Marktrisico's (S1 – S4)

Marktrisico is uit te splitsen in renterisico, valutarisico en prijs(koers)risico. De beleggingsdoelstellingen bepalen de strategie die de stichting volgt ten aanzien van het beleggingsrisico. De overall marktposities worden periodiek gerapporteerd aan het bestuur.

S1 Renterisico

Het renterisico is het risico dat de waarden van de portefeuille vastrentende waarden en de pensioenverplichtingen veranderen als gevolg van ongunstige veranderingen in de marktrente. Maatstaf voor het meten van rentegevoeligheid is de duration. De duration is de gewogen gemiddelde resterende looptijd in jaren van de kasstromen.

(x € 1.000)	31 december 2024	31 december 2024	31 december 2023	31 december 2023
	Balanswaarde	Duration	Balanswaarde	Duration
Vastrentende waarden (voor derivaten)	508.951	5,52	514.901	5,67
Vastrentende waarden (na derivaten)	808.426	31,55	713.156	26,37
Duration van de technische voorzieningen	1.209.403	19,30	1.104.324	18,80

Doordat op balansdatum de duration van de beleggingen (voor derivaten) aanzienlijk korter is dan de duration van de verplichtingen is er sprake van een zogenaamde 'duration-mismatch'. Doordat er een rente-afdekking wordt gehanteerd, is dit effect echter beperkt. Bij een rentestijging zal de waarde van beleggingen (na derivaten) minder snel dalen dan de waarde van de verplichtingen (bij toepassing van de actuele marktrentestructuur), met als gevolg dat de dekkingsgraad zal stijgen. Voor het fonds geldt dat bij een rentedaling de waarde van de beleggingen minder snel stijgt dan de waarde van de verplichtingen, waardoor de dekkingsgraad daalt.

De strategische renteafdekking op basis van de rentestaffel is 80%, met een bandbreedte van 77 – 85%.

De feitelijke rente-afdekking ultimo boekjaar is 76% (2023: 64%).

De samenstelling van de vastrentende waarden naar looptijd is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2024		31 december 2023	
	EUR	%	EUR	%
Resterende looptijd < 1 jaar	-194.931	-24,1	-53.386	-7,5
Resterende looptijd > 1 en < 5 jaar	214.839	26,6	209.575	29,4
Resterende looptijd > 5 en < 10 jaar	204.232	25,2	165.479	23,2
Resterende looptijd > 10 jaar	584.286	72,3	391.488	54,9
	808.426	100,0	713.156	100,0

S2 Risico zakelijke waarden

Prijrisico is het risico van waardewijzigingen door de ontwikkeling van marktprijzen (veroorzaakt door factoren die samenhangen met een individuele belegging, de uitgevende instelling of generieke factoren) waardeinstijgingen plaatsvinden. Wijzigingen in marktomstandigheden hebben altijd direct invloed op het beleggingsbeleid, omdat alle beleggingen worden gewaardeerd op reële waarde waarbij waardewijzigingen onmiddellijk worden verwerkt in het saldo van baten en lasten. Spreiding binnen de portefeuille (diversificatie) kan het prijsrisico dempen.

De segmentatie van vastgoedbeleggingen naar sectoren is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2024		31 december 2023	
	EUR	%	EUR	%
Kantoren	21.660	12,2	22.156	12,9
Winkels	28.212	15,9	30.192	17,6
Woningen	124.742	70,5	118.966	69,5
Overige bedrijfsgebouwen	2.290	1,4	-44	-
	176.904	100,0	171.270	100,0

Alle bovenstaande beleggingen in niet-beursgenoteerd onroerend goed betreffen participaties in Nederlandse vastgoedmaatschappijen.

De segmentatie van aandelenbeleggingen naar regio's is als volgt:

(x € 1.000)	31 december 2024		31 december 2023	
	EUR	%	EUR	%
World developed SRI	630.930	90,9	541.723	91,1
(World) Emerging Markets	62.989	9,1	53.131	8,9
	693.919	100,0	594.854	100,0

In het verslagjaar 2017 is door het bestuur besloten dat het merendeel van de aandelenportefeuille moet voldoen aan de algemene SRI vereisten. Dit houdt in dat de beleggingsfondsen, die gebaseerd zijn op passief beleggen, die bedrijven moeten uitsluiten die de United Nations Global Compact Principles (mensenrechten, milieu, arbeid en corruptie) schenden of betrokken zijn bij de productie van controversiële wapens. Voor de Emerging Markets is eveneens een geschikt SRI fonds voorradig. Dit fonds is begin 2024 omgezet naar de SRI-variant. Tevens is in 2017 besloten de onderverdeling van de aandelenportefeuille naar regio's te laten aansluiten bij de marktkapitalisatie.

S3 Valutarisico

Eind 2024 is (bruto) voor circa 38,5% (2023: 36,8%) van de beleggingsportefeuille belegd in andere valuta dan de Euro. Afdekking van het valutarisico vindt plaats doordat het pensioenfonds voor een groot deel van de aandelenportefeuille is belegd in een aandelenfonds waarin het valutarisico wordt afgedekt.

De vreemde valutapositie voor en na afdekking in het aandelenfonds is als volgt weer te geven:

(x € 1.000)	31 december		31 december	
	EUR	EUR	EUR	EUR
	vóór	valuta-derivaten	netto positie (na)	netto positie (na)
EUR	1.034.532	432.812	1.467.344	1.312.989
GBP	21.876	-16.231	5.645	5.182
JPY	39.614	-29.392	10.222	8.716
USD	455.482	-337.945	117.537	91.013
CAD	16.816	-12.476	4.340	3.556
AUD	11.485	-8.522	2.963	2.791
SEK	4.665	-3.461	1.204	1.207
DKK	4.064	-3.015	1.049	1.112
HKD	3.539	-2.626	913	888
CHF	13.867	-10.289	3.578	3.482
Overige	74.924	-8.855	66.069	56.321
	1.680.864	-	1.680.864	1.487.257

S4 Grondstoffenrisico

Zowel in 2024 als in 2023 is niet belegd in grondstoffen.

S5 Kredietrisico

Kredietrisico is het risico van financiële verliezen voor het fonds als gevolg van faillissement of betalingsonmacht van tegenpartijen waarop het fonds (potentiële) vorderingen heeft. Hierbij kan onder meer worden gedacht aan partijen die

obligatieleningen uitgeven, banken waar deposito's worden geplaatst en marktpartijen waarmee derivatenposities worden aangegaan. Een voor beleggingsactiviteiten specifiek onderdeel van kredietrisico is het settlementrisico. Dit heeft betrekking op het risico dat partijen waarmee het fonds transacties is aangegaan niet meer in staat zijn hun tegenprestatie te verrichten waardoor het fonds financiële verliezen lijdt.

Beheersing vindt plaats door het stellen van limieten aan tegenpartijen op totaalniveau, dat wil zeggen met inachtneming van alle posities die een tegenpartij heeft jegens het fonds alsmede het vragen van extra zekerheden zoals onderpand en dergelijke bij het uitlenen van effecten. Ter afdekking van het settlementrisico wordt door het fonds enkel belegd in markten waar een voldoende betrouwbaar clearing- en settlementsysteem functioneert.

In de onderstaande tabel wordt de verdeling van de vastrentende waarden naar sector weergegeven:

(x € 1.000)	31 december 2024		31 december 2023	
	EUR	%	EUR	%
Staats- en overheidsinstellingen	-	-	2.086	0,3
Bedrijven	372.963	46,1	384.137	53,9
Woninghypotheken	135.988	16,8	128.678	18,0
LDI-beleggingsfondsen	299.475	37,1	198.255	27,8
	808.426	100,0	713.156	100,0

Ten aanzien van de kredietwaardigheid van de debiteuren van de vastrentende portefeuille wordt het volgende overzicht gegeven:

(x € 1.000)	31 december 2024		31 december 2023	
	EUR	%	EUR	%
AAA	3.836	0,5	8.923	1,3
AA	483.954	59,9	374.077	52,5
A	215.390	26,6	219.408	30,8
BBB	105.246	13,0	110.748	15,5
	808.426	100,0	713.156	100,0

In het beleggingsplan is onder andere bepaald dat de minimale rating van de interne portefeuille bij aanschaf BBB is. Er vindt geen automatische verkoop plaats bij downgrading, maar er vindt een periodieke beoordeling plaats van de titels die niet meer Investment Grade zijn.

De LDI-portefeuille heeft een AA-rating.

S6 Verzekeringstechnische risico's (actuariële risico's)

De belangrijkste actuariële risico's zijn het langlevens-, overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico.

Het belangrijkste actuariële risico is het langlevensrisico (het risico dat deelnemers langer blijven leven dan gemiddeld verondersteld wordt bij de bepaling van de voorziening pensioenverplichtingen). Als gevolg hiervan is de pensioenvermogensopbouw niet toereikend voor de uitkering van de pensioenverplichting. Door toepassing van de Prognosetafel AG2024, (met een correctie voor verzekerdensterfte) is het langlevensrisico nagenoeg geheel verdisconteerd in de waardering van de pensioenverplichtingen.

Het overlijdensrisico betekent dat het fonds in geval van overlijden mogelijk een nabestaandenpensioen moet toekennen waarvoor door het fonds niet voldoende voorzieningen zijn getroffen.

Het arbeidsongeschiktheidsrisico betreft het risico dat het fonds voorzieningen moet treffen voor premievrijstelling bij invaliditeit en het toekennen van een arbeidsongeschiktheidspensioen ('schadereserve').

S7 Liquiditeitsrisico

Liquiditeitsrisico is het risico dat beleggingen niet tijdig en/of niet tegen een aanvaardbare prijs kunnen worden omgezet in liquide middelen, waardoor het fonds op korte termijn niet aan zijn verplichtingen kan voldoen. Waar de overige risicocomponenten vooral de langere termijn betreffen (solvabiliteit), gaat het hierbij om de kortere termijn. Dit risico wordt beheerst door in het strategische en tactische beleggingsbeleid voldoende ruimte aan te houden voor de liquiditeitsposities, rekening houdend met directe beleggingsopbrengsten en andere inkomsten zoals premies.

De volgende zaken zijn van belang met betrekking tot het liquiditeitsrisico:

De pensioenuitkeringen zijn en blijven de te ontvangen premiebedragen overtreffen, ook indien er geen sprake is van premiekorting. Om die reden wordt er, naast beleggingstechnische redenen, door het fonds een liquiditeitsprognose gedaan en wordt de mogelijke liquiditeitsbehoefte door een renteschok, in verband met het aanhouden van LDI-fondsen, op kwartaalbasis gerapporteerd en beoordeeld.

S8 Concentratierisico

Grote posten kunnen leiden tot concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden opgeteld. Als grote post wordt aangemerkt elke post die meer dan 2% van het balanstotaal uitmaakt.

	31 december 2024	31 december 2023
	%	%
<u>Vastgoed</u>		
Altera Vastgoed	2,4%	2,6%
CBRE Residential	6,3%	8,9%
<u>LDI</u>		
Columbia Threadneedle Lux LDI	17,8%	13,3%
<u>Vastrentende waarden</u>		
Apple	2,2%	2,0%
<u>Woninghypotheke</u>		
DMFCo / Munt	8,1%	8,7%

In het algemeen geldt dat concentratierisico kan optreden als een adequate spreiding van activa en passiva ontbreekt. Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. Een portefeuille van leningen die sterk sectorgebonden is, kan door deze sectorconcentratie een verhoogd risico lopen. Indien aandelen in dezelfde sector worden aangehouden is sprake van een cumulatief concentratierisico.

De aandelenbeleggingen geschieden via deelnemingen in beleggingsfondsen. Het BPF Waterbouw is deelgerechtigd in de achterliggende aandelenportefeuille van het desbetreffende fonds. Het concentratierisico wordt daarmee gemitigeerd.

S9 Operationeel risico

Operationeel risico is het risico van een onjuiste afwikkeling van transacties, fouten in de verwerking van gegevens, het verloren gaan van informatie, fraude en dergelijke. Dergelijke risico's worden door het fonds beheerst door het stellen van hoge kwaliteitseisen aan de organisaties die bij de uitvoering betrokken zijn op gebieden zoals interne organisatie, procedures, processen en controles en kwaliteit geautomatiseerde systemen.

De pensioenuitvoering was in 2024 uitbesteed aan Visma Idella B.V. Met Visma Idella B.V. is een uitvoeringsovereenkomst en een service level agreement (SLA) gesloten. Het bestuur beoordeelt periodiek de kwaliteit van de uitvoering van de vermogensbeheerder en de pensioenuitvoerder door middel van performancerapportages (alleen vermogensbeheerders), SLA-rapportages en onafhankelijk getoetste internebeheersingsrapportages (ISAE 3402-rapportages).

S10 Actief beheerrisico

Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die door portefeuillemanagers worden ingenomen ten opzichte van de strategische portefeuilles. De mate van actief beheer wordt doorgaans bepaald aan de hand van een tracking error. Deze tracking error meet de mate van afwijking tussen rendement van een beleggingsportefeuille en het rendement op een benchmarkportefeuille. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert daarmee een hogere mate van actief risico. Het risico in verband met actief beheer is niet meegenomen bij de berekening van het VEV, omdat de ex-ante tracking errors van de zakelijke waarden in de portefeuille lager zijn dan 1%.

Indexatierisico

Het bestuur van het fonds heeft de ambitie om de pensioenen te indexeren. De mate waarin dit kan worden gerealiseerd is afhankelijk van de ontwikkelingen in rente, rendement, looninflatie en demografie. Uitdrukkelijk wordt opgemerkt dat de indexatietoezegging voorwaardelijk is. Voor een eventuele toeslagverlening wordt geen bestemmingsreserve gevormd en geen expliciete bijdrage betaald.

Systeemrisico

Systeemrisico betreft het risico dat het mondiale financiële systeem (de internationale markten) niet langer naar behoren functioneert, waardoor beleggingen van het fonds niet langer verhandelbaar zijn en zelfs, al dan niet tijdelijk, hun waarde kunnen verliezen. Net als voor andere marktpartijen, is dit risico voor het fonds niet beheersbaar, indien dit zich op lange termijn zou voordoen.

2.5.10 Niet in de balans opgenomen activa en verplichtingen

Transacties met bestuurders

De bezoldiging van de bestuurders en de leden van de raad van toezicht wordt nader toegelicht in de toelichting op de staat van baten en lasten. Het fonds heeft geen leningen verstrekt aan de (voormalige) bestuurders of leden van de raad van toezicht. Ook heeft het fonds geen vorderingen op de (voormalige) bestuurders of leden van de raad van toezicht.

Huurcontracten

BPF Waterbouw huurt een ruimte in een kantoorpand te Badhoevedorp. Dit betreft een maandelijks opzegbaar contract. De jaarlijkse kosten bedragen ongeveer € 0,03 miljoen.

Uitbestedingsovereenkomst pensioenuitvoerder

Het fonds heeft een administratieovereenkomst met Visma Idella afgesloten met een looptijd tot 31 december 2025. De jaarlijkse kosten bedragen ongeveer € 0,9 miljoen.

2.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

2.6.1 Premiebijdragen (van werkgevers en werknemers)

Hieronder zijn opgenomen de aan het boekjaar toe te rekenen werkgeversbijdragen en werknemersbijdragen. De premiebijdragen bestaan uit de contractueel overeengekomen premies.

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Werkgeverspremie	14.293	11.480
Werknemerspremie	19.615	15.290
	<u>33.908</u>	<u>26.770</u>
Werkgeverspremie oude jaren	-65	126
Werknemerspremie oude jaren	<u>-187</u>	<u>376</u>
	33.656	27.272

Premiepercentages

De premiebijdrage voor de verschillende regelingen is:

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Pensioenregeling (50% w erknemer / 50% w erkggever)	16,2%	16,2%
Spaarpensioenregeling (w erknemerspremie)	3,0%	3,0%

De premiebijdrage wordt aan het einde van het voorafgaande jaar vastgesteld door het bestuur op basis van de gedempte kostendekkende premie systematiek.

Kostendekkende premie

Onder het FTK wordt expliciet een kostendekkende premie gedefinieerd voor nieuwe pensioenaanspraken.

De opbouw van de kostendekkende premie is als volgt:

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	25.783	20.403
Pensioenuitvoeringskosten (+AO)	2.288	1.395
Solvabiliteitsopslag	4.205	3.482
	32.276	25.280

De inkoop onvoorwaardelijke opbouw bestaat uit de jaarinkoop voor ouderdoms- en partnerpensioen, alsmede de premies voor het overlijdens- en arbeidsongeschiktheidsrisico. De jaarinkoop is gewaardeerd op basis van de rentetermijnstructuur per 31 december 2023. De in de technische voorziening op te nemen excassokosten ad 2,7% zijn eveneens in deze post begrepen.

De aangroei van de Voorziening Rendementsbijschrijving wordt gevormd door inleg van spaarpensioenpremie. De opslag voor kosten bedraagt 5,14% van de verschuldigde premies basisregeling en 5,00% van de verschuldigde premies spaarpensioenregeling. Daarnaast is (vanaf 2024) een opslag 2,00% voor arbeidsongeschiktheid toegevoegd. De solvabiliteitsopslag zorgt ervoor dat door de inkoop van de nieuwe aanspraken de dekkingsgraad op het benodigde peil blijft/komt. Het pensioenfonds dient immers ook voor de nieuwe aanspraken over weerstandsvermogen te beschikken, hetgeen nog niet begrepen is in de inkoop onvoorwaardelijke opbouw. De hoogte van de solvabiliteitsopslag in de kostendekkende premie hangt af van het zogenaamde 'Vereist Eigen Vermogen'. Bij vaststelling van de kostendekkende premie is uitgegaan van een Vereist Eigen Vermogen van 20,1%, het strategisch Vereist Eigen Vermogen per 31 december 2023.

Gedempte premie (kostendekkende toetspremie)

Omdat de zuiver kostendekkende premie berekend wordt op basis van de rentetermijnstructuur kan de hoogte van de premie fluctueren door wijzigingen in de hoogte van deze rentetermijnstructuur. Om te voorkomen dat hierdoor (grote) fluctuaties voorkomen in de jaarlijkse premie hanteerde het fonds tot 1 januari 2022 de methodiek van de gedempte kostendekkende premie. Sinds 1 januari 2022 wordt de premie gedempt op basis van het verwachte rendement.

De opbouw van de gedempte premie is als volgt:

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Inkoop onvoorwaardelijke opbouw	15.289	14.129
Pensioenuitvoeringskosten (+AO)	2.288	1.395
Solvabiliteitsopslag	2.096	2.170
Opslag voorwaardelijke opbouw	12.218	7.810
	31.891	25.504

Premievergelijking

De kostendekkende premie en de feitelijke premie volgens artikel 130 van de Pensioenwet zijn als volgt:

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Kostendeekkende premie	32.276	25.280
Gedempte kostendeekkende premie	31.892	25.504
Feitelijke premie	33.656	27.272

Vergelijking van de kostendeekkende toetspremie op grond van het FTK naar de omstandigheden per 30 september 2023 en de

reglementaire doorsneepremie leidt tot een positief resultaat. Aan de kostendeekkende toetspremie op basis van het FTK is in 2024 voldaan.

Indien uitgegaan wordt van de zuiver kostendeekkende premie op basis van de rentetermijnstructuur per 31 december 2024 dan is het overschot op premie € 1,4 miljoen euro (2023: € 2,0 miljoen euro).

2.6.2 Beleggingsresultaten risico pensioenfonds

(x 1.000)	2024	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
		EUR	EUR	EUR	EUR
Vastgoedbeleggingen		5.466	7.050	-104	12.412
Aandelen		-	121.064	-121	120.943
Vastrentende waarden		7.111	40.952	-661	47.402
Overige beleggingen		263	-	-35	228
		12.840	169.066	-921	180.985

(x 1.000)	2023	Directe beleggings- opbrengsten	Indirecte beleggings- opbrengsten	Kosten van vermogensbeheer	Totaal
		EUR	EUR	EUR	EUR
Vastgoedbeleggingen		4.912	-23.774	-74	-18.936
Aandelen		-	100.568	-121	100.447
Vastrentende waarden		6.973	35.343	-472	41.844
Overige beleggingen		197	-	-56	141
		12.082	112.137	-723	123.496

2.6.3 Overige baten

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Baten uit hoofde van herverzekeringen	51	52
	51	52

2.6.4 Pensioenuitkeringen

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Ouderdomspensioen	27.875	26.678
Partnerpensioen	10.195	9.687
Wezenpensioen	113	105
AO uitkeringen	311	335
Afkopen	129	95
	38.623	36.900

De post Afkopen betreft de afkoop van pensioenen die lager zijn dan € 592,51 (2023: € 594,89) per jaar (de afkoopgrens) overeenkomstig de Pensioenwet (artikel 66).

2.6.5 Pensioenuitvoeringskosten

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Personeelskosten	595	320
Huisvestingskosten	28	35
Administratiekosten	1.288	1.181
Controle- en advieskosten	286	282
Bestuurskosten	324	242
Raad van Toezicht	47	51
Kosten verantwoordingsorgaan	66	50
	2.634	2.161

Honoraria onafhankelijke accountant

(x € 1.000)

	Onafhankelijke accountant EUR	Overig netwerk EUR	Totaal EUR
2024			
Controle van de jaarrekening	109	-	109
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	109	-	109
2023			
Controle van de jaarrekening	99	-	99
Andere controlewerkzaamheden	-	-	-
Fiscale advisering	-	-	-
Andere niet-controle diensten	-	-	-
	99	-	99

Bovenstaande honoraria betreffen de werkzaamheden die zijn uitgevoerd door accountantsorganisaties en externe onafhankelijke accountants zoals bedoeld in artikel 1, lid 1 Wta (Wet toezicht accountantsorganisaties) voor het betreffende boekjaar en de in rekening gebrachte honoraria. De externe onafhankelijke accountant is PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. Deze honoraria hebben betrekking op het onderzoek van de jaarrekening over het boekjaar, ongeacht of de werkzaamheden reeds gedurende het boekjaar zijn verricht.

2.6.6 Mutatie technische voorzieningen risico fonds

Pensioenopbouw

Onder de pensioenopbouw is opgenomen de actuair berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Overboeking rendementsbijschrijving spaarpensioen

Op de Spaarpensioenregeling heeft per 1 januari 2024 een rendementstoevoeging van 6,07% over 2023 plaatsgevonden (per 1 januari 2023: 4,41%). Het bestuur heeft besloten per 1 januari 2019 de spaarpensioenregeling te wijzigen. Daarbij vervalt de rendementsgarantie.

Toegerekende interest

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,439% (2023: 3,264%), zijnde € 37.645 (2023: € 31.661). De toegerekende interest is bepaald op basis van de 1-jaars RTS rente primo boekjaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en afkopen

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuair berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De op deze regel opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de pensioenuitkeringen in het verslagjaar.

Vrijval voor pensioenuitvoeringskosten

Vooraf wordt een actuariële berekening gemaakt van de toekomstige pensioenuitvoeringskosten (met name excassokosten) die in de voorziening pensioenverplichtingen worden opgenomen. Deze post betreft de vrijval ten behoeve van de financiering van de kosten van het verslagjaar.

Mutatie marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt verantwoord onder het hoofd wijziging marktrente.

In 2024 is de rentetermijnstructuur gedaald van 2,29% naar 2,10%. Hierdoor is de voorziening met € 23.713 toegenomen.

Overige

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Kanssystemen		
Resultaat op sterfte	-3.087	971
Resultaat op arbeidsongeschiktheid	-133	1.055
Overige	28	23
Totaal kanssystemen	-3.192	2.049

2.6.7 Mutatie overige technische voorzieningen

Vanaf 1 januari 2021 wordt, op basis van het reglement, jaarlijks het gemiddelde rendement over de laatste vijf jaar toegekend (waarbij voor 2018 een fictief rendement wordt gehanteerd). De voorziening rentebijbeschrijving is gelijk aan de toe te kennen bekende rendementen vermenigvuldigd met de te verwachten spaarkapitalen op basis van de aangroei van het spaarkapitaal in het boekjaar.

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Rendementsbijbeschrijving	3.242	2.029
	3.242	2.029

2.6.8 Saldo overdrachten van rechten

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Saldo overdrachten van rechten		
Inkomende w aardeoverdrachten	-981	-1.053
Collectieve inkomende w aardeoverdrachten	-24.761	-
Uitgaande w aardeoverdrachten	930	1.663
Subtotaal	-24.812	610
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten		
Toevoeging aan de technische voorzieningen - inkomende w aardeoverdrachten	1.143	1.068
Toevoeging aan de technische voorzieningen - collectieve w aardeoverdrachten	16.558	-
Onttrekking aan de technische voorzieningen - uitgaande w aardeoverdrachten	-1.148	-1.708
Totaal overige resultaten	16.553	-640
Saldo overdracht van rechten	-8.259	-30

Waardeoverdracht betreft de ontvangst of overdracht aan een pensioenfonds of pensioenverzekeraar van respectievelijk de vorige of nieuwe werkgever van de contante waarde van premievrije pensioenaanspraken van deelnemers, die tot de ontslagdatum zijn opgebouwd. De ontvangen koopsommen worden aangewend voor de inkoop van extra dienstjaren.

2.6.9 Verwerking van het saldo van baten en lasten

Het positieve saldo van baten en lasten van het boekjaar is ten gunste gebracht van het Stichtingskapitaal en de reserves.

2.6.10 Gebeurtenissen na balansdatum

Er zijn geen gebeurtenissen na balansdatum met impact op de feitelijke situatie per balansdatum.

2.6.11 Statutaire winstbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen met betrekking tot de bestemming van het resultaat.
Het saldo van baten en lasten wordt toegevoegd aan de Algemene reserve.

2.6.12 Personeel

Het fonds heeft 5 (2023: 5) werknemers in dienst (4 VTE), allen in Nederland.

2.6.13 Bestuurders

De bestuurders van BPF Waterbouw hebben over 2024 in totaal € 236.033 (2023: € 213.271) aan bezoldiging (incl. btw) ontvangen. Deze bedragen zijn opgenomen onder de bestuurskosten en maken deel uit van de Pensioenuitvoeringskosten.

De jaarvergoeding voor de bestuursvoorzitter bedraagt € 56.424 en voor de overige bestuursleden € 37.599. Daarnaast ontvangt één bestuurslid een vergoeding voor zijn rol als sleutelfunctiehouder (€ 9.720). In 2024 zijn geen extra vergoedingen toegekend wegens extra verrichte werkzaamheden voor het fonds.

(x € 1.000)	2024 EUR	2023 EUR
Vacatiegeld	236	213
	236	213

Badhoevedorp, 16 juni 2025

Het bestuur van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw,

dhr. D.J. Vis
onafhankelijk voorzitter

dhr. H.J.P. Strang
bestuurder namens pensioengerechtigden

mw. C. Boekkooi
werknemersbestuurder

dhr. M.W. van Straten
werknemersbestuurder

mw. N. van den Berg
werkgeversbestuurder

mw. M. van Beusekom
werkgeversbestuurder

De raad van toezicht van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw,

mw. M. Hendriks
voorzitter

dhr. G.E. van de Kuilen
lid

mw. A.B. Peters-Derksen
lid

3. Overige gegevens

3.1 Statutaire winstbestemming

In de statuten is geen bepaling opgenomen met betrekking tot de bestemming van het saldo van baten en lasten. Het voorstel voor de bestemming van het saldo van baten en lasten over 2024 is opgenomen in de jaarrekening.

3.2 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw te Badhoevedorp is aan Triple A – Risk Finance Certification B.V. de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2024.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaire ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op € 12.000.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven € 600.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegeven verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen. Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum hoger dan het wettelijk vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is hoger dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening voldoende. Daarbij is in aanmerking genomen dat de mogelijkheden tot het realiseren van de beoogde toeslagen beperkt zijn.

Amsterdam, 16 juni 2025

drs. Pieter Heesterbeek AAG

verbonden aan Triple A – Risk Finance Certification B.V.

3.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw

Verklaring over de jaarrekening 2024

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw ('de stichting') een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de stichting op 31 december 2024 en van het resultaat over 2024 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek ('BW').

Wat we hebben gecontroleerd

Wij hebben de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening 2024 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw te Badhoevedorp gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- de balans per 31 december 2024;
- de staat van baten en lasten over 2024; en
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

Het stelsel voor financiële verslaggeving dat is gebruikt voor het opmaken van de jaarrekening is Titel 9 Boek 2 BW.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de paragraaf 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Onafhankelijkheid

Wij zijn onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assuranceopdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden met betrekking tot fraude en continuïteit bepaald in de context van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie ter ondersteuning van ons oordeel, zoals onze bevindingen en observaties ten aanzien van de controleaanpak frauderisico's en de controleaanpak continuïteit, moet in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Controleaanpak frauderisico's

Wij hebben risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude geïdentificeerd en ingeschat. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw en haar omgeving en de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van toezicht toezicht uitoefent en de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar hoofdstuk 1.9 van het jaarverslag, waarin het bestuur haar frauderisicoanalyse heeft opgenomen.

Wij hebben ten aanzien van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude de opzet en implementatie van de interne beheersing geëvalueerd, waaronder de frauderisicoanalyse van het bestuur en de gedragscode en voor zover wij dat noodzakelijk achtten voor onze controle, de werking getoetst van deze interne beheersmaatregelen.

Wij hebben om inlichtingen gevraagd bij de leden van het bestuur en medewerkers van het bestuursbureau of zij op de hoogte zijn van feitelijke, vermeende of vermoede fraude. Daarnaast hebben wij de rapportages van de sleutelfunctiehouders Risicobeheer en Interne audit en de compliance officer geëvalueerd. Hieruit volgden geen signalen van feitelijke, vermeende of vermoede fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van frauderisico's.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

<i>Geïdentificeerde frauderisico's</i>	<i>Onze controlewerkzaamheden en observaties</i>
<i>Doorbreken van de interne beheersingsmaatregelen door het bestuur</i>	
Volgens de controlestandaarden is het risico dat het bestuur de interne beheersingsmaatregelen doorbreekt in alle entiteiten aanwezig. Inherent bevindt het bestuur van een entiteit zich in een unieke positie om fraude te plegen, omdat het in staat is de administratieve vastleggingen te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen door interne beheersingsmaatregelen te doorbreken die anderszins effectief lijken te werken.	Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing in de processen voor het genereren en verwerken van journaalposten. Wij hebben getoetst of journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn aangebracht aanvaardbaar zijn. Wij zijn ook alert geweest op mogelijke significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsvoering van de stichting of die in een ander opzicht ongebruikelijk lijken in het licht van zowel ons inzicht in de stichting en de omgeving als andere tijdens de controle verkregen informatie. Wij hebben geen significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsvoering geïdentificeerd. Wij hebben de opzet en implementatie geëvalueerd van de maatregelen van interne beheersing en de werking van de maatregelen getoetst voor het maken van schattingen. Daarnaast hebben wij de beheersmaatregelen ten aanzien van de

Geïdentificeerde frauderisico's

Daarom besteden wij bij al onze controles aandacht aan het risico van het doorbreken van maatregelen van interne beheersing door het bestuur met betrekking tot: • journaalposten en andere aanpassingen die tijdens het opstellen van de jaarrekening zijn gemaakt; • schattingen; • significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsuitoefening. Wij hebben daarbij bijzondere aandacht voor tendenties als gevolg van mogelijke belangen van het bestuur.

Onze controlewerkzaamheden en observaties

toegangsbeveiliging in de IT-systemen getoetst door het verkrijgen van inzicht in de ISAE3000/3402-rapportages van relevante serviceorganisaties.

Bij onze controlewerkzaamheden hebben wij aandacht voor belangrijke schattingsposten die zijn gebaseerd op subjectieve input, zoals de fondsspecifieke elementen in de waardering van de technische voorzieningen en de waardering van niet-beursgenoteerde fondsbeleggingen. Wij hebben naar aanleiding van onze controle en de uitkomsten daarvan, deze schattingsposten beoordeeld op aanwijzingen van tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang die het gevolg is van fraude.

Daarbij hebben wij onder meer de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Wij hebben voor alle niet-beursgenoteerde fondsbeleggingen de waardering gevalideerd aan de hand van de nettovermogenswaarde conform de gecontroleerde jaarrekening over 2024 van het beleggingsfonds.
- Evaluatie van de gehanteerde actuariële grondslagen en eventuele wijzigingen hierin, de uitkomsten van de actuariële analyse, en bespreking hiervan met het pensioenfonds en de certificerend actuaaris.
- Kennisname van de toelichting op de financiële positie en het toetsen aan de (toelichtings)vereisten uit de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving.

Wij hebben bij onze controle van de schattingsposten geen aanwijzingen van tendenties als gevolg van belangen van het bestuur geïdentificeerd. Onze werkzaamheden hebben niet geleid tot specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude ten aanzien van het doorbreken van de interne beheersing door het bestuur.

Wij hebben in onze controle een element van onvoorspelbaarheid ingebouwd. Daarnaast hebben we kennisgenomen van correspondentie met toezichthouders en zijn wij tijdens de controle alert gebleven op indicaties voor fraude. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing vormen voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving. Indien daar sprake van was, hebben wij onze evaluatie van het risico van fraude en de gevolgen daarvan voor onze controlewerkzaamheden opnieuw geëvalueerd.

Controleaanpak continuïteit

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden van de stichting voor ten minste twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening.

Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te evalueren omvatten onder andere:

- Overwegen of de continuïteitsbeoordeling van het bestuur alle relevante informatie bevatte waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hadden door het bestuur te bevragen over de

belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten. Het bestuur heeft hierbij onder andere aandacht besteed aan:

- de financiële positie van het pensioenfonds ten opzichte van het (minimaal) vereist eigen vermogen;
 - de continue monitoring van de beleggingsportefeuille, het (rente)afdeckingsbeleid en beheersing van het liquiditeitsrisico;
 - politieke, demografische, geografische, alsmede operationele ontwikkelingen, voor zover deze impact hebben op het pensioenfonds;
 - nagaan of het bestuur gebeurtenissen of omstandigheden heeft geïdentificeerd die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de stichting om haar continuïteit te handhaven continuïteitsrisico's;
 - evalueren van de begrote operationele resultaten en daaraan gerelateerde kasstromen voor de periode van ten minste twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening rekening houdend met ontwikkelingen in de branche en onze kennis uit de controle; en
 - analyseren of de huidige en de benodigde financiering voor het kunnen continueren van het geheel van de bedrijfsactiviteiten is gewaarborgd, inclusief het voldoen aan relevante convenanten.
- Inwinnen van inlichtingen bij het bestuur over zijn kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door het bestuur verrichte continuïteitsbeoordeling.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Het jaarverslag omvat ook andere informatie. Dat betreft alle informatie in het jaarverslag anders dan de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;
- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening en de accountantscontrole

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor:

- het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW; en voor
- een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van het genoemde verslaggevingsstelsel moet

het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze doelstellingen zijn een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen over de vraag of de jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat als gevolg van fraude of van fouten en een controleverklaring uit te brengen waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid en is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de controlestandaarden is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer hier sprake van is.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Een meer gedetailleerde beschrijving van onze verantwoordelijkheden is opgenomen in de bijlage bij onze controleverklaring.

Rotterdam, 16 juni 2025

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

Orgineel getekend door E. Brienesse RA

Bijlage bij onze controleverklaring over de jaarrekening 2024 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds Waterbouw

In aanvulling op wat is vermeld in onze controleverklaring hebben wij in deze bijlage onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening nader uiteengezet en toegelicht wat een controle inhoudt.

De verantwoordelijkheden van de accountant voor de controle van de jaarrekening

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de stichting.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Ook op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een organisatie haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen en het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.